

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 12 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:173

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:173 Föräldrapåverkan på skolans personal
av Roger Haddad (L)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 december 2020.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 december 2020

Utbildningsdepartementet

Anna Ekström

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM39 Meddelande om gröna körfält *COM(2020) 685* till trafikutskottet

§ 4 Kommissionens arbetsprogram 2021

Utrikesutskottets utlåtande 2020/21:UU5
Kommissionens arbetsprogram 2021 (COM(2020) 690)
föredrogs.

Anf. 1 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1.

Årets upplaga av kommissionens arbetsprogram är ambitiös, för att använda ett diplomatiskt uttryck. Den nya kommissionen avser uppenbarligen att unionen ska ha samma politiska inriktning som den tidigare, det vill säga en ökad maktkoncentration i Bryssel, fler flagranti övertramp av unionens grundlag samt fler och större utgiftsområden och myndigheter i en ständigt svällande budget. Vidare är det nya medlemsstater på Balkan, vilkas problem med organiserad brottslighet och korruption snart kommer att påverka oss i en större utsträckning, och en byråkrati som i allt mindre utsträckning är villig att ta hänsyn till individuella medlemsstaters enskilda behov.

Antalet lagstiftningsärenden, handlingsplaner och projekt är i vanlig ordning för stort för att lyfta upp i en sådan här debatt. Så i stället för att hålla det hela på en övergripande nivå tänkte jag lyfta fram ett par enskilda saker som vi anser är av stor vikt för Sverige. Självklart är programmet också till stor del präglad av den extraordinära situation i vilken vi befinner oss. Kommissionen föreslår ett antal åtgärder mot bakgrund av covid-19-krisen som inte kan anses annat än extrema. Det är viktigt att komma ihåg att det är stor skillnad mellan att agera snabbt och resolut och att agera ogenomtänkt och förhastat. Jag är genuint orolig för att kommissionen är på väg att göra det senare.

Där vi står i dag har 13 miljoner människor insjuknat i covid-19 i EU. Över 300 000 personer har mist sina liv, och ytterligare ett okänt men potentiellt mycket stort antal människor kommer att leva med kroniska sviter av infektionen. Ytterligare många människor har farit illa på grund av överbelastning inom sjukvården generellt.

De ekonomiska effekterna av nedstängningar, störningar i handel och konsumtionsmönster, kanske framför allt inom rese- och besöksnäringen, har påverkat miljoner. Förhoppningsvis, förhoppningsvis har Europa snart lämnat det värsta bakom sig. Jag tycker i alla fall att vi kan se ett ljus i slutet av tunneln i form av ett vaccin.

Det finns ett ofta citerat ordspråk som säger att man aldrig ska låta en kris gå till spillo. Det ordspråket tillskrivs en läkare, som förklarade innebörden som så att en kris i en patients hälsotillstånd kan innebära en katalysator för att förändra beteendemönster och livsstil och på så sätt åstadkomma förbättring.

Men det finns ett annat sätt att tolka samma ordspråk, nämligen att en kris kan utgöra ett tillfälle att driva igenom politiska förslag som under normala omständigheter hade varit omöjliga. Jag är rädd att kommissionen har antagit just den senare tolkningen av ordspråket. Medan medlemsstaterna kämpar för att hantera hälsokrisen och en sättning i ekonomin flyttar de krafter som vill se ytterligare steg mot en federal superstat fram sina positioner. Ett viktigt steg i den riktningen är naturligtvis gemensam upplåning av pengar.

Coronafonden, Next Generation EU som den egentligen heter, innebär i praktiken att Sverige finansierar lån till ett antal länder som maxat ut sina egna krediter och som inte anser att de har råd att låna ännu mer. Namnet Next Generation EU är kanske ett, vad ska man säga, oavsiktligt fall av ärlighet. Man planerar ju att spendera en hel del pengar nu och skicka räkningen till just nästa generation.

Det lån som unionen ska ta upp ligger på ungefär 7 500 miljarder kronor, alltså motsvarande svenska statens samlade utgifter i ungefär sju och ett halvt år.

Fru talman! Det finns ett antal uppenbara problem. Det första jag vill göra är att påminna kammaren om vad som står i fördraget, det vill säga EU:s grundlag, om just gemensam upplåning.

Artikel 123 stadgar följande: ”Det är förbjudet för Europeiska centralbanken och medlemsstaternas centralbanker ... att ge unionens institutioner, organ eller byråer, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter.”

Vidare stadgar artikel 125 att en medlemsstat inte ska ”ansvara för eller åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i en medlemsstat”.

Alltså: Ingen gemensam upplåning, inget gemensamt ansvar för skulder.

Fru talman! Avsaknaden av ens en diskussion om att hela coronafonden uppenbarligen strider mot fördraget gör mig genuint orolig.

Men det finns ytterligare en brist i projektet, nämligen att skälet till att Spanien, Italien och ett par andra länder har hamnat i en så svår situation egentligen inte är själva viruset. Det verkliga skälet är att de länderna regelbundet väljer populistiska, socialistiska eller en och annan ståuppkomiker som sina företrädare, vilka har som sina huvudsakliga policyer att köpa popularitet med offentligfinansierade förmåner för lånade pengar utan en tanke på att en buffert sedan kan behövas en regnig dag. Det beteendemönstret kommer inte att förändras så länge som EU går in och finansierar samma politiska system som har orsakat problemen från början.

Till den som tror att fonden kommer att exempelvis rädda Sydeuropas ekonomier och förhindra massarbetslöshet och så vidare vill jag bara säga: Fundera ett varv till. Det instrument som ska se till att länderna genomför nödvändiga reformer i mer ansvarstagande riktning i utbyte mot bidragen är den så kallade planeringsterminen. Det är ett instrument som redan har använts i tio års tid, uppenbarligen utan tillräckliga resultat.

Fru talman! Chansen att krisen ska leda till att patienten ändrar livsstil är med andra ord mycket begränsad. Det verkliga skälet till fonden är precis detsamma som stabilitetsmekanismen och stabilitets- och tillväxtpaketen som upprättades åren efter finanskrisen 2008, nämligen att rädda eurosamarbetet – kort och gott – och att använda svenska skattepengar för det ändamålet. Det ser jag inte som motiverat.

Som om detta inte vore nog är ytterligare en del av uppgörelsen att lånen ska säkras med hjälp av det som lite tillrättalagt brukar kallas egna medel eller EU-skatter. Vi kommer att se en europeisk plastskatt år 2021, en bolagsskatt är planerad till året därefter och sedan en internationell tran-

saktionsskatt som sannolikt kommer att bli effektiv vad gäller att flytta företag från EU till Storbritannien.

Jag är stolt över att tillhöra ett parti i kammaren som har haft tillräckligt mycket vett och ryggrad för att våga stå upp mot unionen i frågan, men samtidigt skäms jag över att så många partier har vägrat att ha sina väljare som sitt första intresse och säga nej till coronafonden.

Låt mig gå vidare till den lagstiftande verksamheten. Det finns ett stort antal förslag i pipeline. Vissa av dem är rätt bra, till exempel ett ökat ansvar för mänskliga rättigheter i globala värdekedjor. Det är något vi står bakom.

Men det finns också en hel del mindre genomtänkta förslag, till exempel tvångskvotering av bolagsstyrelser, taxonomiförordningen för energislag som gjort att vattenkraft helt plötsligt inte längre är hållbar – som om vattnet var på väg att ta slut – och ingrepp i medlemsstaternas arbetsmiljöregler.

Det finns två förslag som jag tror kommer att ha mer inflytande över Sverige än de andra. Det är dels förslaget om lagstadgade minimilöner, dels migrationspakten.

Förslaget om minimilöner innebär ett direkt och allvarligt hot mot den svenska modellen för lönesättning. Det första jag vill påminna kammaren om vad gäller den frågan är återigen vad EU:s grundlag säger om unionens kompetens på det området. Artikel 153 i fördraget stadgar vissa rättigheter för unionen att agera på arbetsmarknadsområdet, men punkt 5 innehåller en viss begränsning som jag tycker är ganska tydlig: ”Bestämmelserna i denna artikel ska inte tillämpas på löneförhållanden, föreningsrätt, strejkrätt eller rätt till lockout.”

Det kan alltså inte råda något tvivel om att unionen absolut inte har någon som helst rätt att stifta lagar om minimilöner. Men man gör det ändå, och märkligt nog verkar ingen inom kommissionen se det som ett problem.

Vad sedan gäller det mjuka undantag som föreslås för bland annat Sverige finns det en uppenbar risk att det inte är mer än en chimär. Detta påpekade vi redan vid första överläggningen i arbetsmarknadsutskottet, och det verkar nu bekräftas av bland annat LO:s, PTK:s och Svenskt Näringslivs gemensamma rättsutlåtande, som handlar om riskerna med de här lagstiftningsakterna.

Det bästa vi kan hoppas på är att direktivet dras tillbaka i sin helhet eller i andra hand att Sverige får ett starkare, uttryckligt och juridiskt ovettydigt undantag från hela rättsakten. Men om det inte uttryckligen stadgas att direktivet inte i någon del får tillämpas på kungariket Sverige förväntar vi oss att Sveriges samtliga 21 Europaparlamentariker röstar nej och att regeringen tydligt och offentligt uttrycker att detta är en ”röd linje” och att man är beredd att använda alla tänkbara medel för att stoppa förslaget.

Problemet är dock att direktivet har tillkommit på initiativ av bland andra statsminister Stefan Löfven, som själv föreslog EU-lagstiftning om lönesättning i och med deklarationen om den så kallade sociala pelaren som antogs i Göteborg år 2017. Att samma regering sedan sagt sig vilja kämpa mot direktivet har gjort att en hel del förtroende gått förlorat.

Fru talman! För att gå vidare till migrationspakten är det europeiska asylsystemet ett av unionens allra mest tragiska sorgebarn, både bildligt och bokstavligt talat. Motstridiga intressen har steg för steg byggt upp ett

system som innehåller de mest perversa incitament som över huvud taget går att tänka sig.

Å ena sidan finns en lagstadgad rätt för alla som kommer till EU – och som vet vilken berättelse som ger ett positivt asylbeslut – att stanna och leva med en materiell levnadsstandard långt över vad de kunnat hoppas på i hemlandet, vilket driver människor till Europa.

Å andra sidan finansierar EU poliser, i mycket lös bemärkelse, i Nordafrika och ingår avtal med en islamistisk kvasidiktator i Turkiet för att stoppa samma migranter från att ta sig hit.

Det unionen gör är med andra ord att man håller upp en sedelbunt i ena handen för att locka och en sedelbunt i den andra handen för att stoppa irreguljär migration.

De partier som hetsar på den här dödliga katt-och-råtta-leken, både i den här kammaren och i Europas huvudstäder, är en grupp människor som är delansvariga för finansiering av Islamiska staten, för slavhandeln i Libyen, för att Sveriges så kallade utsatta områden blivit fler och större och för män, kvinnor och barn på Medelhavets botten.

Unionen har efter krisen 2015, sedan 2016 ungefär, försökt reformera asylsystemet. Men framstegen har varit begränsade, och nu gör man alltså ett nytt försök i och med detta arbetsprogram.

Det förslag som nu ligger på bordet, den så kallade migrationspakten, innehåller förvisso delar som vi kan stå bakom. Men vår samlade bedömning är att förslaget inte kommer att innebära det andrum som Sverige desperat behöver.

Förslaget innebär exempelvis att Dublinförordningen upphävs. Men dess regler om ansvarsfördelning kvarstår i praktiken, dessutom med utvidgad rätt att få sin sak prövad i ett land där man kan ha släktingar. Detta innebär visserligen att Grekland, Italien och Spanien i teorin fortfarande kommer att vara huvudansvariga för att hantera asylmottagandet i Europa. Men med tanke på hur många personer som har eller skulle kunna ha släkt i Sverige är det troligt att Sveriges oproportionerligt stora börda kommer att kvarstå.

Precis som nu kommer Sverige att vara beroende av att länderna i Sydeuropa väljer att kontrollera sina gränser och följa de nya reglerna i stället för att göra som man gjort förr och helt enkelt skicka migranterna norrut.

Vidare innebär förslaget ett vidgat familjebegrepp, en viss tvingande omfördelning och en möjlighet för unionens myndigheter att bestämma över hur länderna organiserar sitt mottagande. Det här ser vi som helt oacceptabelt.

Även om det ser ut som att lagstiftningsprocessen kommer att bli lika svår som lång är det inte omöjligt att förslaget mynnar ut i försämringar för Sveriges del. Det är regeringens uppgift att sätta hårt mot hårt i förhandlingen, men jag kan konstatera att den här regeringen knappast har gett oss skäl att hoppas alltför mycket.

Som sagt finns det mycket mer som jag skulle vilja ta upp i den här debatten. Jag har inte ens kommit till Albanien och Nordmakedonien. Men jag har dragit över tiden. Jag ber om ursäkt för det och stannar där.

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

*Kommissionens
arbetsprogram 2021*

Anf. 2 ANDRE VICE TALMANNEN:
Jag vill påpeka att ledamoten drog över sin talartid med mer än 75 procent.

Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V):
Fru talman! Vi debatterar nu EU-kommissionens arbetsprogram i ett så kallat granskningsbetänkande. Det innebär att utrikesutskottet liksom alla andra utskott har läst och analyserat EU-kommissionens arbetsprogram och därefter har en debatt om dess innehåll.

Själva debatten och det beslut som riksdagen fattar i dag kommer inte att ha någon som helst påverkan på själva innehållet i EU-kommissionens arbetsprogram utan är mer ett sätt för riksdagen att skapa debatt om EU och EU-frågor. Utskottet föreslår därför att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna, det vill säga avslutar ärendet.

På EU-nivå finns det nu förslag om att öka överstatligheten genom att förändra beslutsformerna inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kallad Gusp för att ingen ska förstå vad det är.

I stället för att alla medlemsstater ska ha sin egen utrikespolitik har EU-samarbetet de senaste decennierna försökt komma överens om en gemensam utrikespolitik för EU. Resultatet har vi sett – det har blivit en urvattnad och ganska tandlös EU-politik.

En utmaning som man har haft är att en enskild medlemsstat av de 27 har kunnat stoppa gemensamma skrivningar och åsikter genom att vara emot. Detta har särskilt gällt Ungern, men även andra länder har använt taktiken att vara motvalls mot hela EU för att få igenom en specifik åsikt, ofta i någon annan politisk fråga.

Höstens exempel var Cypern, som helt blockerade en trovärdig EU-politik gentemot Belarus genom att hänga upp den på konflikten med Turkiet i östra Medelhavet. Även om cyprioterna hade rätt i sak var det ett uselt agerande från Cyperns sida som enbart har straffat det belarusiska folket. Det är de som har fått lida för cyprioternas motstånd.

Hur vill man då komma till rätta med det här problemet från EU-kommissionens och den svenska regeringens sida? Jo, genom att flytta ännu mer makt till EU och Bryssel. Man vill införa så kallad kvalificerad majoritet, det vill säga att det räcker med att två tredjedelar av alla länder tycker lika för att EU ska bestämma att den uppfattningen gäller för alla EU-länder.

Man kan såklart tycka att utrikespolitik, det är inget som enskilda svenska medborgare eller för den delen Sveriges riksdag ska hålla på med. Men systemet med kvalificerad majoritet kan leda till att svensk utrikespolitik inte bestäms på Utrikesdepartementet i Stockholm eller i Sveriges riksdag utan i stället bestäms i Bryssel av andra länder.

All makt utgår från folket, och riksdagen är folkets främsta företrädare. Men hur ska man göra om svensk utrikespolitik inte bestäms av dem som är valda av svenska folket? Vad gör Sverige den dag då till exempel Vise-gradländerna, som är fler och många gånger starkare än Sverige och våra närstående medlemsstater, beslutar om en utrikespolitik som inte stämmer överens med våra värderingar? Alla dessa frågor skulle man ju vilja ha svar på från förslaget anhängare, men än så länge anser jag att det har varit tunnsått med svar.

I dessa coronatider har vi sett EU:s arbetsformer förändras. Ministrarna har mer och mer gått över till informella videomöten, och i dag hade vi överläggningar inför det kommande FAC – alltså utrikesministrarnas månatliga möte – vilket gav känslan av att befinna sig på ett statsvetenskapligt seminarium snarare än på ett möte där utrikesministrarna bestämde någonting. När man fattar beslut gör man det genom någonting man kallar skriftliga samråd.

För oss i riksdagen har detta inneburit stora konsekvenser. Vår insyn har begränsats. Den tid vi får på oss att reagera på förslag har stramats åt och minskats. Handlingar som beläggs med sekretess blir i praktiken hemliga, för hur ska jag kunna läsa en handling som bara finns i ett kassaskåp i Stockholm när jag befinner mig hemma i Värmland? EU:s arbetssätt var redan innan pandemin svåra för en demokratisk riksdag att tränga igenom, men i och med pandemin har det bara blivit värre.

Det kan vara som Aspling är inne på, det vill säga att EU använder den här krisen för att göra det ännu svårare för oss som vill vara demokrater. Här har regeringen ett stort ansvar för demokratin. Man kan inte lägga över det på Sveriges riksdag och säga att vi ska ordna till de problem som finns, utan regeringen har ett tungt ansvar för att även riksdagens demokratiska roll ska fyllas.

Med det sagt, fru talman, yrkar jag bifall till vår motivreservation nummer 2 och till vårt särskilda yttrande nummer 4.

Anf. 4 ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! I arbetsprogrammet anger kommissionen sina politiska prioriteringar för det kommande året samt de initiativ till lagstiftning och andra åtgärder som den avser att lägga fram.

På ett övergripande plan välkomnar vi i utrikesutskottet arbetsprogrammets inriktning och kommissionens fokus på att utnyttja återhämtningen från coronapandemins konsekvenser till att ställa om samhället och ekonomin till framtidens krav. För att stärka EU:s konkurrenskraft också på sikt krävs att EU främjar frihandel, satsar på utbildning och forskning samt tar ledningen i utvecklingen av artificiell intelligens.

En växande debatt inom EU är den om befogenhetsfördelningen mellan medlemsstaterna och unionen. Det kommer att bli en fråga för debatt i den förestående konferensen om Europas framtid. Där menar vi ändå att fokus för konferensen i stället bör vara att främja delaktighet och medborgerlig förankring. Vi vill betona vikten av kommissionens arbete med bättre lagstiftning och med att utvärdera den befintliga lagstiftningens effektivitet som ett sätt att minska de administrativa bördorna. Nya förslag måste baseras på välgrundade konsekvensbedömningar och på att allt arbete genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.

Vad gäller EU:s roll i världen delar vi uppfattningen att EU ska vara en stark global aktör och försvara en regel- och värdebaserad multilateral världsordning. Vi välkomnar kommissionens prioritering av västra Balkan och det östra grannskapet, liksom ett fortsatt fokus på det södra grannskapet och Afrika. Det är också viktigt att EU uppdaterar sitt förhållningsätt till Arktis.

En majoritet av utskottet har tagit ställning för att titta på möjligheten att under vissa förutsättningar och inom vissa områden gå över från krav på enhälliga beslut till beslut med kvalificerad majoritet i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Behovet av detta blev tydligt i hanteringen av krisen i Belarus, där nödvändiga beslut om sanktioner alltför länge blev blockerade av ett medlemsland som utnyttjade kravet på enhällighet för att driva en helt annan fråga. Ett annat viktigt steg är att vi i utskottet anser att förhandlingarna om en sanktionsordning för allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna bör ges hög prioritet.

I granskningen av arbetsprogrammet har yttranden lämnats av konstitutionsutskottet, skatteutskottet, justitieutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, socialförsäkringsutskottet, socialutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och arbetsmarknadsutskottet.

Vi stöder den avvikande mening som våra företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet har anmält i civilutskottet. Där ställer de sig bakom kommissionens prioritering av förslaget om en jämnare könsfördelning i börsnoterade företag. En viktig anledning är att det är uppenbart att enskilda medlemsstaters åtgärder inte räcker till för att ta till vara de möjligheter till konkurrenskraft och tillväxt som följer av ett gott utnyttjande av tillgänglig kompetens, däribland kvinnors, i bolagsstyrelserna.

Vi stöder också företrädarna för Socialdemokraterna och Miljöpartiet i miljö- och jordbruksutskottet. Där framför de i en avvikande mening att EU:s skogsstrategi ska vara samordnad, samstämmig och jämbördig med och av samma relevans som EU:s strategi för biologisk mångfald samt att detta är de grundläggande förutsättningarna för de båda strategierna.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget att utrikesutskottets utlåtande över kommissionens handlingsprogram för 2021 läggs till handlingarna.

Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det vi ser som kanske mest problematiskt i kommissionens arbetsprogram är förslaget om minimilöner, vilket verkar vara ett direkt och reellt hot mot den svenska modellen för lönesättning.

Bakgrunden till förslaget är den så kallade sociala pelaren, ett politiskt inriktningsdokument som antogs i Göteborg år 2017 på initiativ av bland annat statsminister Stefan Löfven. Punkt 6 i deklARATIONEN om den sociala pelaren innehåller en uttrycklig hänvisning till frågan om minimilöner, och utkastet till direktiv om minimilöner hänvisar till deklARATIONEN på inte mindre än åtta platser. I dag påstår ju regeringen att man vill kämpa emot det här direktivet, vilket framstår som något motsägelsefullt.

Det jag tror har hänt är att statsministerns ego har gjort att han helt enkelt har skrivit på någonting som han hoppades skulle bli historiskt utan att ta hänsyn till de konsekvenser som kan komma av förslaget. I en kort intervju efter toppmötet påstod statsministern att det var en skröna att pelaren skulle leda till ökad överstatlighet, men så verkar inte riktigt vara fallet. Jag skulle därför vilja fråga Annika Strandhäll om hon så här i efterhand kan tillstå att detta var ett misstag.

Anf. 6 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Till att börja med har Ludvig Aspling fullständigt fel när han menar att utgångspunkten för den diskussion kring minimilöner vi i dag har i EU är den sociala pelaren från 2017. Det är direkt missvisande.

Ludvig Aspling kanske inte känner till att jag när jag blev svensk minister hade 15 års bakgrund i den svenska fackföreningsrörelsen – bland annat som vice ordförande för en av de europeiska internationalerna. Av de 15 åren satt jag under åtminstone 10 år med fackliga kollegor på den europeiska nivån och diskuterade våra motstridiga uppfattningar när det gällde minimilöner. Det är en fråga som har diskuterats bland EU-länderna under många, många år. Nu är man framme vid att ha ett förslag till direktiv.

Den svenska regeringen – inte minst den tidigare arbetsmarknadsministern Ylva Johansson, men även nuvarande arbetsmarknadsminister Eva Nordmark – har hela vägen varit glasklar med att regeringen på intet sätt stöttar en lagstiftning kring minimilöner i EU, att vi kommer att göra precis allt som står i vår makt för att vi inte ska landa där och att vi om det sker vill se ett undantag för Sveriges del. Vi värnar den svenska lönebildningsmodellen, och vi kommer inte att acceptera att EU lägger sig i svensk lönebildning.

Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Nej, jag har inte studerat Annika Strandhälls karriär i detalj, men jag tycker inte att det är relevant för debatten.

Annika Strandhäll påpekar vad man kommer att göra framöver och att man kommer att kämpa emot detta. Ja, jo, det är ju gott och väl, men min fråga handlade inte om det. Min fråga handlade om huruvida man så här i efterhand kan tillstå att den sociala pelaren var ett misstag.

Annika Strandhäll kan ju påstå att det inte finns någon koppling mellan pelaren och förslaget om minimilöner, men fakta är ändå fakta. I svart på vitt står det på åtta platser i utkastet till direktiv att detta sker med hänvisning till den sociala pelaren. Det går inte att förneka detta.

Som jag sa i mitt första anförande innehåller också punkt 6 i den sociala pelaren en uttrycklig hänvisning till frågan om minimilöner. Kopplingen går inte att förneka.

I stället för att ducka för frågan skulle jag vilja att Annika Strandhäll gör ett försök till. Var det ett misstag att skriva under den här deklarationen?

Anf. 8 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Låt mig vara fullständigt glasklar mot Ludvig Aspling.

Jag har inte bett dig att studera mitt cv. Däremot refererade jag till att jag har en lång erfarenhet av frågan om minimilöner och den diskussion om frågan som har förevarit åtminstone de senaste 10–15 åren på olika nivåer i EU. Den har naturligtvis inte sin upprinnelse i den sociala pelaren, oavsett om man hänvisar till den eller inte, utan den har en mycket längre bakgrund, vilket Ludvig Aspling antagligen vet.

Det viktiga i detta är väl just att den svenska regeringen under hela den tid vi har suttit i regeringsställning har varit glasklara i vår kommunikation med företrädare för EU-kommissionen och EU om den svenska regeringens hållning i den här frågan. Vi kommer inte att acceptera att EU lägger

sig i svensk lönebildning. Vi värnar den svenska kollektivavtalsmodellen, och vi har tillsammans med svenska fackföreningar och företrädare på alla nivåer under många år varit extremt tydliga på den punkten.

Anf. 9 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Under de åtta minuter som jag har på mig här vill jag kommentera Moderaternas synpunkter på kommissionens arbetsprogram.

I arbetsprogrammet anger kommissionen sina politiska prioriteringar för det kommande året. Fokus ligger på att utnyttja återhämtningen från coronapandemins konsekvenser till att ställa om samhället och ekonomin till framtidens krav, där EU ska vara en stark global aktör och försvara en regel- och värdebaserad multilateral världsordning.

Det innebär inte att vi med det får tappa den långa sikten. Då måste vi möta unionens utmaningar på längre sikt.

Uppenbart är att EU:s konkurrenskraft måste stärkas. USA och Asien är spelare som visar mycket goda framfötter på det området. Detta gör vi genom att främja frihandel, satsa på utbildning och forskning och ta ledningen i utvecklingen av artificiell intelligens.

Moderaterna välkomnar att utskottet har anammat ståndpunkterna om ökad fokusering på världshandeln och respekten för WTO:s regelverk som en viktig faktor för EU:s långsiktiga konkurrenskraft.

Fru talman! Viktiga redskap för att nå dithän är satsningar på utbildning och forskning och att EU i den snabbväxande internationella konkurrensen anammar de möjligheter – man ska inte bara se hot utan möjligheter – som utvecklingen av artificiell intelligens erbjuder.

När det gäller direktivet om förnybar energi anser vi vidare att kärnkraften på samma sätt som förnybar energi är en förutsättning för den klimatomställning som är nödvändig och att man inför kommissionens kommande arbete bör ta höjd för att på ett kostnadseffektivt sätt uppnå ett fossilfritt energisystem, inte ställa olika fossilfria energislag mot varandra.

Dessutom anser vi att genomförandet av den sociala pelaren inte ska vara en prioriterad del i kommissionens arbetsprogram. Snarare ser vi att kommissionen behöver ta ett steg tillbaka på det socialpolitiska området och i stället fokusera på den ekonomiska återhämtningen efter coronakrisen. Detta är nödvändigt, eftersom den sociala pelaren leder till mer överstatlighet på det socialpolitiska området, och det är viktigt att värna om den nationella beslutskompetensen när det gäller sysselsättningsfrågor och socialpolitik.

Fru talman! I en tid när helt andra frågor står på dagordningen och näst intill förlamar hela världen får vi inte glömma bort att det finns en tid efter coronavirusets härjningar. Att värna om och utveckla Europas konkurrenskraft är den bästa försäkringen för framtiden, för utan konkurrenskraft blir de övriga målen i kommissionens arbetsprogram bara tomma förhoppningar.

Det behövs en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar. Det är nödvändigt för att vi ska ha råd att göra det vi vill tillsammans. Vi behöver också en sammankopplad digital inre marknad och en balanserad och framåtsträvande handelspolitik som styr globaliseringen och inte blir en släpvagn till den. Vi behöver också ha EU som en starkare global aktör.

Fru talman! Vad finns det då för globala utmaningar som en växande befolkning i en värld där man lever allt längre står inför? När jag för ett

och ett halvt år sedan talade om den tidigare och då avgående kommissionens arbetsprogram nämnde jag sex framtidsutmaningar. Dessa gällde då, och de har inte blivit mindre angelägna nu än vad de var för ett och ett halvt år sedan.

Den första handlar om mat och livsmedelsförsörjning. Vi kommer att behöva en effektivare produktion för att ge mat till fler och en produktion som åstadkoms på en mindre yta. I detta sammanhang måste vi någon gång våga lyfta på locket och riva plåstret. Det envisa motståndet mot GMO lägger en förlamande hand över det som kommer att vara en av våra viktigaste framtida utmaningar.

Det andra området är hälsa. Bristsjukdomar och epidemier har brutalt kompletterats med livsstilssjukdomar.

Det tredje området är kommunikation. I en värld som ständigt är uppkopplad kommer det fortsatt att finnas behov av att flytta på sig rent fysiskt. Det märker vi i dag, när vi har begränsningar för att röra oss fysiskt. Den pågående pandemin har tydligt visat hur viktigt det är att kunna hantera såväl den fysiska som den digitala kontakten. Den som lämnar pandemins värsta härjningar bakom sig med utvecklade kommunikationssystem kommer att ha mycket vunnet inför framtiden.

Fru talman! Vidare har vi energi och säkerhet, vilka i dag närmast är att betrakta som hygienfaktorer.

Men det absolut viktigaste är kunskap för att kunna göra våra ambitioner till verklighet. Kunskap och utbildning är ingredienserna för utveckling, för tillväxt och därigenom för fattigdomsbekämpning.

Vi behöver också förbereda oss på nästa livsstilsrevolution, och den heter AI, artificiell intelligens. Artificiell intelligens har i dag potential att förändra mer än internet har gjort, baserat på redan befintlig teknik. Digitalisering och artificiell intelligens kommer att vara en helt nödvändig utveckling för Sverige, EU och världen för att vi ska klara av våra välfärdsåtaganden. Forskning för etiskt säker AI behöver startas redan nu, vilket kommissionen måste ta fasta på.

Fru talman! EU har samlat en ökad vikt och ökade möjligheter att arbeta för fred, demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens betydelse, hållbar utveckling, säkerhet och stabilitet. Alla länder inom unionen har ansvar för att själva preparera sig inför de framtida möjligheterna men också för att gemensamt bidra till Europeiska unionens samlade styrka.

EU är inte starkare än dess svagaste länkar. Därför bör EU verka för att i sin egen utveckling bidra till att stärka sina enskilda medlemsstater på det här området.

Med detta yrkar jag att riksdagen lägger utlåtandet om kommissionens arbetsprogram till handlingarna.

Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Att diskutera kommissionens arbetsprogram i detta skede är naturligtvis ett uppdrag som vi i utrikesutskottet har. Vi skulle kunna önska, fru talman, att vi inte levde i coronatid, för då hade det säkert varit fler i salen och flera utskott som hade varit involverade i debatten. Detta är ju en helhet som alla i riksdagen får del av, så att vi kan diskutera och vara tidigt ute när vi bereder våra åsikter kring EU-frågor. Arbetsprogrammet har också behandlats i EU-nämnden, och där har partiernas olika åsikter avgivits.

Det är en ny kommission, som har fått en tuff början. Bland annat tog det lång tid innan kommissionen kom på plats. Sedan hamnade den ganska snabbt i en pandemi. Covid har inte varit EU:s bästa gren, må man väl säga. Vi har sett och upplevt hur gränser stängts, hur handel stoppats och hur det som vi trodde skulle vara en inre marknad har blivit en högst selektiv marknad under en tid. Men i ett sådant här läge när alla börjar tänka på sig själva har EU ändå funnits där som en arena där man har mötts och fått uppleva att man behöver hitta lösningar. Det är naturligtvis också en viktig bild att ta med sig. Utan EU, som hade nyckeln för att lösa upp de stängda gränserna och handelshindren, hade vi inte kommit så långt som vi ändå har gjort. Jag tycker att det är en bild att ha på näthinnan när vi diskuterar EU framåt.

Att skydda medborgarna och friheten är naturligtvis vitalt. Det är en del av grunden för EU. Att utveckla en stark och kraftfull ekonomisk bas är en uppmaning som handlar om vår välfärd och om att vi gör det tillsammans. Att bygga ett klimatneutralt, grönt och rättvist Europa är ett viktigt uppdrag som står på den europeiska agendan och också på vår agenda här i Sverige. Och att främja Europas intressen och värden i ett globalt sammanhang är absolut viktigt.

Den nuvarande kommissionsordförandens riktlinjer fångar upp de delarna. Vi i utrikesutskottet kan väl säga att vi inte har fokuserat på helheten, utan vi har fokuserat på framför allt EU:s roll i världen. Det är vårt första fokus från utrikesutskottet. Det innebär inte att vi inte ser vad som har förts fram från de åtta andra utskotten. Vi står självfallet bakom de synpunkter som framförts i de utskotten.

Ett starkare Europa i världen är någonting som vi hoppas att vi ska kunna bidra till, för det handlar om värden. Det handlar om mänskliga rättigheter, det handlar om demokrati och det handlar om att få ett fungerande rättsväsen i de länder som finns bortom EU. Det uppdraget är än viktigare i dag än vad det var för tio år sedan. Demokratin går nämligen bakåt, rättsväsendet går bakåt och mänskliga rättigheter backar i världen.

Om inte EU kan leva upp till sina egna stolta uttryck och visa allvar – oavsett om det gäller Venezuela, Hongkong, Belarus eller andra länder – tappar vi vår röst. Då tappar människor hopp i världen, hopp också internt.

Det har sagts tidigare i debatten att den kvalificerade majoritet som vi vill se i vissa ärenden i utrikesrådet leder fel. Men, fru talman, när vetorätten används i de organ som vi har ser vi hur den blockerar just mänskliga rättigheter, ibland också fred och försoning.

Vi brukar prata här om att man borde slopa vetorätten i säkerhetsrådet eller åtminstone hitta sätt att begränsa den. Här har vi möjligheter att begränsa vetorätten när det gäller sanktioner, när det gäller Magnitskijsanktioner och när det gäller grava brott mot mänskliga rättigheter. Då kan och ska EU:s utrikesråd kunna fatta beslut som inte kidnappas, ibland av en helt annan fråga, vilket också har framkommit i debatten apropå Belarus. Det är alltså viktigt att man ser den vägen som en väg som vi behöver gå.

När vi tittar på 2021 är det naturligtvis viktigt med pandemin, hanteringen av pandemin och lärdomarna av pandemin. Men det är också viktigt med återhämtningen, för det handlar om hur vi klarar vår ekonomi och hur vi klarar jobben och företagandet här hemma. Vi hade gärna sett att återhämtningsfonden hade fått en annan konstruktion. Vi drev det tydligt från svensk sida. Men om alternativet var att säga nej till möjligheten att åter-

hämta ekonomin är naturligtvis den väg som vi lyckades pressa fram bättre.

Vi ser att det finns stora utmaningar här. Vi hoppas att vi ska kunna komma fram, så att fonden inte används som ett sätt att fortsätta på den ungerska eller den polska vägen mot ökat förtryck, mindre rättsstat och mindre frihet. Det är alltså viktigt med det demokratilås som ska sättas på fondens användning.

Fru talman! Jag skulle kunna beröra många av de frågor som lyfts av utskotten och som ligger på bordet för 2021. Vi har pratat om migrationsfrågorna. Det är oerhört viktigt att få på plats en ny ordning där. Vi har de gröna frågorna och återhämtningen efter pandemin. Det är naturligtvis oerhört viktigt.

Jag vill avslutningsvis peka på arbetsmarknadsutskottets ställningstagande. Vi står bakom en reservation där tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna. Vi delar fortfarande den uppfattningen även om vi inte har reserverat oss i detta utlåtande. Jag vill också peka på det som miljö- och jordbruksutskottet lyfter om vikten av att säkra att vi inte får en vanlig konventionell importtull när det gäller just gränsmekanismen för koldioxid. Vi ska inte ägna oss åt att bygga murar, men vi ska ägna oss åt att bygga bra regelverk, gärna multilaterala.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i utlåtandet: att utlåtandet läggs till handlingarna.

Anf. 11 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren har varit en av riksdagens varmaste anhängare av att införa en global EU-sanktionsregim, en så kallad Magnitskijlagstiftning eller Magnitskij-sanktioner. I dag fattar regeringen beslut om det. Jag förstår att det är en stor seger för Kerstin Lundgren, för hon har gjort ett rejält arbete för att komma till den punkten.

Vad är Magnitskij-sanktioner? Man kan väl säga att detta har sin bakgrund i den ryske revisorn Magnitskij, som anhölls och dödades under lite mystiska omständigheter. Det ryska systemet såg helt enkelt till att de som var ansvariga för hans död fick strafffrihet. De dömdes aldrig för det brott de hade begått. Detta började egentligen i USA. Den amerikan som hade kontakt med den ryske revisorn har drivit på för en lagstiftning som innebär att man ska döma de personer som är ansvariga för revisorns död och straffa dem. I EU-kommissionens förslag inför man frysning av tillgångar och reseförbud.

Det som jag inte har hört så mycket från Kerstin Lundgren om när det gäller Magnitskijlagstiftningen handlar om rättssäkerhet. Det är någonting som vi många gånger har sett brista. Jag ska ta upp tre exempel.

I spåren av elfte september fick tre svensksomalier sina tillgångar frysta under ungefär sju år. Några av dem tvingades att leva på socialbidrag. De hade väldigt svårt att få upprättelse, och när de drev rättsprocesser tvingade Vänsterpartiet dem till och med att betala sina egna rättegångskostnader.

Ett annat exempel är Vänsterpartiet:s sanktioner mot Internationella brottmålsdomstolen, ICC, som nu utreder brott begångna av amerikanska soldater i Afghanistan.

Det tredje fallet, som jag inte har så lång tid på mig att berätta om, är terrorstämplingen av kurdiska PKK, vilket har lett till att man inte får till en fredsprocess i Kurdistan.

Jag undrar därför hur Kerstin Lundgren ser på rättssäkerheten i Magnitskijlagstiftningen.

Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan! Hade vi haft en längre debatt om de här frågorna hade Håkan Svenneling säkert också fått höra om rättssäkerhetsfrågorna. De är såklart en viktig del i det hela. Men när man följer till exempel rättsprocessen mot Magnitskij, där Magnitskij som redan var död kallades in för att ingå i en rättsprocess i Ryssland, ges en tydlig bild av ett rättssystem som inte fungerar, där det inte finns förutsättningar att få en rättvis rättegång. I sådana lägen är det naturligtvis oerhört viktigt att man har möjlighet att införa Magnitskij-sanktioner så att strafffrihet inte ska kunna råda. Strafffrihet är en väg till konflikter och någonting som vi måste försöka att komma till rätta med.

ICC är något som vi lyfter i andra sammanhang. Det är oerhört betydelsefullt att stärka ICC och försöka att få flera fall dit. Vi behöver nämligen utveckla en rättssäkerhet också i den globala miljön så att vi får en ordning. Oavsett om det är i Vänsterpartiet-beslut eller i andra sammanhang är rättssäkerheten naturligtvis viktig. Det kan också handla om förutsättningar att kunna få en process för att kritisera ett beslut i sådana fall.

Vi har sanktioner på plats när det gäller till exempel Belarus. Vi skulle vilja ha fler sanktioner, och jag tycker att det vore rimligt att också markera Magnitskij-sanktioner, som jag och vi skulle vilja se omfattade inte bara brott mot mänskliga rättigheter utan även korruption, som är ett gissel och som göder system som auktoritära ledare vill hålla liv i.

Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Kerstin Lundgren, när hon nu har lyckats få igenom sina älskade Magnitskij-sanktioner, flyttar fokus till rättssäkerheten. Jag är nämligen orolig för att de här sanktionerna kommer att innebära att de personer som sätts upp under en Magnitskijlagstiftning inte kommer att få möjlighet till en rättssäker process.

I historiens backspegel kan vi se att både organisationer, företag och enskilda personer ibland har blivit uppsatta på de här listorna lite för enkelt och inte tillräckligt rättssäkert. Man har inte varit tydlig med motiven till att personerna är där, och då har de hamnat i långa processer. I en del fall har det gått bra i slutändan; andra fall pågår fortfarande.

Detta känner jag en stor oro inför. Den oron går inte riktigt att stilla i dag, för varken jag eller Kerstin Lundgren har läst hur de faktiska sanktionerna från EU-kommissionen ser ut. Det är fortfarande hemligt i några dagar till. Förhoppningsvis ska vi få ta del av det i nästa vecka. EU-kommissionen och Sverige har ändå ett ansvar för att det ska finnas en stor rättssäkerhet om man inför den här väldigt tydliga personinriktade sanktionsregimen mot enskilda människor. Jag tror att det är väldigt lätt att bli politisk när det gäller dessa sanktioner: att man pekar ut vissa länder eller vissa typer av personer beroende på var de befinner sig, utan någon röd tråd i form av likvärdiga bedömningar.

Kerstin Lundgren vill införa Magnitskijsanktioner mot Belarus. Jag förstår den viljan. Jag tänker så här: I Belarus finns det 59 personer, tror jag, som just nu är listade. Vi pratar om att det kan bli fler. Detta är utifrån den sanktionsregim som EU har gentemot Belarus. Då kanske det är dumt att börja ha olika typer av sanktionsregimer mot samma länder.

Problemet är till exempel Ryssland, som vi förvisso har sanktioner mot men där det finns specifika personer som är ansvariga till exempel för Magnitskijs död. Sådana exempel finns det också runt om i andra länder i världen där vi inte har sanktionsregimer.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Rättssäkerhet är någonting som bygger en rättsstat, och EU står för rättsstatens principer. Åtminstone är det detta vi kämpar för. Vi tycker inte riktigt att alla länder gör det i dag, och det är en utmaning. Men det är klart att oavsett om det är enligt den nuvarande ordningen för sanktioner eller enligt Magnitskijlagsstiftningen ligger ju rättssäkerhetsaspekterna med. Jag har ingen bild av att detta är någonting som förfuskas i den delen från regeringens eller från EU:s sida.

Varför jag tycker att man bör fundera över Magnitskijsanktioner i fallet Belarus men också i andra sammanhang är just för att det är en global sanktionsmarkör. Det handlar inte bara om Ryssland, utan det handlar om en global lösning.

Det är också viktigt att markera att det här är en fråga där vi försöker att samverka med likasinnade. Här ser jag våra baltiska grannar, som har infört den typen av sanktioner, som en viktig krets att också söka stärka. Deras markörer när det gäller just Belarus bör vi göra allt för att bygga under och hålla i och inte undergräva på något sätt. Därför skulle det vara bra om även EU skulle kunna göra lika som de baltiska staterna.

Anf. 15 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Som i så mycket annat av det politiska arbetet dessa dagar är det spridningen av coronaviruset och den globala pandemin som präglar Europa-kommissionens arbetsprogram för 2021.

Den smittspridning som världen i dag brottas med saknar motsvarighet. Personliga tragedier och en tärande oro blandas med ekonomisk nedgång och famlande politiskt ledarskap.

Mot den bakgrunden vill Kristdemokraterna, till skillnad från åtminstone ett par av partierna här i kammaren, lyfta fram vikten av internationell samverkan och Europa:s helt centrala betydelse. Inget land klarar att på egen hand hantera den situation som just nu råder.

Vägen framåt är ett mer solidariskt och mer ansvarstagande samarbete, ett samarbete som förmår leverera lösningar på reella, gränsöverskridande problem oavsett om det rör sig om livshotande virus, klimatfrågan eller organiserad brottslighet. Medborgarna i vårt land och i övriga Europa har rätt att ställa krav på fungerande internationellt samarbete, särskilt i tider av kris.

Därför håller det inte att låta nationella egenintressen och kortsiktighet styra beslutsfattandet. Därför krävs det ett politiskt ledarskap som vill och förmår leva upp till unionens värderingar om solidaritet med de mest utsatta, även om de finns utanför det egna landets gränser.

Fru talman! I arbetsprogrammet anger kommissionen de politiska prioriteringarna inför det kommande året och de initiativ som förväntas. Fokus är på pandemin och dess effekter men också på de möjligheter som nu finns att accelerera nödvändiga förändringar och stärka samhällets förmåga till återhämtning och motstånd mot olika former av störningar.

Drivkraften är även fortsättningsvis kommissionens övergripande vision att bygga ett mer rättvist, sundare, grönare och mer digitalt Europa. Åtgärderna handlar om att dels hantera krisen, dels utnyttja återhämtningen till att ställa om samhället och ekonomin.

Fru talman! För att möta unionens utmaningar på längre sikt lyfter Kristdemokraterna fram vikten av att stärka Europas konkurrenskraft genom effektivare frihandel och genom satsningar på utbildning, forskning och utveckling av artificiell intelligens.

När det gäller den stora och viktiga frågan om EU:s roll i världen delar vi utskottets uppfattning att unionen ska vara en stark försvarare av mänskliga rättigheter och en regelbaserad multilateral världsordning. Vi välkomnar EU-kommissionens prioritering av västra Balkan och det östliga partnerskapet liksom ett fortsatt fokus på det södra grannskapet och Afrika.

Med anledning av händelseutvecklingen i Belarus och senfärdigheten i genomförandet av sanktioner mot regimen är det viktigt att i detta avseende dra slutsatser för framtiden.

I försvaret av mänskliga rättigheter är det dags att lämna kravet på enhällighet och övergå till ett beslutsfattande med kvalificerad majoritet i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Fru talman! Vi brukar tala om att politik handlar om värderingar och människosyn. För Kristdemokraterna innebär det att vi lyfter fram betydelsen av personlig frihet i kombination med socialt ansvarstagande och solidaritet med de mest utsatta, med andra ord de synsätt som i decennier har utgjort grunden för det europeiska samarbetet. Detta har stor betydelse, inte minst i relation till omvärlden. Oavsett om det gäller kriget i Syrien, diktaturen i Iran, utvecklingen i Ryssland eller förföljelsen av världens kristna har EU en möjlighet att göra skillnad. Därför verkar Kristdemokraterna för ett EU som talar med en röst i utrikespolitiken och som alltid prioriterar mänskliga rättigheter.

Att kombinera visionen om samarbete och försoning med en vaksamhet kring subsidiariteten är kristdemokratins särskilda uppdrag. Det råder inget tvivel om att EU:s institutioner i högre grad måste inse, påminnas om och visa förståelse för att det finns gränser för vad EU ska och bör göra. Utan denna förståelse hotas grunderna för Europatanken men också EU:s folkliga förankring.

Därför höjer vi ett varningens finger i den pågående debatten om den så kallade sociala pelaren men också om det som på EU-språk kallas egna medel. I arbetet för en hållbar EU-budget är inte EU-skatt och nya pålagor vägen framåt. I EU:s redan betydande budget finns utrymme både för besparingar och för viktig omfördelning till de områden som måste prioriteras.

Kristdemokraten Konrad Adenauer har sagt att Europas öde är varje europeisk stats öde.

Europa är fria och självständiga stater, men samtidigt en sammanhållen enhet. Att värna detta och att arbeta för detta kommer att bli en av de stora

utmaningarna under den viktiga men också mycket osäkra tid som ligger framför oss.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag om att lägga utlåtandet till handlingarna och hänvisar till det särskilda yttrandet där jag ställer mig bakom de avvikande meningar som Kristdemokraterna har avgett i andra utskott om EU-kommissionens framtidsprogram.

Anf. 16 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Det tar bara en timme med flyg från Sverige till Minsk i Belarus. Det som händer i Belarus just nu borde engagera hela Europa. Tyvärr gör det inte det. Det pågår en frihetskamp där människor reser sig efter årtionden av maktmissbruk, diktatur, korruption och förtryck.

Europeiska unionen har varit väldigt framgångsrik genom åren. Efter att de sydeuropeiska länderna gjorde sig fria från juntor och fascistregimer blev de medlemmar i Europasamarbetet och integrerades och demokratiserades. Detta har varit mycket framgångsrikt.

Efter att kommunismen kollapsade som samhällssystem i Östeuropa blev en rad tidigare Sovjetrepubliker och satellitstater medlemmar i Europeiska unionen och demokratiserades. Men Belarus gick aldrig den vägen. Medan Tjeckoslovakien, Polen, Ungern och andra länder, som var en del av Sovjetimperiet eller satellitstater, hade en stark demokratirörelse och valde en ny väg efter 1989 fortsatte förtrycket i Belarus.

Jag tycker att det är viktigt att vi ser att vårt engagemang för konflikter runt om i världen ska gälla oavsett var länder befinner sig. Men när det är vårt eget närområde är det extra viktigt att vi också finns till hands för att hjälpa de människor som protesterar, för de människor som drömmer om frihet och för de människor som i vissa fall också tvingas plikta med sina liv för att få andas samma fria och friska luft som vi kan här i Sverige.

Belarusfrågan är den viktigaste utmaningen för EU när det handlar om just demokratibyggnad för det kommande året och för en längre tid framöver. Vi måste verkligen göra allt för att stödja frihetskampen där.

Det är klart att detta arbetsprogram för kommissionen, och egentligen hela EU:s funktionssätt vad gäller institutionernas beredskap och agerande i fråga om budgetallokeringar och mycket annat, handlar om att hantera den pågående covid-19-pandemin. Det innebär också i sin tur att man måste mobilisera all kraft och oerhört mycket resurser för att klara av denna pandemi.

Vi är från Liberalernas sida väldigt tydliga i vårt stöd till Europeiska unionen och i vårt stöd till att också kunna fördjupa EU-samarbetet på flera håll. Vi har så att säga inte samma ryggradsmässiga reflex att säga nej till att också Europeiska unionen kan stå sig starkare, fördjupa samarbetet och också kunna få nya befogenheter.

Vi ser och har sett en rad stora kriser och utmaningar. Det gäller finanskrisen för ett antal år sedan, det gäller det som specifikt drabbade Grekland för ett antal år sedan, det gäller klimatkrisen och det gäller migrationskrisen. Nu har vi pandemin som är både en hälsomässig och ekonomisk kris. Tidigare har det varit andra stora utmaningar som kan variera lite i fråga om hur snabbt förloppet sker, i vilken grad de påverkar våra samhällen och så vidare. Men de har en sak gemensamt, och det är att när man kommer ut i andra ändan av en stor kris som till exempel finanskrisen eller migrationskrisen har det formats nya strukturer och skapats nya organ. Och det

kommer olika typer av initiativ som sedan blir verklighet. Det kan vara stabilitetspakter till exempel när det gäller ekonomin, och det kan vara en ny migrationslagstiftning när det gäller migration. I Sverige fick vi efter 90-talskrisen exempelvis nya regelverk vad gäller budgetdisciplin i riksdagen och mycket annat.

Detta innebär att om man är helt fastlåst vid att man inte får rucka någonting på relationen mellan de olika nivåerna i Europasamarbetet hamnar man till slut i en situation där man blir beslutsoförmögen att hantera väldigt stora kriser.

Vi måste inse att Sverige inte är någon isolerad ö, och inte heller Europeiska unionen. Men Europeiska unionen är ett samarbete mellan 27 medlemsstater, och för att göra Europasamarbetet starkare framöver och klara av de stora utmaningar vi står inför kommer det att behövas ett nytänkande också på det institutionella planet. Jag hoppas att EU-kommissionen tar initiativ till sådana utredningar och till att fördjupa Europasamarbetet på olika sätt.

Vi kan, fru talman, ta migrationen som ett exempel på detta. Vad innebär den migrationspolitik som Europeiska unionen har haft? Det som hände 2015 var att de rättsakter som bestämmer Europeiska unionens asyl- och migrationspolitik rämnade. Det är inte särskilt konstigt om man tittar på hur de är uppbyggda. Hela idén med Dublinförordningen är ju att det land som en person sätter ned sin stortå i är ansvarigt för personens asylansökan. Detta innebär i praktiken att om man ska upprätthålla Europeiska unionens regelverk faller det mycket stora ansvaret att hantera flyktingkriser på de sydeuropeiska länderna vid Medelhavet, framför allt Grekland och även Italien, Spanien och så vidare.

Men när regelverken rämnade hösten 2015 sökte sig människor längs upptrampade stigar norrut i Europa; man ville till Tyskland, Danmark, Sverige och andra länder. Det är länder där arbetsmarknaden är starkare, som har ett bättre rykte, om man uttrycker sig så, i migrationskretsar och där det finns stora diasporor. Detta innebär en väldigt stor belastning på oss.

Den slutsats som vi från Liberalernas sida har dragit, och som många andra partier också har dragit, är att man måste ta ett gemensamt ansvar för att kunna lösa en sådan här utmaning. På samma sätt som vi behöver ett gemensamt ansvar i Sverige, där vi säger att det är rimligt att alla kommuner ställer upp när det gäller mottagande av nyanlända och att inte vissa kommuner ska kunna smita undan det ansvaret, måste vi få en ansvarsfördelning i Europeiska unionen där de länder som i dag inte vill ta emot en enda kotte faktiskt också är med och tar ansvar.

Det är en väldigt viktig fråga, inte bara för EU-kommissionen utan även för ministerrådet och för de nationella parlamenten, att baxa igenom dessa förändringar på migrationsområdet. Det behöver inte nödvändigtvis ske exakt så som föreslagits, men detta måste tröskas genom hela maskineriet så att vi får till stånd en lagstiftning som gör att Europeiska unionen samlat kan hantera dessa frågor. Misslyckas vi med detta göder vi ytterligare ultrahögern och populistiska gaphalsar som vill stänga gränserna helt och hållet. Det är verkligen ingen väg framåt.

Dessa debatter kommer att fortsätta. Men när jag tittar ut över Sverige blir jag väldigt glad över att Europeiska unionens fana ändå hänger här i riksdagen. Det var, förmodar jag, ett antal partier som till och med var

emot att den skulle hängas upp här i kammaren när det begav sig för ett antal år sedan. Nu är stödet för Europasamarbetet mycket bredare och mycket mer förankrat i Sverige, både politiskt och hos den svenska allmänheten. Detta är något jag välkomnar, men jag skulle önska att det också fanns ett starkare stöd för att fördjupa Europasamarbetet i den riktning som vi i Liberalerna förespråkar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 5 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU1
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop.
2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 17 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 1, och vi står även bakom vårt särskilda yttrande.

Det är en prövningens tid när pandemin tagit fart igen, en tid med oro, smärta, sorg och en stor trötthet. Det är också en prövande tid för många av landets kulturföretagare. Kultursektorns inkomster störtdök i mars, och den form av näringsförbud som drabbat sektorn är fortfarande en realitet. Människor får gå från hus och hem när ekonomiskt stöd uteblir eller väntan på besked dröjer under många månader.

Det tysta året 2020 är en påminnelse om hur viktig kulturen är, både ekonomiskt och socialt. Kulturen och idrotten erbjuder arenor där vi människor får uttrycka oss, diskutera, ifrågasätta, jubla, skratta och gråta. Detta är något djupt existentiellt som vi alla behöver för att må bra och kunna leva ett gott liv. Kultursektorns ekosystem är ett myller av offentliga medel och företag i olika storlekar och associationsformer, som nu håller på att slås i bitar.

Vi lever i en otrygg tid, med motsättningar som växer i Sverige. Gängkriminaliteten fortsätter att öka, och oskyldiga människors liv riskeras i kampen om smutsiga segrar. Kultur och idrott har ett absolut egenvärde men kan också motverka intolerans, fördomar och lögn.

Fru talman! Moderaterna lovar inte allt till alla. Vi gör en tydlig prioritering för att tillgängliggöra kultur för främst barn och unga, framför allt i utsatta miljöer.

Kulturanalys rapport 2019 bekräftar att offentligt finansierad kultur tillkommer grupper där föräldrar har hög utbildning och höga inkomster. Därför vill vi moderater föra över resurser från kultur och bildning som i första hand konsumeras av vuxna till satsningar för barn och unga.

De första stegen tog vi i och med budgeten för år 2020, och vi fortsätter 2021 på den inslagna vägen. Vi prioriterar barn och unga, för vilka böcker, musik, teater, idrott och sunda vuxna förebilder inte är självklara inslag. Vi avvisar således regeringens förslag om fri entré för vuxna på statliga museer till förmån för att stärka kultur riktad mot i första hand barn och unga. Vi förstärker Skapande skola, stödet till barnlitteratur och bibliote-

Prot. 2020/21:46
3 december

-----
*Kommissionens
arbetsprogram 2021*

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

kens digitalisering, idrottspaketet i idrottssvaga områden samt det ekonomiska stödet till friluftorganisationer.

Barn- och ungdomsidrotten är en viktig del av vår folkhälsa men också en väsentlig brobyggare för social inkludering. Människor som lever i utanförskap har sämre hälsa, kortare livslängd och sämre upplevd livskvalitet. Vi prioriterar kampen mot detta.

Idrotten är mer än själva idrottsutövandet. I föreningar fostras hundratals barn och unga av ideellt engagerade ledare. Dessa ledare förväntar sig att barn och unga ska ta ansvar, komma i tid, anpassa sig till klubbens värdegrund och fungera socialt som lag- och klubbkamrater. Det är givet detta idrotten kan anses vara världens bästa brottsförebyggande organisation.

Fru talman! Folkbildningen har under de senaste åren fått betydande ekonomiska förstärkningar som en följd av det tidigare stora flyktingmottagandet, bland annat, varför vi nu föreslår en justering nedåt av anslaget. De frigjorda resurserna vill vi i stället använda för våra satsningar på barn och unga.

Folkbildningen har en viktig roll i vårt demokratiska samhälle, och det är med stor oro vi tar del av mediernas rapporter om hur skattepengar missbrukas i folkbildningens namn. Organisationer som erhåller bidrag måste självklart stå upp för demokratiska fri- och rättigheter och ett jämställt förhållningssätt. Därför måste kontrollsystem snarast vidareutvecklas och demokratiska villkor tydliggöras för att organisationer ska få ta del av det offentliga ekonomiska stödet.

Efter relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten 2000 åtog sig staten att delfinansiera bevarandet av det kyrkliga kulturarvet. Varje år bidrar staten med ungefär en fjärdedel av underhållet genom den kyrkoantikvariska ersättningen. Sedan 2009 uppgår denna till 460 miljoner årligen, och vi anser därför att en höjning nu är befogad för att bevara vårt kyrkliga kulturarv.

Fru talman! Den fria kulturen är en bärande del i vår unga 100-åriga demokrati. Kampen för att värna demokratin får aldrig falna, och rätten till allas lika värde får aldrig enbart bli plakatpolitik. Demokratin måste försvaras varje dag genom bildning, tillgängliga bibliotek och källtillit. När demokratin inskränks är det alltid friheten för medier, trossamfund och konstnärer som först begränsas.

De kulturpolitiska målen, som fastställdes redan under den förra alliansregeringen, anger vilken riktning staten vill peka ut för kulturpolitiken. Enligt målen ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.

Kulturen måste därför fredas från politisk klåfingrighet, och en arm-längds avstånd måste alltid vara en realitet. Kommuner, regioner och den nationella nivån ska inte gå in och villkora – det vill säga styra – konsten och de fria institutionerna, hur vällovliga dessa ambitioner än är. Regeringen bör därför se över regleringsbrev och statliga uppdrag i syfte att minska den politiska styrningen av konstens och kulturens innehåll.

Kulturen och konsten har ett egenvärde, men de ger oss också verktyg att utforska vilka vi är som människor och i vilket sammanhang vi befinner oss. De är även en utmärkt väg till social inkludering.

Kultur och bildning får aldrig reduceras till bara ett intresse inom den snäva bokföringstekniska ram vi kallar kulturpolitik. Kultur i dess vida

bemärkelse angår alla och är en förutsättning för hela vår västerländska demokrati.

Fru talman! De fria konsterna är ett av våra viktigaste medel för att värna yttrandefriheten. Vi ser med oro på all sorts radikalisering och extremism med antidemokratiska förtecken, oavsett om den är religiös eller politisk.

När vi debatterar kulturpolitik tenderar diskussionen att kantra ned i olika ytterlighetsuppfattningar. Vissa anser att det statliga stödet borde skäras ned kraftigt. Andra vill styra kulturen politiskt utifrån väl avvägda mål, kan man tycka, som integration och jämställdhet. Men det kan också vara så att man vill styra utifrån ideologiska uppfattningar.

Allt detta är fel. Kulturen ska vara fri från politisk styrning. Det är först då den blir en inkluderande arena där alla olikheter möts. Det statliga stödet tillgängliggör kulturen, men möjligheten till alternativ finansiering måste lyftas fram och betonas.

Fru talman! Vi ska ”post corona” ånyo fylla arenor, scener, parker, restauranger och kaféer med samtal, rop, skratt och tårar. Det ska strömma ljud från Berättarladan i Sunne, Dramaten i Stockholm och marknaden i Jokkmokk.

Det är viktigt att vi drar lärdomar av det tysta året 2020. Kulturen får aldrig reduceras till ett perifert särintresse eller klåfingriga politikernas förlängda arm.

Anf. 18 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! När vi nu debatterar kulturutskottets betänkande 1, om utgiftsramar för kultur, medier, trossamfund och civilsamhällets olika stammar och grenverk, gör vi det i en tid som redan är historisk och som saknar motstycke samtidigt som vi befinner oss mitt i den. Vi gör det i ett utgiftsområde som är synnerligen hårt drabbat av coronapandemin. Allt är ställt på ända, och inget är som det ska.

Situationen för svensk kultur och idrott och för civilsamhället är extraordinär. Pandemin har tagit sitt grepp om branschens aktörer likt en obotlig cancersvulst, och dessvärre har behandlingen spretat. Ett regelverk som i mångas ögon varit ologiskt och dåligt kalibrerat och haft dålig träffsäkerhet har varit ett raster över kulturområdet, även i miljöer där evenemang kunnat arrangeras mer smittsäkert, medan köpcentrum, gallerior och kollektivtrafik hyst stora skaror människor. Smittspridningen har varit ett faktum.

Pandemin och dess följder i betydelsen behov av åtskilliga särskilda stöd och extra ändringsbudgetar har också understrukt behovet av en diskussion om kulturens faktiska frihet. Givet att man vid större störningar och långvarig stiltje är beroende av statlig subventionering och krisstöd kan graden av den friheten med fog ifrågasättas. Hur fri är man i beroendet av den hand som föder en?

Missförstå mig rätt – vi har över parti- och blockgränser varit överens och visat prov på ansvarstagande och givmildhet då vi både argumenterat för och drivit på ytterligare tillskott i en svår tid. Något annat hade varit otänkbart. Samtidigt menar jag att vi kommer att behöva föra en mer djuplodande diskussion om sårbarheten i att stora delar av det statliga utgiftsområde vi i dag debatterar är så subventionstyngt. Den svenska modellen – den kulturpolitiska arkitekturmodellen – är i sin konstruktion ständigt

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

beroende av vård och underhåll av primärt en enstaka hantverkare: den offentliga.

Jag menar att kulturell bredd, kulturens frihet och oberoende samt dagens och morgondagens utövare skulle tjäna mycket på att fler samhällsbärare ges utrymme, incitament och kreativitet att finansiera och organisera kulturlivet. Fler markörer skulle synas, fler röster skulle höras, kreativa kluster skulle bildas och nya avtryck skulle göras.

Låt detta för oss alla, jämte livsnödvändiga ekonomiska stimulanser och mer träffsäkra regelverk, bli en tid av eftertanke och konsekvensanalys av det långsiktiga tillståndet. Låt oss lära av våra nordiska grannländer och inte minst den danska modellen i det här avseendet, där stiftelser, ideella krafter, näringsliv och kulturella och kreativa näringar odlas för att gemensamt trygga kulturell mångsidighet och en mer nyanserad kulturell palett.

Fru talman! Mycket är annorlunda, och i en kristid har det rått konsensus kring särskilda kulturpolitiska skyddsåtgärder som sju satts. Men är det något som är normalt är det de tydliga kulturpolitiska vägskäl som står orubbliga som kända milstenar framför oss vid en jämförelse mellan vår samlade motion och regeringens och januaripartiernas samlade verk i betänkandet.

Sverigedemokraternas totala ramanslag överstiger i år januaripartiernas med 300 miljoner kronor. Vi satsar alltså rekordmycket på det samlade kulturområdet. Det är i år motiverat – kartan ska anpassas efter verkligheten och inte tvärtom. Den vaksamme noterar också att våra ambitiösa reformförslag ligger fast utöver extraordinära åtgärder givet pandemin.

Vi prioriterar sammanhållning när regeringen prioriterar polemik. Vi prioriterar vårt kollektiva minne när regeringen prioriterar närsynthet. Vi prioriterar frihet under ansvar när regeringen prioriterar ofrihet under identitetspolitik.

Politik är det möjligas konst, men också det omöjligas. All politik handlar om prioriteringar, och vi gillar uppenbarligen olika. Där vi ser behov ser januaripartierna bakåtsträvande. Där vi ser stimulans ser januaripartierna stiltje. Där vi ser bredd ser januaripartierna politisk styrning.

Fru talman! Detta kommer till uttryck i att vi ser att Sveriges värde varar. Vår kulturarvsmiljard ligger fast; dess nödvändighet blir alltmer uppenbar, och efterfrågan är stor från både aktörer och allmänhet.

Det kommer till uttryck i att vi som först drev frågan om produktionsrabatter för svensk filmindustri nu också är först med att budgetera för ett genomförande. Frågan är mer än utredd, och för varje dag förlorar Sverige konkurrenskraft på att rulla tummarna.

Det kommer till uttryck i att vår reformagenda knyter ihop kulturens kraft med fler samhällsområden och välfärdsinstrument för att bryta upp stuprörstänkandet och beakta människan som en kulturell varelse, oavsett om vi strömmar film eller sitter i biosalongen, oavsett om vi sitter på Kungliga Operan eller Knäckebyhults äldreboende och, för den delen, oavsett om vi tar del av digitaliseringen av biblioteken eller försjunkar i Gustav Vasas brev i landsarkivet på Vadstena slott. Detta gäller oavsett om vi jagar kulturarvsbrottslighet över Östersjön eller märker ut mänskliga spår i väglöst land och knyter samman natur- och kulturvård.

I statens anslag för kulturområdet behöver vi operera med bredden, de sköna konsterna och den sociala tilliten. Denna bredd finns i vår budget.

Vi gör stora satsningar och mindre nedprioriteringar jämte medvetna omfördelningar från områden där segregation gått före sammanhållning och bristande demokrati gått före demokratisyftet. Till dess att bättre strukturer är på plats för måluppfyllelse, tillämpning, ansvarsutkrävande och transparens vid stödgivning kan inte statlig miljonrullning fortgå. Enstaka antidemokratiska aktörer som fått fäste i den svenska bidragsgivningen får inte ges en tum på bekostnad av konstruktiva aktörer så som inom folkbildningen.

Fru talman! Jag ska i år inte fördjupa mig ytterligare i de ekonomiska utgiftsramarna eller dansa något slags tabelltango utan skrida vidare till två särskilda yttranden som vi från Sverigedemokraternas partigrupp har tillfogat betänkandet. Låt oss för enkelhetens skull samla dem under det alldeles särdeles statssvenska samlingsnamnet ”radio och tv i allmänhetens tjänst”.

Riksdagen har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att införa en evenemangslista innehållande de största och mest folkliga sportevenemangen och de klassiska paradgrenarna så som de olympiska sommar- och vinterspelen.

De senaste åren har tittarmöjligheterna vid den här typen av evenemang varierat, men problembilden har i grunden inte förändrats. Sändningarna bör kunna tas emot, menar vi, av minst 95 procent av befolkningen i landet. Många evenemang som den breda allmänheten förväntar sig åtkomst till gjuter gemenskap, reser referensramar och smider sammanhållning. Vi delar inte regeringens bedömning att det saknas tillräckliga skäl för att införa en evenemangslista och anser därmed inte att riksdagens tillkännagivanden är slutbehandlade, de facto.

Vidare driver vi frågan om en utredning som ska se över villkoren för public service. Public services framtida roll och public services organisationsform är stora, övergripande och fundamentala delar som inte blev utredda i den tidigare utredningen. Vår mening är att public service kan effektiviseras, moderniseras och kostnadsminskas, samtidigt som programbolagens unika uppdrag värnas.

Med detta sagt, fru talman, återstår bara att se fram emot en konstruktiv debatt och att på förhand önska både talmannen och utskottskollegorna en riktigt god och fröjdefull jul.

Anf. 19 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Det gångna året har varit en stor prövning för oss alla och för vårt samhälle. Vi har inte kunnat träffa nära och kära på det sätt som vi har velat, och vi har fått vänja oss vid oro för hälsa och ekonomi. Det har varit en del av mångas vardag de senaste månaderna.

Dessutom har vi fått avstå från en stor del av de aktiviteter som vi uppskattar mest i livet, och med det uppstår också en känslomässig tomhet. Inga digitala upplevelser kan ersätta känslan som bara livemusik kan ge eller den förväntan som uppstår i en mörk salong innan ridån går upp, den häftiga upplevelsen att stå mitt i en hejarklack för att heja på favoritlaget eller den adrenalinkick som man får efter ett inspirerande, kreativt föreningsmöte med riktigt bra fika. Den inspiration som infinner sig på en författarkväll på biblioteket går inte heller att ersätta. Den egna löprundan står

sig slätt mot pirret i magen innan startsignalen går för ett större lopp. Och för alla dem som vanligtvis uppträder eller spelar för fulla salonger och fulla läktare är förstås tomrummet än större. Dessutom står många efter nio månader med pandemin med tomma bankkonton.

Det finns ljusglimtar i mörkret. Många har upptäckt nya intressen, tagit upp eget skapande i hemmet, fokuserat mer på sin hälsa och hittat ut i naturen. I våras och somras kunde vi se att intresset för friluftsliv och besök i kulturhistoriska miljöer och naturreservat ökade mycket. Kanske kan krisen också leda till ett större engagemang i hur vi ska organisera vårt samhälle och stärka välfärden.

Min förhoppning är att fler nu kan ställa sig bakom Vänsterpartiets åsikt att kultur inte är en lyx som vi kan ha eller mista utan en nödvändig del i våra liv.

Flera kulturpolitiska frågor har debatterats under krisen. Nu finns kanske också en vilja från fler att ta tag i de strukturella problem som borde ha åtgärdats för länge sedan, till exempel kulturarbetares svårigheter att kvalificera sig för våra trygghetssystem, att få upp sina ersättningar i avtal och att få rätt till a-kassa, för att nämna några saker.

Fru talman! Jag önskar att alla de samtal som regeringen har haft med kultursektorn under den här krisen kan leda fram till en bättre kulturpolitik, en tryggare sjukförsäkring och bättre småföretagspolitik. Först då kan vi locka en större mångfald av människor till kultursektorn. Min förhoppning är också att den kraft som jag har sett hos kulturarbetare i uppprop i sociala medier, i manifestationer och i den offentliga debatten under den här perioden kan leda till varaktig organisering. Då blir det möjligt att riva gamla strukturer och komma ur krisen med en känsla av att allt inte var förgäves.

Fru talman! Det har länge också funnits utmaningar för det ideella kulturlivet och andra delar av civilsamhället. Till exempel har stora delar av civilsamhällets organisationer inte fått sina bidrag uppräknade på ett decennium, och det påverkar såklart möjligheterna att utveckla ny verksamhet och få fler medlemmar.

Vi föreslår i budgeten 10 miljoner mer till friluftslivets organisationer. De har ett stort ansvar för att öka allmänhetens kunskap om miljön, allemansrätten och hur vi kan vistas i naturen. Det ska ses som ett första steg i att stärka den sektorn, som vi tror har mycket att tillföra för bättre folkhälsa och en meningsfull fritid. Nästa år är det friluftslivets år. Vi hoppas att man kan genomföra det på ett bra sätt, trots att regeringen inte fullföljer sitt löfte om ökade resurser. Vi vill också se att de höjda bidragen till ungdomsorganisationerna blir permanenta och inte tillfälliga, som regeringen föreslår.

Det kommer förhoppningsvis snart en tid när vi igen kan samlas till fysiska möten, föreningsverksamhet och kulturarrangemang. Då är det viktigare än någonsin att det finns funktionella och tillgängliga lokaler i hela landet. Vi vill därför höja anslaget till samlingslokalerna med ytterligare 25 miljoner, så att fler föreningar kan utnyttja den här tiden till nödvändiga renoveringar och stå beredda att slå upp dörrarna när smittspridningen minskar igen.

Fru talman! I Vänsterpartiets budgetmotion Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning finns omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem för att öka jämlikheten. För oss är kulturen en del av välfärden, och vi tror på att bygga ett starkare kultur-

liv och föreningsliv långsiktigt. Vi föreslår därför satsningar på över 900 miljoner utöver regeringens förslag.

I linje med vår politik för ökad jämlikhet vill vi ge barn och ungdomar lika tillgång till kultur och idrott. Vi föreslår därför gratis idrottsskola, kulturbanker i kommunerna, där man kan låna utrustning, och stöd till fler fritidsgårdar på mindre orter.

Vi ser att det behövs ett stöd för att kommunerna ska kunna ta bort avgifterna till kulturskolan och anslår därför 300 miljoner. Det ska inte vara tjockleken på föräldrarnas plånbok som avgör om ett barn har möjlighet att vara med i kulturskolan eller inte. Men för att fler barn ska kunna ta plats behövs fler pedagoger. Det finns faktiskt ett beslut här i riksdagen om att avsätta för 40 miljoner för fler utbildningsplatser för kulturskolepedagoger, men bara hälften har anslagits hittills. Därför vill jag passa på att lyfta fram vår satsning som vi har på utgiftsområde 16.

Det finns många arbetslösa kulturskapare som nu letar efter ett nytt jobb, och söktrycket är stort inför höstens start. Kommunerna har allt större problem med att få tag i kulturskolepedagoger, så jag undrar vad regeringen väntar på. Det är bara att sätta igång!

Fru talman! I regeringens förslag saknar vi också framåtsyftande satsningar på kulturarvet, så vi har avsatt medel till bland annat Tekniska museet för att kunna erbjuda fri entré för barn. Vi avsätter också resurser för att genomföra en nationell turné som man hittills har satt igång på en del orter, men vi tycker att den skulle kunna komma ut till hela landet för att fler barn ska få möjlighet att upptäcka hur spännande det är med teknik. Vi anslår också ökade medel till underhåll och tillgängliggörande av kulturarvsmiljöer. Här är det en långvarig brist på medel. Precis som med vår satsning på ökade underhåll av samlingslokaler är det här en satsning som skapar jobb i hela landet. Det ökade semesterlandet på hemmaplan i somras visade att det finns stor potential att utveckla besöksnäringen kopplat till kulturarvet. Här finns det verkligen någonting att göra.

Den andra stora delen i vårt kulturarvspaket handlar om att digitalisera samlingarna för forskning och bevarande men också för tillgängliggörande för allmänheten. Organisationen Sveriges museer räknar med att behovet är över 300 årsarbetare för att kunna beta av digitaliseringen. Vi har föreslagit en satsning på ett projekt över tre år för att genomföra digitaliseringen.

Sedan vill vi också från Vänsterpartiet se en fortsatt satsning på Rörelsernas museum i Malmö, någonting som har startats upp. Man har under ett antal år jobbat med förstudier, och civilsamhället har varit väldigt engagerat. Nu drar regeringen och januaripartierna undan mattan för den här satsningen, vilket vi tycker är väldigt olyckligt. De förklaringar som har getts är, vad jag tycker, svaga bortförklaringar. Här hade man verkligen chansen att få ett nyskapande museum utanför Stockholm.

Fru talman! En viktig del i vår strävan efter ett jämlikt samhälle är allas rätt till kunskap. Sveriges modell med självständiga folkhögskolor har varit en framgångssaga på många sätt, och vi vill stärka möjligheten för fler att få ta del av den pedagogik och den andra chans som denna utbildningsform innebär. Vi satsar därför på högre ersättning per plats på allmän och särskild kurs då vi anser att detta har varit eftersatt länge.

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Vi föreslår också mer pengar till fler studietimmar för nyanlända som lär sig svenska. Vi tror att det kommer att betala sig snabbt när fler kan komma ut i arbetslivet tidigare. Vårt förslag är på 185 miljoner mer än regeringens, och jag beklagar att flera partier i stället vill gå åt andra hållet och skära i anslagen till folkbildningen.

Fru talman! Min talartid rinner iväg. Tiden går fort när man ska presentera budgetförslag på över 900 miljoner.

Avslutningsvis vill jag klargöra att Vänsterpartiet avstår från att delta i beslutet på den första delen i betänkandet, eftersom våra ramar överstiger regeringens, men att jag ställer mig bakom utskottets förslag på de övriga punkterna.

Anf. 20 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett bekymmersamt och osäkert läge. Vi ska hantera den omfattande påverkan på vårt samhälle som coronapandemin har haft och har samtidigt som vi ska klara att lösa de stora problem som fanns före pandemin och som i många fall har förvärrats. Det handlar framför allt om den arbetslöshet som riskerar att bita sig fast, den vårdskuld som lagts till redan långa vårdköer, bristerna i äldreomsorgen och den ökande brottsligheten. Att klara av detta kräver ledarskap och förmåga att prioritera de resurser vi har och sjösätta reformer som kan bidra till att lösa problemen.

I dag pågår dessutom en kompetensflykt från olika delar av kulturlivet. Ljudtekniker, konsertbokare, scenarbetare och andra söker sig till andra yrken. Frågan är om de kommer tillbaka till kultursektorn.

Det finns en enorm kraft i vårt samhälle som vi sett i de stora insatser av vård- och omsorgspersonal som slitit för att rädda liv och hälsa, av företagare och anställda som kämpat för att inte företag ska gå i graven och av ideella organisationer och kyrkor som har fortsatt att sträcka ut en hand till utsatta.

Det Kristdemokraterna en märklig och oviss tid, och frågan är om vi även om pandemin ger vika så småningom har förmåga att leva som vi gjorde förut. Är det ett paradigmskifte vi ser framför oss?

Talet om individens självförverkligande och att vi finner den styrka vi behöver i vårt eget inre klingar som ett falskt grundackord. Vi ropar i stället efter gemenskap och värme, närvärme. Vi längtar efter att få visa medkänsla i ord och handling, och vi som har barnbarn längtar efter att få ge dem kramar och lyfta upp dem i famnen. Men vi upplever oss beskurna på grund av ett virus som drabbar oss fysiskt och mentalt, och vi frågar oss: Vad är meningen?

Vi närmar oss julen, en jul som vi inte kommer att glömma i första taget. För många knackar ensamheten på dörren. Det är fem procent av Sveriges befolkning, motsvarande en halv miljon människor, som firar julen ensamma. Nu upplever vi en tid under coronapandemin då vi tvingas att leva i en form av isolering som förstärker bilden av ensamhet.

En undersökning före pandemin visade att en av tio svenskar inte hade en enda vän, att 63 procent aldrig hade lånat något, som verktyg eller mjöl, av en granne och att 16 procent inte kunde namnet på en enda granne.

I denna tid av pandemi drabbas de äldre särskilt hårt av ensamhet, och det finns mycket att säga om hur vården av de äldre brustit på flera plan. I den senaste undersökningen, före pandemin, uppgav ungefär var tredje person över 85 att den var ensam. Bland dem mellan 75 och 84 sa 25 procent av männen och 18 procent av kvinnorna att de inte hade någon enda vän.

Fru talman! Det vi upplever nu står i bjärt kontrast till Kristdemokraternas mål för ett gott samhälle. I vårt principprogram står det: "I den lilla gemenskapen får människan chansen att bli sedd och bli kompletterad. Det är i samspelet med andra som individen utvecklas till en unik personlighet." I dag mer än någonsin är det ett perspektiv att sträva efter – när pandemin släpper sitt grepp.

Kristdemokraternas politik för kultur, medier, trossamfund och fritid präglas starkt av satsningar på civilsamhället. Vi tror på människors förmåga att skapa just gemenskaper där medkänsla och praktisk hjälp går hand i hand. Jag tror inte att staten skulle klara att styra skutan Moder Svea, alla skepp har ju kvinnonamn, utan de fantastiska frivilliginsatser som enskilda och föreningar bedriver runt om i landet.

Vi satsar på att stärka civilsamhället eftersom det når fram till den enskilda person som behöver hjälp. Det finns tusentals exempel runt om i landet på rena hjälteinsatser, och de ska naturligtvis uppmuntras.

Fru talman! Vi kristdemokrater pressade på regeringen under hela våren och sommaren för att få på plats ett omsättningsstöd även för enmansföretagare. Ett sådant är viktigt inte minst för alla dem inom kultursektorn som bedriver sin verksamhet i denna form. I den ändringsbudget som presenterades i september hade regeringen äntligen hörsammat detta, vilket innebär 3,5 miljarder kronor för 2020 och 1,5 miljarder för 2021.

Vi kristdemokrater stöder också förslaget om extra stöd till kultursektorn på grund av intäktsbortfall under pandemin. Det innebär 1,5 miljarder för 2020 och 1 miljard för 2021. Vi vill dock dela upp stödet för 2021 så att en halv miljard går till kultursektorn och en halv miljard till civilsamhället.

Vi avsätter 100 miljoner kronor till allmänna samlingslokaler, 100 miljoner till stöd åt friluftorganisationer och 260 miljoner till insatser för den ideella sektorn. Av de sistnämnda medlen ska 50 miljoner gå till ideella organisationer i deras arbete mot hemlöshet bland unga vuxna där psykisk ohälsa kan vara en bidragande orsak till hemlösheten, och 10 miljoner ska gå till en riktad satsning mot ensamhet hos äldre.

Vi gör en stor och angelägen satsning om 850 miljoner kronor per år på att införa ett fritidskort för alla barn mellan årskurs 2 och 9. Kortet är laddat med ett ekonomiskt stöd för deltagaravgifter i ledarledda aktiviteter i det svenska föreningslivet och kulturskolan. Man kan säga att det är en utveckling av det vi tidigare kallade fritidspeng, som har diskuterats här några gånger tidigare.

Vi förstärker även Forum för levande historia med 10 miljoner. Vi vill att stiftelsen förutom att upplysa om nazismen och kommunismen även ska upplysa om den våldsbejakande islamismen.

Ett helt nytt och mycket viktigt anslag är en idrottssatsning för äldre med 20 miljoner kronor.

Vi har också en egen satsning på 15 miljoner för ideella musikarrangörer.

Prot. 2020/21:46
3 december

-----
*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Även om vi är ensamma om det vill vi se en klassikerlista som lyfter fram den viktigaste litteraturen genom svensk historia.

Fru talman! Det är mer angeläget än någonsin att bygga upp något nytt. Det som tidigare var ett alltför kallt samhälle behöver förändras till värme och närhet. Vi behöver varandra, och vi behöver tro och hoppas och bygga klokt tillsammans.

Det sista som lämnar människan är hoppet. Jag vill därför avsluta med att hänvisa till medborgarrättsjuristen Bryan Stevenson, som i kväll, som en av fyra, tar emot Right Livelihood-priset, bland annat för sina betydelsefulla insatser bland dödsdömda i Kristdemokraterna. Han säger att hoppet är en mäktig kraft, a superpower, som kan förändra världen.

Jag ställer mig bakom Kristdemokraternas särskilda yttrande.
(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 6 Frågestund

Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av miljö- och klimatminister Isabella Lövin, finansminister Magdalena Andersson, infrastrukturminister Tomas Eneroth och kultur- och demokratiminister Amanda Lind. Miljö- och klimatminister Isabella Lövin besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning.

Arbetskraftsinvandring

Anf. 22 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! I helgen sa migrationsminister Morgan Johansson till Sydsvenskan att han vill riva upp systemet med arbetskraftsinvandring och återinföra regler där Sverige bara tillåter arbetskraftsinvandring av kvalificerad arbetskraft, som ingenjörer och läkare, efter en prövning av om det finns behov i landet.

Samtidigt står det i januariavtalet att dagens regler för arbetskraftsinvandring ska värnas. Det är inte alldeles lätt att veta vad regeringen vill.

Min fråga till Isabella Lövin är: Delar hon migrationsministerns uppfattning att vissa former av arbetskraftsinvandring ska förbjudas?

Prot. 2020/21:46
3 december

Frågestund

Anf. 23 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack för frågan, Maria Malmer Stenergard! Det är mycket riktigt så att vi i januariavtalet är överens om att arbetskraftsinvandring är någonting som är viktigt. Vi har tillsatt en utredning för att titta på de så kallade kompetensutvisningarna, som är ett problem som vi behöver åtgärda. Det är någonting som omöjliggör för människor som har den kompetens som Sverige behöver att stanna.

Samtidigt tittar utredningen på den typ av arbetstillstånd där man kan misstänka att det finns ett missbruk som är kopplat till uppehållstillstånd. Där finns det naturligtvis ett problem som vi kan behöva åtgärda.

Anf. 24 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Kristdemokraterna vill ta krafttag mot fusket kopplat till arbetskraftsinvandring. Människor ska inte utnyttjas eller utnyttja våra regelverk.

Därför vill vi förbjuda arbetskraftsinvandring till personlig assistans, där vi vet att det förekommer omfattande fusk och grov organiserad brottslighet. Det verkar som att migrationsministern ibland är inne på samma spår, men den utredning som ministern hänvisar till säger ingenting om det.

Så vad tycker regeringen egentligen?

Anf. 25 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack återigen för frågan, Maria Malmer Stenergard! Det som vi är överens med våra samarbetspartier om är det som jag redogjorde för: Vi står fast vid en arbetskraftsinvandring som behövs, och vi tittar också närmare på det eventuella missbruk som finns. Där måste vi, om det behövs, gå fram med ytterligare initiativ för att hindra detta.

Trängselskatt under pandemin

Anf. 26 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! Min fråga riktar sig finansminister Magdalena Andersson.

Regeringens hantering av pandemin går det att ställa många frågor om. Det handlar både om dess förebyggande och om dess responderande karaktär.

Regeringen har som bekant en generell ambition att få fler att åka med kollektivtrafik i stället för med bil. Detta gör man primärt genom att beskatta och avgiftsbelägga bilister. Men regeringen verkar dessvärre ha förbisett den möjlighet som bilen har att vara en dellösning för att minska smittspridningen i framför allt Kristdemokraterna.

Därför vill jag fråga om finansministern någon gång under pandemin har övervägt att pausa uttaget av trängselskatter och hur man i så fall har motiverat ett fortsatt uttag av skatten.

Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Bilen är viktig för många människor för att de ska kunna ta sig till arbetet, och den är för stora delar av Sverige helt nödvändig för att man över huvud taget ska ha möjlighet att arbetspendla. Det är någonting som vi från regeringens sida är väl medvetna om.

Därför tycker vi också att det är viktigt att man kan ställa om vår fordonsflotta så att vi kan bygga en sådan flotta som också långsiktigt gör det möjligt i hela landet att ta sig till och från arbetet.

När det gäller just pandemin och trängselskatten är det en fråga som vi har diskuterat i regeringen med Stockholmsregionen. Det är där som det tas ut trängselskatt, och den går till infrastrukturinvesteringar i Stockholmsregionen. Men Stockholmsregionen har inte varit intresserad av att pausa trängselskatten.

Däremot kommer vi med den särskilda skattereduktionen, coronaskattereduktionen, som innebär att om man har ökade arbetskostnader under pandemin har man också möjlighet att få denna coronareduktion.

Anf. 28 ERIC WESTROTH (SD):

Frau talman! Tack, finansministern, för svaret! Det är klart att ett pausat trängselskattuttag är en tillfällig åtgärd för att minska smittspridningen och kanske även rädda liv innan vi får ett vaccin tillgängligt för befolkningen.

Tycker finansministern ändå inte att det vore rimligt att man hittade andra finansieringslösningar för de infrastrukturprojekt som pågår inte bara i Stockholm utan även i Göteborgsområdet, med Västlänken?

Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi har inte velat köra över Stockholmsregionen vad gäller trängselskatten. Däremot ser vi att bilen är viktig, och därför har vi bland annat sett till att parkeringsförmån under krisen inte längre kommer att förmånsbeskattas på samma sätt som tidigare. Vi har också den särskilda coronaskattereduktionen.

Därutöver kommer Skatteverket att vara generös i sin tillämpning, så om man till exempel får en taxiresa betald av arbetsgivaren kommer man inte att förmånsbeskattas på det sätt som görs under normala tider.

Variabla väghastigheter

Anf. 30 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Min fråga riktar sig till infrastrukturminister Tomas Eneroth. Den handlar om 80- och 90-vägar.

Sedan 2014 jobbar Trafikverket med att systematiskt anpassa hastigheterna i stora delar av vårt riksvägnät. Det handlar om 545 mil på statliga vägar. Bland annat sänker man hastigheten på vissa sträckor från 90 till 80, och det väcker ofta kritik hos medborgare. Det leder även till överklaganden, som statsrådet är medveten om. Det gäller till exempel väg 23 i Kronobergs och Kalmar län.

I stället för de permanenta hastighetssänkningarna skulle jag vilja se variabla hastigheter förmedlade genom dynamisk hastighetsskytning,

som med hänvisning till väglag, trafikintensitet, väder etcetera kan innebära både högre och lägre hastigheter.

Min fråga är: Hur ser statsrådet på att jobba mer med dynamiska hastighetstavlor i stället för ensidigt permanent hastighetsreglering på enskilda vägsträckor?

Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack för frågan, Per Schöldberg!

Jag ser positivt på dynamisk hastighetsskyltning. Det finns sådan försöksverksamhet i dag som Trafikverket bedriver, där man kan anpassa utifrån rådande förhållanden som vilket väder det är och hur trafikrytmen är. Den typen av försöksverksamhet fortsätter.

Sedan är det ändå viktigt att vi fortsätter att förbättra trafiksäkerheten. Vi gör i den nuvarande nationella planen historiska satsningar på att hjälpa till att samfinansiera inte minst så att länsvägarna kan få mitträcken. Därmed skulle vi inte behöva sänka hastigheten utan till och med i några fall kunna öka hastigheten och korta pendlingssträckorna men ändå se till att man reser trafiksäkert.

Vi behöver alltså arbeta på olika sätt för att förbättra vägarnas standard och trafiksäkerheten men också för att kunna använda nya innovationer, till exempel variabla hastighetsskyltar.

Anf. 32 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Den systematiska hastighetsanpassningen kommer att pågå under tio år, från 2015 till 2025. Vi är i 2020 nu. Finns det någon halvtidsutvärdering planerad? Det är ju en ganska lång tidsutdräkt.

Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Detta är ju en satsning som Trafikverket gör och som utvärderas kontinuerligt. Just nu är det väldigt stor fokusering inte minst på hur vi kan möta önskemål och krav från regioner ute i landet om att framför allt på längre pendlingssträckor inte sänka hastigheten. Då är samfinansiering av mitträcken en variant.

Samtidigt ska vi komma ihåg att sänker man hastigheten från 90 till 80 på en sträcka är det 50 sekunders tidsförlust, samtidigt som det räddar liv och minskar dödligheten med 40 procent.

Vättern som dricksvattentäkt och militärt övningsområde

Anf. 34 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Min fråga går till miljöministern.

Rent och säkert dricksvatten är människors största behov. Det är någonting vi måste vara mycket försiktiga med, även i ett land som Sverige som inte har någon större brist.

Vättern är Sveriges näst största sjö, dricksvattentäkt för nästan 300 000 människor och ett Natura 2000-område. Sjön är hotad från flera olika håll. Bland annat är Vättern ett av den svenska Försvarsmaktens övningsområden. De övningar som görs vid Vättern är framför allt flygövningar ovanför sjön och övningar där ammunition skjuts ut över sjön och hamnar i vattnet och sedan på botten.

De senaste åren har Försvarsmakten fått tillstånd att skjuta ännu mer ut över Vätterns vatten. Protesterna från de boende runt omkring sjön är såklart stora.

Min fråga är: Vad anser miljöministern om att Vättern, som ju är en viktig dricksvattentäkt, också används för miljöfarliga försvarsövningar?

Anf. 35 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Hanna Gunnarsson, för denna fråga som naturligtvis inte är alldeles enkel att besvara!

Sverige har behov av en försvarsmakt, och Försvarsmakten har eniga beslut i Sveriges riksdag bakom sig. Man har också identifierat ökade behov, vilket förstås också innebär ökade behov av övning hos Försvarsmakten. Det ligger alltså i rikets säkerhetsintresse att man kan göra det.

Samtidigt har vi förstås ett väldigt stort behov av att säkra livsmedels- och vattenförsörjning för riket. Det är också en säkerhetsfråga.

Mitt svar på Hanna Gunnarssons fråga är att vi har lagstiftning som ska skydda dricksvattentillgången och miljöprövning som också gäller Försvarsmakten.

Anf. 36 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Precis som miljöministern är inne på hamnar vi ibland i situationer där lagstiftningar går lite mot varandra.

Ett problem är riksintressena. Totalförsvaret har väldigt starka riksintressen som kanske står mot andra samhällsintressen som miljö eller bostadsbyggande. Skulle miljöministern kunna vara villig att se över lagstiftningen för att uppvärdera miljöfrågorna i riksintressena?

Anf. 37 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Miljöbalken är den lagstiftning som vi måste pröva mot. Där har riksdagen beslutat att just riksintresset för försvaret har en särställning. Det är någonting som kan gå utanför den ordinarie miljöprövningen, eftersom det handlar om rikets säkerhet. Detta är en debatt som behöver tas i Sveriges riksdag.

Pandemilagen och ekonomisk kompensation

Anf. 38 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Sverige behöver en pandemilag som reglerar restriktioner och rekommendationer utifrån en risk för smitta – inte via ordningslagen, som i dag, för ordningslagen reglerar det polisiära behovet av ordning oavsett smitta.

En pandemilag bereds av regeringen. Socialutskottet har fått information från regeringen om arbetet och innehållet i den kommande lagen. Då framgick det att frågor om ekonomisk kompensation till näringsidkare, föreningar och andra inte finns med i den promemoria som bereds eftersom sådana frågor ligger hos Finansdepartementet. Jag trodde att propositioner kom från regeringen.

Kristdemokraterna menar att något slags ramverk eller principer för ekonomisk kompensation måste framgå av den kommande pandemilagen.

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi befinner oss mitt i en mycket allvarlig pandemi, som förutom att innebära fara för människors liv och hälsa också har fått stora ekonomiska effekter. Det har inte under vår vuxna tid varit pandemi på det här sättet. Jag har dock sett många ekonomiska kriser, bland annat när Kristdemokraterna satt i regeringen under finanskrisen.

Jag kan konstatera att den här regeringen, med socialdemokrater och miljöpartister och i samarbete med Centerpartiet och Liberalerna, har agerat väldigt annorlunda just vad gäller det svenska näringslivet jämfört med vad Kristdemokraterna gjorde under den tid de satt i regeringen. Vi har verkligen försökt att använda den styrka vi har, tack vare att vi betalat av på statsskuden, till att se till att stötta livskraftiga företag genom denna kris – till skillnad från när Kristdemokraterna satt i regeringsställning och vi hade en veritabel nedläggning av alltför många svenska industriföretag. Det var jobb som sedan aldrig kom tillbaka. Detta gäller naturligtvis också framåt.

Anf. 40 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Att ta ansvar för sin regeringstid är knappast ett kännetecken för den här regeringen. Man pekar finger och skickar ansvaret någon annanstans, så också nu.

Jag får upprepa frågan: Avser regeringen att lägga fram en pandemilag utan frågor kring ekonomisk kompensation till näringsidkare och andra som drabbas? Kommer detta inte att finnas med? Blir det återigen en lag som inte fångar hela förloppet, vilket vi behöver?

Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Detta var alltså exempel på att regeringen *tar* ansvar i den här krisen på ett sätt som tidigare regeringar inte alltid har gjort.

När vi har en lagstiftning går vi naturligtvis fram med lagstiftningen. Sedan kommer vi naturligtvis också att se över vad det får för ekonomiska konsekvenser och vad det finns för behov av att stötta företag – precis som vi har gjort under hela det här året, där vi sett till att komma med historiskt stora stöd för att säkerställa att livskraftiga företag ska klara sig genom pandemin.

Den framtida mediepolitiken

Anf. 42 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Jag har en fråga till kultur- och demokratiminister Amanda Lind. Den handlar om mediepolitik.

Mediepolitik är någonting som ganska sällan diskuteras i den här kammaren, samtidigt som den är väldigt central. Den är central för människor i deras liv, men den är också central för att demokratin ska fungera.

Just nu befinner sig svenska medier i en ganska besvärlig situation. Det beror på en digital omställning där affärsmodellerna måste göras om. Det

beror på att Facebook och Google tar en stor del av annonsintäkterna. Just nu har man dessutom en pandemi att hantera.

Vi är i januariavtalet överens om att stärka mediestödet och gör det också, vilket är väldigt bra. Men jag skulle också vilja höra statsrådets synpunkter på hur utvecklingen ser ut framöver. En situation där allt fler är beroende av statligt stöd är problematisk – vi vill ju också ha fria medier som granskar oss.

Anf. 43 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Christer Nylander, för en angelägen fråga!

Fria och oberoende medier är av central betydelse för vår demokrati, både en stark public service och de starka och fria kommersiella medierna runt om i hela landet. Det är därför den här regeringen har varit synnerligen aktiv med att både reformera mediestödet och ta steg mot att också stärka press- och mediestödet för att möjliggöra journalistik i hela landet.

Under pandemin har medierna varit under synnerligen hård press. Vi har skjutit till 700 miljoner i riktade stöd till medierna under den här tiden. Vi har också tagit flera beslut, även så sent som i dag, och höjt distributionsstödet och förbättrat möjligheten att täppa igen de vita fläckarna runt om i landet.

Vi ser den digitala utvecklingen gå kanske än snabbare nu, och då är det fortsatt viktigt att vi har hög beredskap att stötta medierna. Jag är beredd att noggrant följa utvecklingen och se om vi behöver ta ytterligare fler steg för att få rätt stödsystem på plats.

Anf. 44 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, och jag tackar också för de insatser som regeringen har gjort under den här perioden. Det har varit helt nödvändigt i den situation som vi befinner oss i.

Jag tror att 2019 var ett ganska jobbigt år för svenska privata medier. Det blev något bättre 2020 tack vare de insatser som ni har gjort inom det budgetsamarbete som vi har. Vi vet inte riktigt hur det blir 2021, men mycket tyder på att det också blir ganska jobbigt på grund av den digitala omställningen.

Därför finns det kanske anledning för den här kammaren att oftare fundera på vad det innebär när allt fler medier blir beroende av statligt stöd samtidigt som det är ganska viktigt att de står fria från makten och kan granska oss.

Anf. 45 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det är helt centralt att det är en armlängds avstånd, och en synnerligen lång armlängd, framför allt kanske när det gäller stödet till medierna. Vi har ju inrättat ett särskilt innovationsstöd i mediestödssystemet, och det syftar till att stötta medierna i den omvandling som de är inne i. Men vi ska inse att, precis som Christer Nylander säger, det här är en utveckling som kommer att påverka mediesektorn stort och att vi behöver ha en hög beredskap att stötta medierna även framöver och hitta effektiva modeller som träffar rätt även då.

Anf. 46 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Min fråga går till finansministern Magdalena Andersson. Den handlar om den rapport som OECD kom med tidigare i veckan, *Economic Outlook*, för december. I den lyfter OECD fram tre viktiga områden för politiker att tänka på under coronakrisen.

Det första är att OECD menar att vi måste investera i utbildning, hälsa och digitalisering. Det andra som rapporten lyfter fram är hur viktigt det är att vi nu investerar för att förhindra att ojämlikheten i världen blir ännu större i krisens spår. Det tredje är att OECD vill se ett ökat internationellt samarbete för att minska risken för nationalism och isolering.

Med anledning av det här vill jag förstås fråga finansministern om hennes reaktioner på rapporten.

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är en spännande fråga. OECD:s rapport är väldigt intressant. Den tecknar en mörk bild av läget här och nu men också en väldig förhoppning om hur läget kan utveckla sig i världen vad gäller hälsa och inte minst ekonomi när vi får ett vaccin.

Deras rekommendationer ligger väldigt nära den politik som regeringen för. I den budget som vi har presenterat i riksdagen har vi mycket stora utbildningsinsatser med 55 000 fler utbildningsplatser nästa år. Vi har stora investeringar i sjukvård och äldreomsorg – en stor satsning på äldreomsorgen för att trygga vardagen för våra äldre. Vi har också viktiga satsningar för att minska klyftorna, bland annat ett särskilt pensionstillägg för de äldre som har jobbat ett helt, långt yrkesliv men ändå har en alltför låg pension. Det kommer att göra livet tryggare för de äldre och också öka rättvisan i samhället.

Anf. 48 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag skulle gärna vilja höra från finansministern hur den här synen på att krisen riskerar att leda till ökad ojämlikhet ser ut inom ramen för EU-samarbetet. Finns det en insikt också bland andra europeiska ledare om att vi behöver motverka den här tendensen?

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det finns en ökad medvetenhet i de internationella ekonomisk-politiska diskussionerna om att klyftor är dåligt för den ekonomiska utvecklingen. Det är en väldigt intressant diskussion som vi tyvärr hör alldeles för lite av i Sverige. Jag är väldigt bekymrad över högerpartierna i Sverige som fortfarande tycks tro att ökad ojämlikhet och större klyftor driver utvecklingen framåt.

I internationella diskussioner då jag möter många av mina kollegor säger man att sammanhållna samhällen är bra och att de också ökar ekonomins tillväxt.

Anf. 50 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Som spelare men också som tränare och domare i min sport handboll insåg jag ganska tidigt att de som tilldelades de bästa träningsiderna var killarna. Vi vet att en jämställd idrott är en förutsättning för en stark idrott i Sverige. Det är visserligen ett ganska bra tag sedan jag själv var aktiv, och jag vet att det har blivit bättre, men jag vet också att det finns mycket kvar att göra.

Vi är fortfarande mitt i en allvarlig pandemi, och idrotten har drabbats oerhört hårt. Det är dock glädjande att konstatera att regeringen har gjort en rad satsningar för att idrotten ska överleva denna pandemi.

Men min fråga till kultur- och demokratiminister Amanda Lind är: Hur säkerställer regeringen att de pengar som nu delas ut till Idrottssverige inte bara går till killarna utan också till tjejerna och att de inte sprider och fortsätter att öka den ojämlikhet och ojämställdhet som finns inom idrotten?

Anf. 51 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Emma Hult, för frågan!

Jag tror att alla vi som både har sysslat med idrott och också sysslar med idrottspolitik drömmer om en framtid då alla oavsett kön och bakgrund ska ha lika förutsättningar att växa och utvecklas i sin idrott. För att komma dit behöver vi jobba med väldigt många olika typer av redskap både nationellt och lokalt.

Det här är en fråga där vi inte är framme än, men vi kan inte nöja oss förrän vi verkligen *är* framme.

Det är viktigt precis nu när idrotten genomgår ett enormt stålbad i coronapandemin att detta hårda slag mot idrotten inte förstärker befintliga orättvisor. Därför gjorde vi så i den nya miljarden och stödet att vi förtydligade kraven från regeringens sida när det gäller att idrottsrörelsen också ska kunna ta hänsyn till just jämställda förutsättningar och att krisen inte ska fördjupa ojämställdheten.

Jag är glad över att se att det har spelat roll. Förra veckan fick vi besked om att elitfotbollen har tagit sitt ansvar och gett damfotbollen på elitsidan allt stöd de har sökt – på bekostnad av herrarnas i det fallet. Det är rätt. Precis så ska vi agera i de här frågorna.

Anf. 52 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet! Det var ett oerhört glädjande besked.

Efter pandemin kommer vi nog troligtvis inte att ha en helt jämställd idrott i Sverige. Vad tror idrottsministern skulle vara viktigt att vi också jobbar med framöver? Ministern nämnde att vi behöver jobba med olika verktyg. Vilka skulle det kunna vara?

Anf. 53 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Dels handlar det om att vi behöver fortsätta att jobba med jämställda förutsättningar. Det handlar om allt från träningsstider till möjligheten att ha tillgång till olika hallar och vilka hallar man utvecklar. Regeringen har gett ett uppdrag till Boverket att se över hur man kan stötta kommunerna i detta. Det vilar ett stort ansvar på den kommunala nivån när

det gäller att sponsringen blir jämställd. Idrottsrörelsen har tagit ett viktigt steg i och med ett initiativ som heter Sätt bollen i rullning. Här behöver vi svara upp både nationellt och lokalt.

Prot. 2020/21:46
3 december

Frågestund

Initiativet till nya stödåtgärder

Anf. 54 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Den här regeringen säger upprepade gånger att man ska undvika partipolitiskt käbbel. Det håller jag med om, och jag tycker att det är en klok inställning. Sedan ägnar sig statsministern åt att skylla skulden för regeringens misslyckade coronahantering på andra. Näringsministern låter påskina att regeringen lägger fram ekonomiska krispaket, krispaket som Moderaterna har tagit initiativ till. Min uppfattning är inte att det är att sätta sig över partipolitiskt käbbel utan att tvärtom bidra till det.

Min konkreta fråga till finansministern blir därför: Delar finansministern bilden att det var Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna som lade fram ett utskottsinitiativ i finansutskottet med ett nytt krisstöd till handelsbolag och kommanditbolag den 17 november och att regeringen och samarbetspartierna gick med på det den 26 november?

Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi har under hela krisen haft väldigt bra diskussioner med finansutskottet vad gäller den ekonomiska politiken. I en del frågor har vi inte tyckt lika, men vi har kunnat samarbeta på ett bra sätt.

Regeringen har jobbat oerhört aktivt med att komma fram med de här historiska krispaketen. Den politik som regeringen har fört den här mandatperioden har det inte setts tillstymmelse till i modern tid. En del av det arbete vi har gjort har också kunnat påskyndas tack vare att det har gått snabbare i riksdagen, bland annat på initiativ från Kristdemokraterna.

Vad gäller handelsbolag låg ett sådant utskottsinitiativ på bordet. Regeringen jobbade snabbt för att hitta en lösning och har tittat på frågan sedan tidigare. Jag är glad att det finns en enighet i riksdagen om att lösa den frågan.

Dispens för yrkesförare från kravet på repetitionsutbildning

Anf. 56 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! Jag riktar min fråga till statsrådet Tomas Eneroth.

Sverige riskerar att stå utan chaufförer på grund av att det under coronapandemin inte har gått att genomföra utbildningar och fortbildningar för så kallat YKB, yrkesförarkompetensbevis, vilket är ett krav för att få vara verksam inom yrket. Detta bevis ska förnyas vart femte år genom repetitionsutbildningar.

Enligt Transportstyrelsens prognos riskerar nu drygt 100 000 förare att drabbas av yrkesförbud. För samhället blir konsekvenserna långt större då viktiga leveranser riskerar att utebli. Det kan vara medicinskteknisk utrustning, coronavaccin eller viktiga leveranser till vår industri.

Situationen är känd sedan i våras. Men regeringen har valt att inte agera, vilket har gjort att det nu har kommit ett utskottsinitiativ i frågan.

Min fråga blir således: Kommer ministern att agera skyndsamt för att det införs en ny dispens för hela 2021 vad gäller kravet på fortbildning inom YKB, så att Sverige inte riskerar att stå utan chaufförer för samhällsviktiga leveranser?

Anf. 57 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Patrik Jönssons historiebeteckning stämmer inte. Sverige var ett av de länder som tidigt tog initiativ till en egen lagstiftning och en möjlighet att få dispens för YKB. Sedan förhandlade vi genom EU, och kommissionen tog initiativ till gemensamma regler för att inte varje land ska hitta egna separata regler för vad som ska gälla för transport genom EU. Vi har påtalat för EU att man behöver se till att de förlängs. Kommissionen har ännu inte gett besked om det. Det är ytterst allvarligt.

Det innebär att 2 600 chaufförer sannolikt inte kommer att kunna fullfölja YKB nu i december. Men vi ska komma ihåg att det är 1,5 procent av det samlade antalet chaufförer i Sverige. Det är alltså inte på det sättet att Transportverket kommer att stå stilla. Under 2020 utbildades faktiskt fler chaufförer än under 2019. Men naturligtvis är det ytterst allvarligt för enskilda chaufförer.

Vi gör vad vi kan för att se till att EU snabbt får fram en ny förlängning av omnibuspaketet.

Vaccinationsplanering

Anf. 58 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Isabella Lövin.

Pandemin går just nu åt helt fel håll. Det enda ljuset i tunneln är att det inom kort kommer att finnas vaccin och att vi därmed kan börja med vaccinationer. Med tanke på de svårigheter Sverige hade under massvaccinationen vid svininfluensan och de stora svårigheter regeringen hade i våras med att komma igång ordentligt med testningen i hela landet uppmanade jag och Centerpartiet regeringen redan i april att snabbt dra igång vaccinationsplaneringen.

Min fråga till statsrådet är: Har ni nu en planering klar, så att ni kan garantera att den svenska befolkningen ska skyddas minst lika fort, gärna fortare, som regeringarna i våra grannländer har sett till att deras respektive befolkningar ska få ett bra skydd mot covid-19?

Anf. 59 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack för frågan, Anders W Jonsson!

Regeringen har varit mycket aktiv när det gäller att tillförsäkra att vi när vaccinen blir godkända ska ha tillgång till doser för den svenska befolkningen. Vi har redan tillförsäkrat oss fler doser än Sveriges befolkning. Dessa är visserligen inte godkända ännu, och de är av olika slag.

När det gäller planeringen för hur det ska gå till utgår vi från Folkhälsomyndighetens nationella vaccinationsplan. Den togs fram på regeringens uppdrag, och den första versionen presenterades den 31 augusti. När vi vet mer om vaccinerna och hur de ska hanteras – en del kräver till exempel extrem kyla – kommer vi att kunna lägga fram fler detaljer för hur de ska distribueras.

Anf. 60 JESSICA THUNANDER (V):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturminister Tomas Eneroth.

Sedan fordonsbesiktningen avreglerades har antalet besiktningstationer ökat i tätbefolkade delar av landet. Men det finns områden i Sverige där tillgängligheten har blivit väldigt liten. Till exempel har Bilprovningen stängt sin station i Tärnaby, och där finns inga andra alternativ. De hänvisar till Storuman. Däremellan är det 13 mil enkel väg, och resan tar cirka tre och en halv timme tur och retur. Andra får en ännu längre resa. Det går åt minst en halv arbetsdag och mycket drivmedel för att genomföra den lagstadgade bilbesiktningen, som ska finnas tillgänglig för alla inom rimligt avstånd och inte minst i en del av landet där bilen är ett nödvändigt transportmedel.

Hur avser regeringen att se till att alla Sveriges bilägare har rimligt avstånd till en bilbesiktningstation?

Anf. 61 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack för frågan, Jessica Thunander! Den är ytterst intressant. Den visar också på faran och svagheten i att snabbt privatisera verksamheter i tron att det ska innebära ett bra utbud av tjänster i hela landet. Vi ser att det i stället innebär en koncentration till storstäder, medan ingen tar helhetsansvaret. Det har vi sett när det gäller apoteken och en del andra verksamheter. Dessvärre märks det nu också när det gäller bilbesiktningen.

Jag är oroad för om vi ska få en utveckling där möjligheten att få sin bil besiktigad i hela landet försämras och där det blir större klyftor och skillnader. Besiktningens branschen har ett stort ansvar för utbudet man faktiskt erbjuder. Det finns också ett statligt bolag, som jag förutsätter tar ett särskilt ansvar för att säkerställa att man ger medborgarna bra service.

Vi följer naturligtvis utvecklingen och är beredda att agera.

Kultursamverkansmodellen

Anf. 62 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag har en fråga till kulturministern.

Kultursamverkansmodellen infördes av alliansregeringen 2011 och har beskrivits som en av de största kulturpolitiska reformerna. Regeringen har i samråd med samverkanspartierna beslutat om 1 miljard i omställningsstöd till kulturen under 2021. Pengarna har ännu inte fördelats.

Tidigare har myndigheterna fått i uppdrag att fördela sådana medel. Det är nu dags att regeringen visar tillit till och tro på regionernas förmåga och låter dem genom kultursamverkansmodellen ta ansvar för den miljard som ska fördelas.

Har ministern tilltro till regionernas förmåga att fördela pengarna? Och tror ministern även i fortsättningen på kultursamverkansmodellen?

Anf. 63 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Ja, jag har stor tilltro till regionernas förmåga. Regeringen har i budgeten för nästa år förstärkt kultursamverkansmodellen med 150 permanenta miljoner och ytterligare 150 miljoner i tillfälligt stöd. Det kan

tolkas som krisstöd att fördela utöver de stöd vi har skjutit till i år till kultursamverkansmodellen. Vi får återkomma med hur fördelningen av den nya återstartsmiljarden kommer att se ut.

Jag tycker dock att det är anmärkningsvärt att Roland Utbult ställer den frågan, eftersom Kristdemokraterna i sin budget för nästa år skär ned drastiskt på kultursamverkansmodellen. Det skadar regionernas möjlighet att upprätthålla den viktiga infrastruktur som den regionala kulturverksamheten står för, som arbetsgivare till många frilansare, som stöd till det ideella kulturlivet men också som regionala noder och viktiga kulturcentrum i hela landet.

Kollektivtrafiken under pandemin

Anf. 64 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Hemma i Skåne skar Moderaterna redan före pandemin ned på kollektivtrafiken. Nu under pandemin fortsätter de att skära ned. De lägger pengar från regeringen på hög och förbättrar resultatet i stället för att ge skåningarna en god kollektivtrafik. Samtidigt väljer de att införa hyvling, det vill säga skära ned på arbetstiden, för lokförare och liknande. Det innebär trängsel på bussar och tåg, försämrade arbetsvillkor och att pengar samlas på hög för att få ett fint resultat.

Det här är förvirrande för medborgarna. Kan infrastrukturministern vara vänlig och förklara vad regeringen har gjort för att satsa på kollektivtrafiken i krisen, så att medborgarna kan se vad som är det moderata styret i Skånes ansvar och vad som är regeringens ansvar?

Anf. 65 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Ola Möller, för frågan! Den är synnerligen intressant. Kollektivtrafiken är väldigt viktig för människor för att de ska kunna ta sig till jobbet. Det gäller inte minst alla dem som inte har möjlighet att jobba hemma, inte har bil, inte kan cykla eller på annat sätt ta sig till jobbet. Då behövs kollektivtrafiken. Men i en pandemi måste vi också se till att man kan färdas säkert. Därför har vi skjutit till historiskt stora summor till kollektivtrafiken: 3 miljarder i statsbidrag i år och 2 miljarder som redan är beslutade för nästa år.

Jag blir naturligtvis ytterst oroad när man, som i Skåne, fortsätter att skära ned på kollektivtrafiken. Då finns en risk att det blir trängsel på bussar och att människor smittas. Jag avser därför att se till att nästa fördelning av statsbidragen kommer att prövas utifrån förutsättningar att upprätthålla volymen. Klarar man inte det ska man heller inte få del av de statsbidrag som vi delar ut.

Förhandling om infrastrukturprojekt

Anf. 66 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturministern.

Kostnaderna för den nya tunnelbanan i Stockholm har ökat. Regionen och kommunerna är beredda att stå för sin andel av de ökade kostnaderna. Men man kan fråga sig vad regeringen håller på med. Efter lång väntan har man valt att tillsätta en förhandlare som ska förhandla bort statens an-

svar för de ökade kostnaderna. Dessutom har man valt att klumpa ihop flera stora projekt som har kommit olika långt i denna förhandling. Det finns stora risker med detta. Det kan bli förseningar för de projekt som har kommit långt och sämre kvalitet för de projekt som tvingas hasta fram.

Är regeringen beredd att åtminstone dela upp projekten i den kommande förhandlingen?

Anf. 67 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag blir lite förvånad över frågan. Det var ju ett starkt önskemål från inte minst regionala företrädare och moderata företrädare i regionen att vi skulle tillsätta en förhandlingsperson för att inleda en diskussion mot bakgrund av de kraftiga fördyringar som finns inom infrastrukturbyggandet i Stockholmsregionen.

Det här är inte statens projekt, utan detta gäller bland annat det tunnelbaneprojekt som Stockholmsregionen ansvarar för och som har blivit fördyrat med 9 miljarder kronor. Det innebär ungefär en 50-procentig fördyring av kostnaderna.

Samtidigt är det naturligtvis också i regeringens och statens intresse att se till att det finns väl fungerande kommunikationer i hela Stockholmsregionen. Vi har därför tillsatt en förhandlare för att se hur vi kan hitta bra lösningar i den svåra prioriteringsordning som det kan innebära när man ska hitta eventuella besparingsobjekt eller när man från regionens sida måste vara beredd att skjuta till resurser för att man inte ska behöva ställa in viktiga infrastruktursatsningar som behövs i regionen.

Stöd till småföretag under pandemin

Anf. 68 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till finansministern.

I dessa tider är det mycket som slår hårt mot samhället och inte minst småföretagen. Det är hederliga arbetare som jobbar från tidig morgon till sen kväll för att ro sin dröm i hamn och lyckas med det livsprojekt som man har startat. Med några av världens högsta skatter förväntar man sig en vänlig hand från staten i kristid. Bra stöd hjälper dock inte om man inte kan ta del av dem.

Jag blev till exempel i går kontaktad av en kvinna som sedan 90-talet har drivit en klinik där hon arbetar med kronisk smärta hos äldre. Under våren blev hon tvungen att låta sin verksamhet vila för att kunna gå på a-kassa. På grund av att hon hade a-kassa kan hon nu inte ta del av omsättningsstödet. Detta var ett exempel.

Jag undrar hur regeringen planerar att hjälpa de småföretagare som sliter.

Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder för att stötta både stora och små företag och därmed rädda svenska företag och svenska jobb. Vi har bland annat infört utökade möjligheter att gå på a-kassa om man är egenföretagare. Därutöver finns ett särskilt stöd som går till egenföretagare som tappar mycket i omsättning. Här finns också en särskild möjlighet att avsätta pengar i periodiseringsfond och att få tidigare skatt

återbetald. Sedan har man upp till sex år på sig för att kunna kvitta det mot framtida förluster, men man kan även avvakta med skattebetalningar under många år. Det finns alltså stöd för de allra minsta företagen.

Men man undrar hur Sverigedemokraterna tänker när de ställer denna fråga. De vill ju öka pålagorna på småföretag genom att fördubbla restaurangmomsen. För just den näring som har det allra tuffast nu vill Sverigedemokraterna fördubbla momsens. Sedan pratar de om att livsverk riskerar att gå i kras!

Ytterligare statsbidrag till kollektivtrafiken

Anf. 70 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag instämmer i det som infrastrukturministern sa om utbetalning av statlig ersättning för kollektivtrafiken i Sverige. Det är mycket välkommet att de 3 miljarderna äntligen har betalats ut. Dessvärre är detta en statlig ersättning för förlorade biljettintäkter som bara gäller för perioden mars till midsommar.

Vi ser att kollektivtrafiken fortsätter att gå på knäna. Regeringen har visserligen aviserat 2 miljarder i nästa budget, alltså för nästa år, precis som ministern anförde. Men det finns ju fortfarande ett förlorat biljettapp från midsommar ända till nyår. De regionala kollektivtrafikmyndigheterna tappar nästan 1 miljard kronor i månaden.

Anser ministern att de 3 miljarder som nu har betalats ut räcker som kompensation för i år? Vad avser ministern annars att göra? Avser han att anslå extra medel för förlorade biljettintäkter i år, inte för nästa år?

Anf. 71 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan! Det här ger mig ett utrymme att tala om att utöver de 3 miljarder i öronmärkta statsbidrag som går till kollektivtrafiken och de 2 miljarder som kommer nästa år har vi gett historiska tillskott i generella statsbidrag till kommuner och regioner.

Det är ju kommuner och regioner som har huvudansvaret för kollektivtrafiken. Egentligen är det en unik händelse att staten går in och hjälper kommuner och regioner för att de ska kunna upprätthålla kollektivtrafiken. Det är så här vi tycker att man ska agera under krisen. Vi måste hjälpas åt. Även om det är ett kommunalt och regionalt ansvar att säkerställa att man även under en pandemi har en bra kollektivtrafik ser staten till att skjuta till generella statsbidrag som ger bättre förutsättningar för kommuner och regioner att hantera utmaningarna. Vi skjuter också till öronmärkta statsbidrag. Men då gäller det att dessa används till att upprätthålla volymen och inte göra besparingar i kollektivtrafiken.

Målet om minskade koldioxidutsläpp

Anf. 72 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturminister Eneroth, som nu får ytterligare en chans.

Här i kammaren har vi den spännande situationen att vi har fattat beslut om ett sektorsmål om att minska koldioxidutsläppen inom infrastruktursektorn med 70 procent fram till 2030. Det är tio år dit.

Trafikverket har nu släppt en inledande rapport inför den stora infrastrukturpropositionen. Man pekar på tre vägar att nå målet. Det handlar om biobränsle, elektrifiering och en prishöjning vid pump. Haken är bara man i alla dessa tre exempel pekar på en problematik. Biobränslet räcker inte. Jag har noterat att det också finns partier som inte riktigt vill att vi ska kunna importera detta. Vad gäller elsidan konstateras att vi varken får fram ledningar på plats och att vi antagligen har för lite el med tanke på att vi stänger kärnkraft. Och man konstaterar att det sista alternativet – att höja priset till 50 kronor – nog inte är socialt acceptabelt.

Vad ämnar ministern göra för att klara målet?

Anf. 73 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson, för frågan! Jag håller med om att 50 kronor inte är realistiskt. Även Trafikverket säger i sina prognoser att detta är ett räkneexempel.

Men det är sant att det är genom biodrivmedel och inte minst reduktionsplikten som vi har möjlighet att minska utsläppen från i första skedet kanske vägtrafiken. Framöver blir det sannolikt från flyget.

Det är genom elektrifiering som vi de kommande åren har möjlighet att radikalt minska utsläppen från framför allt vägtrafiken. Vi har till och med tillsatt en särskild elektrifieringskommission och gett Trafikverket i uppdrag att planera för 3 000 kilometer elväg. Vi bygger även ut laddinfrastrukturen och det svenska elsystemet för att klara denna utmaning.

Vi måste också jobba med transporteffektivitet. Det tror jag är en utmaning som kan ge än större besparingar genom att man hittar smarta transporter. Ett tydligt exempel på detta är hur vi bättre skulle kunna samordna transporter när nu e-handeln ökar. Annars riskerar antalet godstransporter att öka dramatiskt.

Jag är hoppfull med de insatser som både regeringen och näringslivet självt tar.

Åtgärder mot arbetslösheten

Anf. 74 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Magdalena Andersson.

I spåren av corona ökar arbetslösheten snabbt. Hårdast drabbas unga, utlandsfödda och arbetare, inte minst inom service- och handelssektorn. Växande arbetslöshet innebär också ökad risk för fattigdom och ojämlikhet, något som vi socialdemokrater vill motverka. För oss hör jobben och tryggheten till de viktigaste verktygen för att minska klyftor och bygga ett starkare Sverige.

Därför undrar jag: Genom vilka satsningar i budgeten och ytterligare åtgärder vill finansministern möta den ökande arbetslösheten?

Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Arbetslösheten drabbar många människor, men framför allt dem som har lite svagare anknytning till arbetsmarknaden. Det gäller inte minst våra unga men också nyanlända. Det är viktigt att man själv är beredd att ställa om. Till exempel är restaurangbranschen en viktig sektor för både unga och nyanlända. Där finns färre arbetstillfällen nu. Då måste

man fundera på var jobben kan finnas, exempelvis inom äldreomsorgen. Man måste själv se till att ställa om, och det ska finnas goda möjligheter att göra det. Därför utökar vi utbildningsplatserna med 55 000 till nästa år. Vi ser också till att det blir mer arbetsmarknadspolitik.

Vi ser även till att det finns en ekonomisk trygghet. Vi har höjt både taket och golvet i a-kassan och sett till att fler ungdomar kan komma in. Där skiljer vi oss från Moderaterna, som nu vill sänka a-kassan både för dem som har yrkesarbetat länge och för ungdomar som nu kan få ut 11 000. Moderaterna tycker att det är för mycket och vill sänka det med 3 000. Där är det en skillnad beroende på hur regeringen ser ut.

Bilstöd och fordonsskatt

Anf. 76 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Min fråga går till finansministern.

I Sverige har vi ett ekonomiskt stöd för personer som behöver bilen till exempel på grund av funktionsvariationer. För dessa personer får dagens system med bonus–malus mycket stora negativa ekonomiska konsekvenser.

För stora grupper blir möjligheten att investera i en egen bil mycket begränsad. En barnfamilj som efter den 1 maj behöver en stor minibuss kan få 40 000 kronor i ekonomiskt stöd för att köpa in bilen. Men under de tre år som kommer efter det kommer man att behöva betala upp till 100 000 kronor i extra fordonsskatt.

Vilka åtgärder avser finansministern att vidta för att säkerställa att människor med bilstöd kompenseras för ökade kostnader med anledning av höjd fordonsskatt?

Anf. 77 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Bonus–malus är ett viktigt sätt för oss att ha en bättre fordonsflotta framöver. Vi ska ha en fordonsflotta som släpper ut betydligt mindre än i dag. Det är viktigt att vi inte köper stadsjeepar som släpper ut mycket utan i stället köper fordon som släpper ut mindre, gärna elfordon men också annat. Det är även viktigt för att människor med normala inkomster i framtiden ska ha möjlighet att köpa en bil, en begagnad bil som inte har för stora utsläpp, och därmed kunna fortsätta åka till jobbet när oljepriset riskerar att stiga.

Men självklart måste vi se över vad bonus–malus-systemet kan ha för effekter. Vi måste naturligtvis också hålla koll på hur det kan samvariera med andra former av stöd om det är så att man har särskilda behov och det inte finns andra möjligheter.

Statliga medel till antidemokratiska organisationer

Anf. 78 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till kultur- och demokratiminister Lind.

Den ideella sektorn utgör en betydelsefull sfär i vårt samhälle vid sidan av det privata näringslivet och den offentliga sektorn. Samhället stöttar otaliga verksamheter som anses ha ett stort värde.

De senaste åren har det återkommande uppmärksammats att offentligt stöd gått till antidemokratiska och våldsbejakande organisationer. Samtliga partier här inne tycks vara överens om att det är oacceptabelt. Samtidigt dröjer regeringen med att lägga fram förslag för att åtgärda problemet, vilket betyder att organisationer som vi redan vet inte borde få stöd fortsätter att få det år efter år. Priset för senfärdigheten betalas i tider av kris, särskilt i dessa tider under pandemin, när medlen behövs på annat håll. Det är ett misslyckande. Regeringens förslag om demokratikriterier dröjer.

Min fråga är: Vad avser ministern att göra för att det offentliga ska kunna frysa stödet till samhällsfientliga organisationer fram till dess att ett utrett förslag finns på bordet?

Anf. 79 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det är helt centralt med ett fritt, självständigt och levande civilsamhälle, både för demokratin och för alla de viktiga samhällsinsatser som görs. Jag har otaliga gånger varit tydlig med att offentliga medel enbart ska gå till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar. De ska naturligtvis inte felutnyttjas.

Vi har jobbat vidare med de skärpta, förtydligade, enhetliga och långsiktiga demokrativillkoren. Eftersom det framkommit att vi behöver titta vidare på frågan om sekretess för personuppgifter för att den här lagstiftningen ska vara användbar är det självklart att vi behöver utreda det, så att vi inte får på plats nya demokrativillkor som sedan inte går att tillämpa. Det är felaktigt att det skulle handla om medveten förhållning eller ointresse, som somliga i oppositionen lögnaktigt vill påskina.

Vi ska jobba på. Vi har ambitionen att lägga fram förtydligade demokrativillkor under den här mandatperioden. Vi har också genomfört ytterligare insatser och initiativ för att skärpa tillsynen.

Vapenstöld från Regeringskansliet

Anf. 80 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till vice statsminister Isabella Lövin.

Förra året stals det vapen från Regeringskansliet – inte en gång och inte två gånger utan tre gånger. Det rörde sig om kraftfulla pistoler som man införskaffat för att kunna skydda Regeringskansliet vid terrorattacker. Nu visar det sig att vapnen hamnat hos kriminella, och i veckan rapporterades det att ett av dessa vapen hamnat hos en 15-åring som var på rymmen från ett HVB-hem.

Detta är ett bekymmersamt läge med tanke på att vi redan har flest skjutningar i Europa per capita. Det är bekymmersamt att regeringen inte kan ha kontroll på de vapen som finns för att skydda Regeringskansliet.

Vad kommer regeringen att göra för att det inte ska ske en fjärde och en femte stöld? Varför använder man inte skyddslagstiftningen för att kolla vakterna, vilket man kunde ha gjort?

Anf. 81 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar Mikael Oscarsson för frågan. Det är viktigt att poängtera att ansvaret för de nämnda vapnen, som har stulits, använts till brottslig verksamhet och återfunnits, vilar på det säkerhetsbolag som i en-

lighet med upphandling ska skydda Regeringskansliet. Det sker förstås en fortsatt utredning av detta. Regeringskansliet har också aviserat att man ser över sitt avtal med säkerhetsbolaget.

Regeringens arbete för klimatomställning

Anf. 82 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Isabella Lövin. Jag fick reda på att det var sista frågestunden för Lövin, så jag skyndade snabbt hit för att få möjlighet att ställa en fråga om de fyra och ett halvt år då Lövin varit statsråd med ansvar för klimat. Det har hänt väldigt mycket de här åren. Bara för att ta några exempel: Näringslivet har gått från att vara ganska motsträvt till omställningen till att nu lansera storskaliga omställningsprojekt för fossilfrihet. Priset på utsläpp inom Europeiska unionen har mer än fyrdubblats. Elbilsförsäljningen slår nu rekord varje månad. Det har varit några otroligt spännande år. Jag skulle vilja be statsrådet att själv beskriva de här åren och regeringens arbete under den här tiden.

Anf. 83 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar Lorentz Tovatt för att han uppmärksammar detta. Det har verkligen varit en fantastisk resa att få vara med om. Sedan den här riksdagen lade fast klimatlagen och det klimatpolitiska ramverket har en fantastisk aktivitet satt igång i Sverige, inte minst i näringslivet. Nu har vi gått från stor skepsis hos näringslivet till att näringslivet nu står i fronten för omställningen.

I går var jag och näringsminister Ibrahim Baylan med på en lansering av en varukedjestrategi för batterier där stora företag, gruvnäringen, Northvolt, som etablerats i norra Sverige, skalar upp och visar i konkreta projekt hur den gröna omställningen ser ut. Det är en fantastisk resa att få ha varit med om.

Anf. 84 TREDJE VICE TALMANNEN:

Här är jag lite överseende med att det var en mer allmän fråga än en fråga om statsrådets tjänsteutövning. Men det var en av de sista frågorna till statsrådet Lövin, så överseende får man vara.

Momsbedrägerier och nya skatteregler

Anf. 85 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Magdalena Andersson.

Den nya regeln för moms i handel med bland annat mobiltelefoner, som innebär att köparen i stället för säljaren blir redovisnings- och betalningsskyldig för utgående moms, kommer att börja gälla från den 1 april 2021. Vi fattade beslut i riksdagen om detta i går.

Syftet är att förhindra omfattande momsbedrägerier. Denna handel är fråga om kvalificerad och organiserad ekonomisk brottslighet av mycket allvarlig karaktär. Skattebortfallet till följd av momsfusk uppgår till stora belopp.

Hur effektiv bedömer finansministern att denna förändring kommer att vara för att stoppa dessa systematiska bedrägerier?

Prot. 2020/21:46
3 december

Frågestund

Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Omvänd moms skyldighet är ett effektivt sätt att stoppa den typen av momsfusk på de varorna. Min bedömning är att detta kommer att vara effektivt, men vi kommer naturligtvis att följa utvecklingen noggrant. Det här är en lång rad åtgärder som regeringen har vidtagit för att stoppa och minska möjligheterna till skatteundandragande och skattefusk. Det är viktigt för att det ska vara en sjust konkurrens mellan alla dem som gör rätt för sig visavi dem som fuskar, och det är också viktigt att stoppa penningflödet till den organiserade brottsligheten.

Detta handlar om att stoppa gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Här jobbar regeringen hårt genom att vara stenhård mot brotten med höjda straff, genom att anställa fler poliser och genom att polisen kan arbeta mer förebyggande. Här får kommunerna ytterligare stöd.

Men vi ska också gå på pengarna. Där är de åtgärder som regeringen vidtagit systematiskt för att stoppa skattefusk en viktig del av att bekämpa den organiserade brottsligheten.

Prioritering av tågpendling

Anf. 87 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Fru talman! När arbetstillfällen samlas i och omkring städerna blir en väl fungerande kollektivtrafik viktig för att människors vardag ska fungera. Med dagens prioriteringsregler som styr vilket slag av trafik som får spårlägen väger tyvärr dagligt arbets- och studiependlande fjäderlätt mot långväga tåg. Det innebär att i blodomloppet med kommuner runt omkring våra storstäder finns orter, till exempel sörmländska Gnesta, där människor nu tar bilen trots att rälsen och stationen finns mitt i samhället. Det är dåligt för individen eftersom tåget hade sparat tid, det är dåligt för möjligheten att utvidga bostadsmarknaden i kommuner med pendlingsavstånd som fortfarande har gott om plats för fler och det är dåligt för miljön.

Är infrastrukturministern villig att arbeta aktivt för en förändring av prioriteringsreglerna så att även tåg för studie- och arbetspendling kan väga tungt i kommande tåglägesfördelningar?

Anf. 88 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Ann-Sofie Lifvenhage för frågan. Den är i allra högsta grad aktuell. Nyligen mötte jag företrädare för Sörmland som lyfte upp precis den frågan. Den är intressant.

Det är otroligt viktigt att de som dagligdags pendlar till jobbet känner tilltro och trygghet. Ja, vi kommer att arbeta vidare med diskussionen om prioritering. Jag vill ändå passa på att säga att kanske helt avgörande är inte tilldelningen eller prioriteringen utan kapaciteten. Sverige behöver mer järnväg. Det är trångt på spåren. Det behövs nya stambanor, och det behövs fler järnvägssatsningar för att se till att det finns utrymme för fjärrtåg, godståg och pendeltåg.

Efter år av underinvesteringar gör vi nu den största järnvägssatsningen i modern tid. Nu satsar vi på både järnvägsunderhåll och att bygga ny järn-

väg. Då ökar också möjligheten att förbättra pendlingen. Prioritering är naturligtvis viktigt, men Sverige behöver mer järnväg. Det är klimatsmart, och det är enkelt.

Anonyma vittnen

Anf. 89 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Det ser ut att bli rekordmånga dödsskjutningar i år. Det är att jämföra med redan höga nivåer från föregående år. Vad som är än värre är att det är rekordfå dödsskjutningar som leder till åtal och fällande dom.

Programmet *Kalla fakta* redovisade i veckan att inte ett enda gängrelaterat mord i Malmö har klarats upp sedan 2015. Det beror på att regeringen har tillåtit utvecklingen gå så långt att gängen lyckas skrämma hela samhällen till tystnad.

Senare i inslaget i *Kalla fakta* fick vi höra av inrikesministern att regeringen avser att gå fram med ett förslag som nu är under utredning, nämligen kronvitnesssystem. I samma utredning tas frågan om att vittna anonymt i domstol med.

Min fråga går till statsrådet Isabella Lövin: Kan regeringen ge samma klara besked att regeringen tänker gå fram med och införa möjligheten att vittna anonymt i domstol så att allmänheten kan ställa upp som vittnen mot gängen utan att behöva göra det med sina egna och näras liv som insats?

Anf. 90 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar Adam Marttinen för frågan.

Att det finns ett stort problem med gängkriminalitet, dödsskjutningar och sprängningar råder det absolut inget tvivel om. Regeringen tar den frågan på allra högsta allvar.

Vi har antagit ett 34-punktsprogram med en lång rad punkter för att skärpa straffen, för att ge större möjligheter till polis- och åklagarväsendet och för att förebygga gängkriminalitet.

När det sedan handlar om hur dessa brottslingar ska fällas är det oerhört viktigt med rättssäkerhet. Därför har vi tillsatt utredningen. När det gäller anonyma vittnen är det också viktigt att man inte kan bli utpekad av ett anonymt vittne på ett sätt som gör att det hotar rättssäkerheten. Det här behöver regeringen ta ställning till.

Kostnaden för ändringen av 180-dagarsregeln

Anf. 91 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Magdalena Andersson.

Vid socialförsäkringsutskottets senaste möte meddelade statsrådet Shekarabi att personer som är sjukskrivna och som tidigare skulle provas mot hela arbetsmarknaden vid dag 180 nu ska provas mot arbetsmarknaden vid dag 365. Går inte detta ska de provas mot arbetsmarknaden dag 550.

Har man sett över kostnaderna för arbetsgivare och för stat när man föreslår sådana regelförändringar?

Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är ett förslag som är utrett, remitterat och färdigt för beslut. Precis som vid en ordinarie beredningsprocess har det här förslaget tagits fram, och det är naturligtvis också kostnadsberäknat. Det är oerhört viktigt att vi kan göra dessa förändringar. I dag hamnar man i en orimlig situation när en person som har goda möjligheter att komma tillbaka till sin ordinarie arbetsgivare, och genomgår rehabilitering, i stället ska bli utförsäkrad. Det är inte en rimlig situation.

Här behöver vi öka möjligheterna för människor att komma tillbaka till sina ordinarie arbeten. Det gäller inte minst nu, när vi ser hur sjukvårdspersonal som blev sjuka i corona är på väg till rehabilitering och kan komma tillbaka i stället ska bli utförsäkrade. Det är bara ett exempel på hur man i blyxtbelysning har visat hur sjukförsäkringen som skapades av Moderaterna inte fungerar i praktiken.

Ändrad förordning om den tillfälliga gymnasielagen

Anf. 93 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Förra veckan meddelade regeringen att man avser att ändra i en förordning till Migrationsverket rörande den tillfälliga gymnasielagen. Regeringen vill köra över Migrationsverkets praxis för vad som ska räknas som varaktigt arbete och ändra den från två år till ett år.

Fru talman! Det här betyder att det bara krävs ett års anställning för att personer utan skyddsskäl ska få förtur till permanent uppehållstillstånd.

Vi i Sverigedemokraterna har varit med och samlat en majoritet i socialförsäkringsutskottet för att tillkännage för regeringen att den här ändringen måste stoppas. Allt talar för att det blir en majoritet för utskottets förslag även i kammaren senare i dag.

Min fråga till statsrådet Lövin är ganska enkel. Tänker regeringen respektera riksdagens tillkännagivande, eller avser man att gå vidare med den ändrade förordningen ändå?

Anf. 94 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag kan bara beklaga att Sverigedemokraterna tillsammans med borgerliga partier har samlat en majoritet för detta. Det gör det omöjligt för de ungdomar som kom hit 2015, som har gått i gymnasiet i Sverige och lärt sig svenska och som inte vill annat än att få ett jobb här, bidra till välfärden och bygga upp Sverige. De drabbas dessutom av pandemin, då de som alla förstår får det minst dubbelt så svårt att få ett jobb under den här tiden.

Jag beklagar också att Centerpartiet lade ned sina röster i den här frågan.

Regeringen inväntar riksdagens hantering av frågan. Det är det besked som jag kan ge i dag. Jag beklagar verkligen riksdagens ställningstagande, men vi inväntar riksdagens hantering.

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.12 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats den 2 december

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Punkt 1 (Statens budget inom utgiftsområde 5)

1. utskottet

2. res. 1 (KD)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 2 (Politikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

3. res. 3 (C)

4. res. 4 (L)

Förberedande votering 1:

5 för res. 3

3 för res. 4

47 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

11 för res. 2

5 för res. 3

39 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

36 för utskottet

11 för res. 2

8 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 2: 11 M

Avstod: 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU5 Kommissionens arbetsprogram 2021

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (SD)
3. motiveringen i res. 2 (V)

Förberedande votering:

10 för res. 1

4 för res. 2

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

41 för utskottet

10 för res. 1

4 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

§ 9 (forts. från § 5) Kultur, medier, trossamfund och fritid (forts. KrU1)

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 95 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet, kulturutskottets ledamöter och utskottets kansli för ett konstruktivt samarbete under en väldigt svår period.

Jag vill också tacka för alla konstruktiva samtal med bransch efter bransch och med förening efter förening, liksom med företag, författare, journalister, tekniker, skådespelare, regissörer och många andra. Tack till er som trots en nästan omöjlig situation har lyckats hålla verksamheten på fötter!

Vi vet att många har tvingats ge upp. Ibland har det berott på att vi från politikens sida kanske inte har varit tillräckligt snabba och kreativa. Vi har inte alltid kunnat lösa de inneboende motsättningar som ibland finns eller de svårigheter som kan dyka upp när man försöker kombinera komplicerade system i en pandemi som vi inte vet hur länge den varar och hur den fungerar. I dag på förmiddagen har vi fått krass statistik från SCB som visar att kultur, nöje och fritid har minskat med 8 miljarder under årets första nio månader. Under samma period har antalet sysselsatta i den sektorn minskat med 10 procent.

Fru talman! I budgetdebatter hör det lite grann till formatet att vi ska slå oss för bröstet och säga att vårt alternativ är rätt, att vi har tänkt riktigt och att de andra har fel. Jag tycker dock att det finns anledning för oss alla

att vara rätt så ödmjuka i den här situationen. De frågor som kulturutskottet har att hantera har varit särskilt utsatta i pandemin. Kulturen har fått ställa in och ställa om, och många har inte fått träffa publik på månader – ibland efter år av förberedelser.

Bokhandel, bibliotek har haft färre besökare. Teatrar och konserthus har stängt. Scouterna har inte kunnat sälja grillad korv på valborgsmässöafton, och Lions loppmarknad har fått ställas in.

Tidningarna har fått ett uppsving i betydelse och antalet vetgiriga hemsidebesökare men förlorat annonsintäkter. Stora idrottsarrangemang har fått ställas om, och maratonlopp har fått genomföras digitalt. Studiecirkelar har inte kunnat genomföras som det var tänkt.

Fru talman! Jag tror att många som tidigare inte har gjort det nu har sett hur centralt detta område är för samhället och för oss som individer. I en pandemi ställs många av de riktigt stora frågorna om samhället och om oss som människor och personer. Det är en tid där kulturen kanske behövs mer än någonsin.

Vi skulle egentligen behöva fler platser att samlas på för att prata med varandra. Men det går inte, för vi ska inte sprida smittan. Vi skulle egentligen vilja ha fler matcher, fler föreställningar, fler biofilmer, fler utställningar och fler konserter för att tillsammans en kort stund glömma de besvär vi utsätts för i vardagen. Men det går inte, för vi vill inte smitta riskgrupperna.

Vi skulle behöva författarsamtal och filosofiska diskussioner om böcker, tankar och teaterpjäser, men det går inte, för det mesta måste ställas in. Och i dessa kristider skulle vi behöva mer av idrott, rörelse, friluftsliv och kultur, men det går inte på grund av pandemin.

I stället för att växla upp och ta ett steg framåt har man tvingats ta ett steg tillbaka och ställa in på grund av coronaviruset. Många har sett sina intäkter försvinna, många har sett sina jobb gå i kras, och många har fått stänga sina företag och begära dem i konkurs. Det är en otroligt besvärlig tid vi går igenom.

Om något gott har kommit ut ur detta hoppas jag att det är att fler har insett hur viktig den här sektorn är för samhället, för personer och för oss människor i vår växt och vår förståelse av oss själva, och att man också drar slutsatser och är beredd att agera utifrån den insikten.

Detta gäller naturligtvis också folkbildningen. Jag skulle säga att folkbildningen kanske är viktigare än någonsin i den situation där vi nu befinner oss. Vi vet också att många har använt de frågor som människor har till att sprida konspirationsteorier när de egentligen skulle behöva sprida bildning och kunskap.

Fru talman! Under det här året har Liberalerna och Centerpartiet ihop med regeringen presenterat en lång rad akuta stöd. Det har varit nödvändigt och viktigt, och för mig har det varit självklart att göra det. Samtidigt måste man erkänna att det är svårt att utforma stöd på rätt sätt i en sådan här situation. Men man måste vara ärlig och säga att det inte är så enkelt.

Vi visste inte från början hur länge pandemin skulle pågå, och det vet vi fortfarande inte. Vi vet inte hur den kommer att sprida sig, exakt vilka som kommer att drabbas eller vilka regioner som skulle fara mest illa.

I början kunde man ganska enkelt se att det var rimligt att till exempel ge stöd för förlorade intäkter, men ju längre det pågår, desto färre är det som förlorar intäkter, för de har inte längre planerat något som ger intäkter.

Det börjar bli slut på intäktsförluster, så att säga. Det gör att man måste hitta på andra sätt att stödja dem som drabbas av pandemin – någon form av fiktiva förluster eller att fundera på vilka infrastrukturer som absolut inte får gå förlorade.

Jag ska erkänna att vi säkert har gjort en hel del fel i samarbetet om akuta budgetstöd. Vi missade uppenbarligen en hel del grupper i de första stöden, och ibland har det dröjt för lång tid innan stöden har kommit på plats. Det har inte berott på ointresse utan mer på att vi inte visste hur pandemin såg ut, hur den skulle drabba Sverige och hur den skulle drabba kultursektorn, idrottssektorn och civilsamhället. Ibland är det rätt svårt med politik. Jag tror att man måste vara ödmjuk och inse det.

Vi har fått lära oss av de misstag vi har gjort och göra förändringar när misstagen har blivit synliga. De som inte sedan tidigare finns med i myndigheternas rullor som bidragstagare har varit särskilt svåra att nå, i alla fall i de första omgångarna. Under pandemin har det blivit helt uppenbart och ibland nästan brutalt tydligt att socialförsäkringssystem och företagsklimat inte är anpassade efter de särskilda förutsättningar som gäller i den här sektorn. Det är något som vi måste ta med oss och lära oss av.

Vi vet inte i dag vilka långsiktiga konsekvenser som pandemin får. Vi måste vara beredda att fortsätta att vara aktiva i vårt stöd.

Fru talman! I flera extrabudgetar har Liberalerna, Centerpartiet och regeringen satt in stöd till kultur, medier och civilsamhället, och i budgeten för 2021 fortsätter vi. 1 miljard avsätts under 2021 för omställning och återstart av kulturaktiviteter i hela landet, där den regionala kulturen får en permanent förstärkning. För att stärka kulturskaparnas villkor avsätts 80 miljoner kronor årligen från och med 2021.

Museerna får mer pengar. 50 miljoner går till ökade statliga konstinköp för att stärka konstnärernas ställning. Judiska museet får från och med nästa år 2 miljoner per år. Form/Design Center i Malmö får 3 miljoner.

Det statliga bidraget till kulturskolan fördubblas. Skapande skola tillförs 25 miljoner kronor årligen under 2021–2023. Det är några av de saker som vi gör i denna budget.

Fru talman! Det är en lång rad satsningar vi gör. De är bra, de är viktiga och de är riktiga, men vi skulle säkert kunna göra något annorlunda eller ännu bättre. Men det finns en sak i denna budget som jag är särskilt glad för, och det gäller satsningarna på läsning

Jag blir alltmer övertygad om hur centralt det är att få fler människor att läsa. Det gäller i alla åldrar. Vi behöver mer än någonsin träna vår förmåga att läsa och avslöja. Vi behöver mer än någonsin förmåga att tänka abstrakt och sätta oss in i andra människors situation och hur de lever sitt liv. Vi behöver mer än någonsin öva vår förmåga att tänka själva.

För att citera den nyss avlidne litteraturvetaren Harold Bloom: ”Ska den enskilda människan kunna bevara förmågan att bilda sig egna åsikter och omdömen är det inte utan betydelse att hon fortsätter att läsa på egen hand.” Därför är jag särskilt glad för de satsningar vi gör på läsning i budgeten.

Läsdelegationens förslag genomförs. Bokstart byggs ut. Vi stärker biblioteken. Vi avsätter mer pengar till lässatsningar. Ett läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier införs. Ett läsråd inrättas. Satsningar sker på elevers läsförmåga.

Fru talman! Detta är väldigt bra. År 2020 har varit ett provningarnas år för kultur, medier och civilsamhälle. Många har drabbats väldigt hårt, och många har varit väldigt illa. Det har ställt stora krav på oss politiker, och jag tror att 2021 kommer att ställa ännu större krav på oss, för vi måste få en nystart i dessa sektorer.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 96 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S):

Fru talman! Det är som den italienske författaren Silvia Avallone beskriver det: "Pandemin har fått oss att leva i ett samhälle utan allt som ger mening i ett liv."

Aldrig i modern tid har vi tagit del av så många dödsannonser i tidningarna. Gator och kvarter som tidigare varit fulla av människor ser alldeles ödsliga ut. Vi som kan isolerar oss hemma, utan möjlighet att ta emot gäster eller besök. Alla platser som är sinnebilden för livet, friheten, samtal och möten står nu stängda.

År 2020 är året då biograferna, teatrarna, idrottshallarna, kulturhusen, biblioteken, museerna, gallerierna, konserthusen, nöjesparkerna och andra institutioner har fått ställa in och stängas i syfte att ge skydd – skydd till alla äldre och till alla med nedsatt immunförsvar och för att bistå dem som sliter under långa skift på sjukhusen. Mänskliga möten har plötsligt blivit en fara för liv och hälsa. Och allt som ger mening i ett liv är satt på paus.

Ännu vet ingen omfattningen av pandemins efterverkningar, framför allt inte nu när smittspridningen återigen ökar i världen och här hemma i Sverige. Tidigare i höst kunde vi se en återhämtning, men den ökade smittspridningen har nu en tydligt dämpande effekt på ekonomin. Vår prioritet är att skydda liv och hälsa, men samtidigt har de ekonomiska konsekvenserna blivit kännbart tydliga.

Hittills har regeringen och stödpartierna fattat beslut om över 200 miljarder i stöd för att skydda företag, jobb, liv och hälsa. Därutöver kommer garantier och likviditetsförstärkningar om ytterligare hundratals miljarder. Krispaketet saknar motstycke i sin omfattning men också i sin snabbhet. Och de har gjort skillnad, särskilt för de näringar och verksamheter som ingår i kulturens, idrottens och civilsamhällets ekosystem, som annars hade riskerat att slås ut i sin helhet.

Redan i våras sjösatte regeringen och samarbetspartierna ett krisstöd till kulturen och idrotten om 1 miljard kronor. Därefter har vi fattat beslut om krisstöd till det civila samhället om 500 miljoner och ytterligare 500 miljoner till mediesektorn samt täckt upp inkomstbortfallet hos de statliga och regionala kulturinstitutionerna.

Fru talman! Om vi i våras inte hade någon aning om pandemins långvariga effekter vet vi bättre nu. Sektorns sårbarhet och utsatthet i pandemin har legat till grund för den kulturbudget som är föremål för dagens debatt. Det är en historisk kulturbudget om ytterligare 3,4 miljarder till Sveriges kulturliv, och bakom den ligger ett seriöst och målmedvetet arbete av regeringen och samarbetspartierna.

Vår gemensamma prioritering har varit att så långt som det är möjligt täcka upp för inkomstbortfall, stärka tryggheten för konst- och kulturskapare och garantera verksamheterna stöd och ersättningar. Därför har vi infört ett nytt krisstöd om 1,5 miljarder till kulturlivet och 1 miljard till idrotten för den här hösten. Utöver detta har vi avsatt 1 extra miljard till år

2021. Vi vet att en återstart tar tid och kräver riktade resurser. Därmed kommer Sverige att ha de mest generösa krisstöden i Norden till kultursektorn. Men sett till pandemins utveckling är vi också beredda att vidta fortsatta åtgärder.

Fru talman! För oss socialdemokrater är det av vikt att det finns tillgång till kultur, mötesplatser, idrott och folkbildning i hela landet samt att den kulturella ojämlikheten trycks tillbaka. Tidiga insatser med fokus på språk, läsning, musik och estetik ska nå barn och unga. Möjligheten till kulturella upplevelser, bildning och en fördjupad insikt om det samhälle man lever och verkar i ska vara och en ha rätt till.

Just därför gör vi ytterligare satsningar på den regionala kulturen genom samverkansmodellen. För år 2021 innebär detta en förstärkning om 300 miljoner, och för år 2022 innebär det en förstärkning om 150 miljoner. Vi fördubblar statens stöd till kulturskolan till 200 miljoner i syfte att fortsätta bredda och fördjupa utbudet och därmed möjligheten att nå fler unga. Vi genomför därtill Läselegationens förslag och förlänger satsningen på att stärka bibliotek. 55 miljoner avsätts 2020 till Bokstart för barns språk- och läsutveckling. Vi inför ett läsfrämjandelyft för bibliotekarier och tillsätter ett nationellt läsråd. Därtill avsätts 150 miljoner till folkbiblioteken. Vi kommer även att förstärka Skapande skola.

Men en av de viktigaste satsningarna i denna budget handlar om tryggheten för konst- och kulturskapare. Regeringen och samarbetspartierna satsar 80 miljoner permanent till kulturskapares villkor. Detta innebär att stipendier och ersättningar ökar med 43 miljoner, att Kulturrådets stöd till fria grupper och arrangörer förstärks med 16 miljoner kronor, att fria aktörer inom bild- och formområdet tilldelas ytterligare 6 miljoner kronor och att centrumbildningarna får 5 miljoner kronor och scenkonstallianserna 10 miljoner kronor.

Konstlivet har drabbats hårt under krisen. Inställda utställningar och mässor har gjort det svårt för konstnärer att nå sin publik. Därmed har också försäljningen minskat, vilket lett till att många konstnärer står utan intäkter. Moderna museet och Statens konstråd får därför ytterligare 25 miljoner kronor vardera i syfte att investera i det svenska konstlivet under 2021.

Vi genomför också insatser för att stärka det svenska kulturarvet. Vi tillför 28 miljoner för 2020 till ett flertal statliga museer samt extra 25 miljoner till Nordiska museet, Skansen, Tekniska museet och Arbetets museum.

Fru talman! I samband med behandlingen av denna höstproposition avser vi även att yrka på ändringar i lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Regeringen föreslår att public service-avgiften ska sänkas. I Kammarkollegiets återrapportering framgår det att det vid årets slut kommer att finnas ett relativt stort överskott på public service-kontot. Därför behövs denna justering.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag uttrycka oro och faktiskt också förvåning. När jag läser KD:s och SD:s budgetar avseende kulturen och folkbildningen undrar jag lite grann om vi lever i samma verklighet. I en tid när sektorn genomgår sin svåraste prövning någonsin föreslår dessa partier extrema neddragningar för stora delar av kulturen och folkbildningen. Även Sverigedemokraterna föreslår stora neddragningar för folkbildningen. Insatser som är nödvändiga för att stärka kulturens och idrottens

egna ekosystem utblir till stora delar i Sverigedemokraterna:s och Sverigedemokraterna:s budgetmotioner.

Fru talman! Regeringen och samarbetspartierna kommer att fortsätta arbetet med att bistå sektorn till dess att det återigen är möjligt att öppna för publika verksamheter. Jag är mycket stolt över den kulturbudget som regeringen och samarbetspartierna enats om. Men jag är också extremt ödmjuk inför att det fortfarande kvarstår stora utmaningar. Vi ska fortsätta kämpa för en stark folkbildning och ett starkt Kultursverige, så att vi återigen ska kunna ägna oss åt det som ger mening i livet.

Anf. 97 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Jag vill bara förtydliga att vi har samma ram på detta område, men det är en ganska stor skillnad mellan anslagen. Då är det sagt.

Jag vill lyfta upp friluftslivet, där vi för andra året i rad förstärker regeringens budget, så att säga. Om man utgår från den tillför vi 30 miljoner kronor extra.

År 2021 är det Friluftslivets år. Regeringen tillförde 3 miljoner förra året. Men i år, alltså inför 2021, finns det inte någon förstärkning för Friluftslivets år. Vi vet alla att det är friluftslivet som har ökat markant under pandemin. Människor har känt trygghet i att kunna gå ut i skogen. Människor som aldrig har gått på en vandringsled har gjort det. Det var kö upp på fjället i somras.

Detta är otroligt glädjande, men det ställer också krav. Jag hörde att man på Sörmlandsleden aldrig har plockat så många cigarettfimpar och snusbusar som i år. Ideell verksamhet kan till viss del sköta detta, men man behöver också förstärka mycket på dessa leder.

Jag är förvånad över att regeringen inte har tillfört dessa extrapengar, framför allt till kommande år när det är Friluftslivets år, som vi har vetat om väldigt länge. Min fråga är alltså: Varför har inte regeringen tillfört mer pengar till Svenskt Friluftsliv?

Anf. 98 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Lotta Finstorp, för frågan! Jag håller med om att friluftslivet verkligen har fått ett uppsving detta år. Även jag själv hittade ut till de fantastiska fjällen på ett helt annat sätt i år än tidigare.

Jag delar Lotta Finstorps idé om att vi måste göra större satsningar på friluftslivet, men under det år som vi snart har lämnat bakom oss har det behövt göras stora prioriteringar. Jag hoppas att vi ska kunna komma tillbaka och se att det även på detta område görs satsningar framöver.

Anf. 99 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Jag har bara en kort kompletterande fråga. Jag vet att man på Svenskt Friluftsliv är otroligt orolig när det gäller vad man ska kunna göra 2021. Tror ledamoten att det finns en möjlighet att på något sätt få in mer pengar för att fira Friluftslivets år 2021?

Anf. 100 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Regeringen ser hela tiden över vilka förstärkningar som behöver göras. Det vi har visat under det senaste året är att vi är ganska snabbfotade. När det har behövts göra förstärkningar har man återkommit

och gjort det. Det lär komma förstärkningar på detta område om man ser att det finns utrymme för det. Jag hoppas att vi ska kunna se det, men mer än så kan jag inte säga.

Anf. 101 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att korrigera en uppfattning som uttrycktes från Socialdemokraterna om vår syn på folkbildningen. Jag skulle principiellt vilja säga: Begreppet folkbildning går inte att pressa in i en bestämd anslagstabell på utgiftsområde 17, där vi olika partier i denna kammare gör olika prioriteringar år från år. Vi tillför medel till olika delar.

Vår neddragning på folkbildningsanslaget är inte större än tidigare. Det är dessutom så att vi har följt med flera av de extra stöd som har behövts. Vi följer inte med i regeringens omotiverade miljonrullning, särskilt inte i ett läge där vi upplever brister i granskning, tillsyn, tillämpning och målpuppfyllelse, något som vi har hört Folkbildningsrådet själva uttrycka bara den här veckan i kulturutskottet. Det är skälet till att vi inte kan fortsätta att tillskjuta medel.

När antidemokratiska bidragstagare har nästlat sig in i ett bidragsgivningssystem måste man dra i handbromsen. En okritisk anslagsökning får inte ske innan en nyordning är på plats, menar jag – särskilt inte om ett av de fyra syftena, nämligen demokratisyftet, aktivt motarbetas av dessa aktörer som är direkt antidemokratiska.

Den allra största delen av basanslaget återfinns fortfarande även i vår budget till den breda delen och den konstruktiva folkbildningen. Men i och med självförvaltningsmodellen är det också svårt att säga hur mycket pengar som skulle behöva dras in.

Jag tror att det behövs medel till fantastiska folkhögskolor och välfungerande studieförbund som gör ett konstruktivt arbete. Min fråga är varför Socialdemokraterna inte är beredda att ägna det här en kritisk tanke så att demokratisyftet snarare kan förstärkas.

Anf. 102 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Aron Emilsson, för frågan! Det finns inga motsättningar mellan att värna kulturen och folkbildningen och samtidigt tro att man behöver granska, kritisera och föreslå förbättringar där det behövs. Vi socialdemokrater kan konstnärligt göra båda delarna.

Däremot förstår jag mig inte på Sverigedemokraterna. Man verkar blanda ihop de här sakerna. Mitt i en pågående coronapandemi då Sveriges scenkonst drabbats allra värst väljer Sverigedemokraterna att dra bort 16 miljoner från scenkonsten. Det är 16 miljoner från teatern, dansen och musiken, 30 miljoner från litteraturen och tidskrifterna, 6 miljoner från bild- och formområdet, 133 miljoner från dem som drabbas mest, alltså konstnärerna, och så vidare.

Så kommer vi till folkbildningen. Här drar Sverigedemokraterna bort 1 miljard från verksamhet som främjar kultur och bildning.

Jag är intresserad av att höra Aron Emilsson berätta för oss vilken ideologisk linje som egentligen ligger bakom denna omfattande attack mot kulturen och bildningen.

Anf. 103 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Vår ideologiska linje är att kulturområdet behöver en förstärkning, och det är också därför vår ram ligger 300 miljoner kronor högre än regeringens. Jag tycker att det är viktigt att nämna i sammanhanget.

Sverigedemokraterna satsar en kulturarvsmiljard på flera andra områden i nya anslag där det krävs resurser. Det här är ju behov som åberopas av aktörer ute i kulturlivet och av allmänheten som vill prioritera dem. Men detta nonchaleras konstant av Socialdemokraterna. Omfördelningar kommer att behöva göras inom utgiftsområdet, men de omfördelningar man pekar på är väldigt små i det stora hela och ingen dramatisk förändring.

Socialdemokraterna har motionerat om att införa produktionsincitament för film som skulle vara till gagn för den svenska filmindustrin. Man har alltså motionerat om det i riksdagen men väljer att inte följa upp det i budgeten. Därför skulle jag vilja höra vad Socialdemokraternas motivering till det är. Här finns ju en möjlighet att sjösätta de 300 miljoner kronor som Sverigedemokraterna budgeterar.

Anf. 104 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! För oss socialdemokrater handlar det inte om att plocka russinen ur kakan och bara välja de delar som är anpassade efter vår ideologiska linje när det gäller vilka satsningar som görs på kulturen. Vi tror på ett starkt Kultursverige, något som Sverigedemokraterna inte tror på.

Jag tror inte att någon har missat att vi det senaste året har haft en pandemi som har krävt att vi gör prioriteringar. Då har kanske inte produktionsincitamentet varit det som riktigt har kunnat prioriteras. Det är dock en fråga som vi absolut ska komma tillbaka till.

Jag noterar också att Aron Emilsson undvek att svara på min fråga. Kanske vill han inte blotta Sverigedemokraternas ideologiska ambitioner om ett försvagat Kultursverige och ett samhälle där bildningen ses som ett hot mot de radikalkonservativa idéer som Sverigedemokraterna driver och som vill försvaga demokratin.

Anf. 105 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Vi är nu inne i den tid när vi förbereder oss inför julen. I skolan skulle repetitionerna inför luciafirandet med föräldrarna nu vara i full gång. Men i år är det annorlunda. Det blir inget luciafirande för föräldrarna i skolan. Kyrkans adventskonsert är inställd, så också konserten med jultema på den stora scenen liksom i bygdegården.

Det är i kulturen och det fria samhällslivet som vi får möjlighet att förstå oss själva och andra bättre. Vi kan också utvecklas genom möten med det oväntade. Vi kan få andra perspektiv på vårt liv och vårt samhälle.

Vikten av detta syns också tydligt nu under coronapandemin. Ett stort engagemang och väldig kreativitet har visats för att nå ut med kulturen trots de svåra förutsättningarna. Detta sker eftersom vi människor behöver kulturella upplevelser. Kulturen har sitt egenvärde, men den bidrar också till så otroligt mycket mer.

Därför är det viktigt att främja ett brett kulturliv i hela landet som alla kan ta del av, där nya digitala kulturella uttryck och mångkultur verkar sida vid sida med traditionella kulturformer och där kulturella och kreativa näringar har goda förutsättningar att verka.

Kulturen och kulturbranschen befinner sig nu i en djup kris. Pandemin och de strikta restriktioner som den har medfört har slagit hårt inte minst mot den fria kulturen och den kultur som tidigare har klarat sig utan större offentliga stöd och bidrag. Jag talar om konsertverksamhet med populärmusik, danstillställningar, privatteatrar, festivaler, cirkus, biografer och nöjesparker, för att bara nämna några exempel på levande kulturyttringar som har funnits över hela vårt land – jag säger ”funnits”, för nu är det tyst och stängt.

Centerpartiet har tillsammans med Liberalerna och regeringen varit med och drivit igenom flera tilläggsbudgetar under året. Inte minst är det stöd till enskilda kulturaktörer som varit i fokus för oss. Då har det också handlat om stöd till företag och enskilda näringsidkare, eftersom vi vet att många inom kulturområdet är just enskilda företagare och frilansare.

Stora satsningar har gjorts, men de är långt ifrån tillräckliga. Kulturrådet har till exempel fått in 2 200 ansökningar för inställda arrangemang under sommaren som varit, med ett sammanlagt sökt belopp på över 1,8 miljarder kronor. Då räcker inte Kulturrådets 400 miljoner särskilt långt. Många arrangörer kommer inte att få ens hälften eller en fjärdedel av vad de behöver.

Risken för konkurser inom branschen är nu överhängande. Sommaren är ju för många den tid på året när man levererar och får intäkter som håller verksamheten igång under resten av året och som inte minst ger resurser för nästa sommars evenemang och konserter. Nu försvinner också vinterns och julens konserter och evenemang.

Det här kommer att påverka kulturen och utbudet i Sverige för en mycket lång tid framöver. Årets förlorade intäkter riskerar att inte bara göra nästa år tomt på konserter och kulturupplevelser; det kommer att påverka för en lång tid framöver. Även om vi kan ha förhoppningar om att kunna öppna upp för större publik någon gång under nästa år är risken ändå stor att det inte finns någon kvar som kan öppna portarna till nöjesparken eller teatersalongen eller som kan bjuda in till en konsert eller danstillställning.

Det går inte heller att snabbt skapa evenemang, scenföreställningar och konserter. Det är en verksamhet med långa ledtider och med stor osäkerhet inte minst ekonomiskt innan allt är på plats och portarna kan öppnas. Det här måste vi ha med oss när vi fattar beslut om kommande stöd.

Det vi nu ser är ett ekosystem som är svårt drabbat och där vi håller på att tappa många viktiga och kunniga aktörer. Nu måste fokus vara på att rädda en bransch som är i en svår kris och ta fram stöd som riktar in sig på att åter kunna öppna upp när den dagen kommer. Ekosystemet måste finnas kvar.

Därför behöver vi också en mer förutsägbar och tydlig pandemilag, något som Centerpartiet tidigt varit ute och krävt och jobbat för. Då vill vi se en pandemilag som utgår från olika verksamheters möjligheter att undvika trängsel. Om ett köpcentrum ska kunna ha tusentals besökare måste väl också teatrar, idrottsevenemang och nöjesparker kunna öppnas upp? Självklart ska de det i samband med ordentliga åtgärder för att kunna begränsa smittan.

Herr talman! Jag vill också lyfta fram vikten av att idrotten och föreningslivet klarar sig igenom pandemin utan att slås i spillror. Pandemin riskerar att leda till att vi tappar bort en hel generation i Idrottssverige. Även

folkhälsan i stort är hotad. Vi vet att stora motionsevenemang, till exempel Vasaloppet, Lidingöloppet och Vätternrundan liksom orienteringstävlingar och andra motionsevenemang av olika karaktär och storlek är viktiga för folkhälsan i Sverige. Detta har även flera av de organisationer och föreningar som anordnar dessa evenemang uppmärksammat på olika sätt, bland annat i en debattartikel för bara några dagar sedan.

Återigen: Vi behöver en ändrad pandemilag på det sätt som Centerpartiet drivit på för, så att coronasäkrade utomhusaktiviteter ska kunna tillåtas.

De ekonomiska förutsättningarna har självklart försämrats för idrottsföreningarna när det inte är möjligt att få inkomster genom att arrangera tävlingslopp och motionslopp eller finns möjlighet att ta emot publik på matcher och vid andra arrangemang.

Om vi inte kan möta dessa hot mot idrotten och föreningslivet, inte minst de ekonomiska hoten, riskerar vi att få än färre än i dag som får möjlighet att delta i ett levande idrotts- och föreningsliv. Det är fler som behöver få denna möjlighet, inte färre. Det gäller i synnerhet för barn och ungdomar.

Men det är långt ifrån alla barn och ungdomar som har möjlighet att delta i den idrott som finns på orten eller i den idrott som de brinner för. Inte minst tänker jag på barn och unga med funktionsnedsättning, som har svårt att hitta en lämplig idrottsaktivitet. Där kan faktiskt parasporten vara en väg till fysisk aktivitet. Men har man en funktionsnedsättning finns det ofta många hinder innan man över huvud taget kan delta. Här behöver breda och fler insatser göras.

Herr talman! Vi kan konstatera att coronapandemin har stora effekter på idrotten och kulturlivet liksom på civilsamhället i stort. Det är effekter som riskerar att få långvariga konsekvenser. Situationen har exempelvis blivit väldigt svår för många av dem som arbetar inom kultursektorn. Det påverkar också i högsta grad alla människor som under denna tid går miste om alla dessa kulturupplevelser.

Kulturen får ta del av flera stödpaket under året med syfte att minska effekterna av coronapandemin. Dessa stöd är nödvändiga för att ge bättre förutsättningar för ett brett och tillgängligt kulturliv i hela landet. Men mer behövs och det snabbt.

Civilsamhällets föreningar och organisationer är ofta snabbast på plats när det uppstår behov och organiserat samarbete mellan människor. Det har blivit tydligt inte minst under coronakrisen med insatser för att hjälpa och stötta personer i riskgrupper.

Varje människa måste kunna bidra efter förmåga och få förutsättningar att vara delaktig i samhällslivet. Därför är det viktigt att stödet till civilsamhället fördelas så att fler kan delta.

Detta behöver följas upp för att man ska se vilka effekter som stöden har haft och vad som krävs även framöver för att säkra ett livskraftigt kulturliv och ett starkt civilsamhälle inklusive idrotts- och friluftslivet i hela landet.

Herr talman! Jag vill passa på att önska talmannen och mina utskottskollegor en riktigt god jul.

Anf. 106 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Det är coronatider, och Miljöpartiets representant i kulturutskottet, Anna Sibinska, har förkylningssymtom och håller sig i hemmet för att minska smittspridningen. Därför står jag här i hennes ställe, och det är hennes anförande som jag ska hålla.

År 2020 lider mot sitt slut, det år då livet förändrades radikalt när pandemin lamslog Sverige, Europa och världen. Det som vi tog för givet för bara ett år sedan – att gå på teater och julkonsert, se en dansföreställning eller en musikal – är på grund av covid-19 omöjligt i dag. Kulturlivet har lidit svårt i pandemin. Arrangörer har skjutit upp sina planer flera gånger, frilansare har sett sina intäkter försvinna från en dag till en annan och flera livsverk har raserats. Åtskilliga anrika kulturscener i vårt land har fått ställa in verksamhet, säga upp personal och, i värsta fall, tvingats slå igen.

För att kulturen skulle ta sig igenom krisen kom regeringen, tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna, först med ett stödpaket under våren. Därefter presenterades en historiskt stor satsning på kulturen i höstbudgeten, och det är det som vi debatterar här i kammaren i dag.

Aldrig någonsin har ett så omfattande kulturpaket sjösatts. Bland annat får ryggraden i Sveriges kulturliv – den regionala infrastrukturen med dess mångfald av museer, teatrar, scenkonstinstitutioner, bibliotek, arkiv och fria grupper – ytterligare 300 miljoner kronor genom kultursamverkansmodellen. De fria kulturskaparna, som bidrar med estetik och driver samhällsutvecklingen genom nya perspektiv på vad det egentligen innebär att vara människa, får också stöd. Vi satsar 80 miljoner kronor på en förstärkt konstnärspolitik, där stärkta ersättningar och stipendier utgör grundpelaren.

För att ge alla barn och unga möjlighet att möta kulturen redan i skolan investerar vi 25 miljoner kronor i en stärkt Skapande skola och 230 miljoner kronor på läsfrämjande insatser för att stärka barnens läsförmåga och intresse för litteratur. Dessutom fördubblar vi stödet till kulturskolan, från 100 till 200 miljoner kronor per år, så att fler unga ska kunna stå på scen och lära sig sjunga, dansa och spela ett instrument. Starka kulturskolor ger starka samhällen.

Här vill jag lämna mitt manus och säga något utifrån min egen roll som tidigare ledamot i kulturnämnden i Sveriges största kommun Stockholm. Där har vi länge varit väldigt stolta över att driva Europas, och kanske till och med världens, största kulturskola med 17 000–18 000 elever och 300–400 pedagoger.

Jag har sett dessa elever växa genom kulturen och sett hur de gläds i kulturen. Dessa pengar har verkligen gjort nytta. Men det är kanske inte framför allt i Stockholm utan i kulturskolorna över hela landet som dessa pengar gör väldigt stor nytta. Och jag är väldigt glad över att vi kan dubbla detta extra stöd.

Herr talman! Det är självklart för oss miljöpartister att prioritera kulturen högre än någonsin under en av de största prövningarna som vårt samhälle tvingats gå igenom. Våra språkrör uttryckte det så här: Vi kan inte offra det som gör oss till människor när vi behöver just det som mest. Det har varit vår gröna inställning sedan pandemin bröt ut, och det kommer att vara vår inställning tills den är över.

Dessvärre ökar smittspridningen igen; det är dystra nyheter. Vi har alla i färskt minne vad som hände i våras när hela det svenska samhället hade kraftsamlat för att begränsa spridningen av sjukdomen covid-19. Trots det har många insjuknat och tusentals avlidit. Det är en personlig tragedi för var och en som har drabbats. Vi kommer att leva med denna pandemi under lång tid, och nu måste vi alla hjälpas åt med att hålla smittan nere och respektera de restriktioner som införs. Det innebär tyvärr att kulturen inte får det andrum som behövs efter lång tid med begränsad, eller kanske till och med ingen, verksamhet. Det smärta och gör ont att se hur många kulturaktörer som har förberett sig noga för att bedriva en smittsäker verksamhet nu återigen måste skrinlägga sina planer.

Herr talman! Det som har blivit uppenbart i denna kris är att frilansande konstnärer och konstnärer med enskild firma, som redan tidigare har haft svårt att ta del av våra trygghetssystem, nu har fått det ännu tuffare. Många har låga och ojämna inkomster och lever från uppdrag till uppdrag med ytterst små marginaler. Även om de är yrkesverksamma och väl etablerade på kulturarbetsmarknaden drabbas de. Det är avgörande att kulturskapare och konstnärer kan arbeta under rimliga ekonomiska och sociala villkor – förstås för de verksammas egen skull, men också för att människor ska våga söka sig till dessa yrken, till kultursektorn, så att vi får ett brett, levande och mångfasetterat kulturliv i hela landet.

Därför ska 80 miljoner kronor avsättas permanent från 2021 för att kulturskapares villkor ska stärkas. Paketet för den fria konsten fördelas så att stipendier och ersättningar ökar med 43 miljoner, Kulturrådets stöd till fria grupper och arrangörer förstärks med 16 miljoner och fria aktörer inom bild- och formområdet tilldelas ytterligare 6 miljoner kronor. Och för att stärka konstnärers möjligheter på arbetsmarknaden tillförs Centrumbildningarna 5 miljoner och scenkonstallianserna 10 miljoner kronor.

Detta är en del i det större arbetet med att stärka konstnärers och kulturskapares villkor. Regeringen kommer nästa år att återkomma med fler förslag för att konstnärernas förutsättningar ska kunna stärkas ytterligare, samlat i en konstnärspolitisk skrivelse med utgångspunkt i den konstnärspolitiska utredningen, som kom 2018.

En nation med höga kulturpolitiska ambitioner kan inte nöja sig med att införa krisstöd. För kultursektorn ska inte bara överleva; den behöver också stimulanser för att utvecklas och växa. Detta ser vi till med en extra stimulansmiljard under 2021 för att ge kulturlivet – institutioner, arrangörer och andra kulturaktörer – en nystart. Vi hoppas naturligtvis att vaccinet och en mindre smittspridning i samhället kan påskynda processen för ett återöppnande av kulturen.

Med den förhoppningen, herr talman, yrkar jag bifall till kulturutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 107 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Konsten och kulturen säger oss vad det är att vara människor. Kulturen sätter en kritisk blick på vår tillvaro. Den skänker oss glädje och är en tröst i svåra tider. Den gör vår värld större. Kulturen är därför viktig för hela vårt samhälles framåtskridande.

Men kulturen drabbas och har drabbats mycket hårt av pandemin. Kulturens själva grundläggande idé handlar ju ofta om att människor ska kunna mötas och utbyta tankar, idéer och estetiska upplevelser – helt

enkelt uppleva saker tillsammans. Men människor kan just nu inte mötas i större sällskap.

Regeringen har vidtagit långtgående åtgärder för att möta den pandemi som nu rycker och sliter i våra samhällen, åtgärder som saknar motstycke i vårt land. Detta är nödvändigt, för det handlar om att skydda människors liv och hälsa. Men politiken har också ett betydande ansvar för att stötta kulturen genom krisen – att stötta alla dem som skapar kultur, som är delaktiga i produktion av kultur och som arrangerar kultur i vårt land.

Politiken har också ett ansvar för att stötta kulturen under dess kommande återstart. Vi är oerhört många som har känt hur tomt det blivit nu när kulturen tystnat. Så ska vi inte ha det. Sverige ska vara en kulturnation även efter krisen.

Herr talman! Den 20 mars i år, ett par dagar efter det att Folkhälsomyndigheten meddelat att vi hade en allmän spridning av coronaviruset, kunde jag presentera ett första stödpaket för kulturen och idrotten på 1 miljard kronor. Sedan dess har flera ytterligare stödpaket presenterats. Det har beslutats om pengar till det fria kulturlivet, enskilda konstnärer och kulturskapare, scenkonstinstitutionerna, filmen och det regionala kulturlivet. Totalt har det tagits beslut om 1 ½ miljard kronor i krisstöd till idrotten för 2020 och om 2 ½ miljard till kulturen, som just nu är i full färd att fördelas.

Regeringen har också fattat beslut om omfattande generella krisåtgärder, som korttidspermitteringar, lättnader i a-kassan, uppskjutna betalningar av skatt och moms, stöd till företag och enskilda näringsidkare och mycket annat. Detta är stöd som självklart också är ämnade för företag inom kultursektorn.

Nu står vi här i december. Vintermörkret har fallit över landet och även över kulturlivet. Ytterligare restriktioner har drabbat oss, och vi ser ytterligare smittspridning i vårt land. Men lika djup, akut och vid som krisen är, lika stor är min och regeringens beslutsamhet att göra vad som krävs för att skydda kulturlivet under krisen och bidra till dess återstart när krisen väl sjunker undan.

Herr talman! I samband med att jag i september presenterade budgetpropositionen kunde jag beskriva ett mycket stort stöd- och stimulanspaket till kulturlivet. Utöver de rena krisstöden anslogs 1,8 miljarder extra till kulturen för 2021, vilket, om man summerar, innebär 3,4 miljarder extra till kulturen 2020 och 2021.

Detta handlar förstas om akuta krisåtgärder – att ge våra institutioner, aktörer och enskilda stöd här och nu. Men det handlar också om att se framåt. För 2021 tillförs därför ännu en extra miljard till kulturlivet, inte bara för att stötta det genom krisen utan också för att möjliggöra dess återhämtning och nystart.

Den regionala kulturen är våra teatrar, konserthus, bibliotek, arkiv, museer, bild- och formaktörer och mycket annat. Den är ryggraden, basen, i hela vårt lands kulturliv. Därför förstärks kultursamverkansmodellen i denna budget genom att 300 extra miljoner slussas till regionerna för mer kultur till fler, varav 150 miljoner är permanenta medel – en mycket efterlängtat höjning.

Herr talman! Varje kulturnation måste ta hand om sina konstnärer och kulturskapare. De fria kulturskaparna är samhällets innovatörer och, ibland, provokatörer. De ger oss idéer, inblickar och insikter och fäster vår

blick på både livets skevheter och dess skönheter. Frågan om konstnärers villkor är därför en angelägenhet för hela vårt samhälle.

Regeringen investerar 80 miljoner kronor per år i en förstärkt konstnärspolitik, där stärkta stöd, ersättningar och stipendier utgör kärnan. Detta är också en permanent förstärkning.

De sociala villkoren måste stärkas. Även konstnärer ska kunna bli sjuka eller våga satsa på ett föräldraskap utan att deras försörjning kastas över ända. Här måste vi fortsätta jobba.

Den samtida konsten ska vara synlig i vårt samhälle. När vi betraktas av eftervärlden ska historien inte skrivas som att vi sparade in på konsten under krisen. I stället ökar vi investeringarna i den. Moderna museet och Statens konstråd får ytterligare 25 miljoner kronor vardera, tillsammans med uppdraget att investera i det svenska konstlivet under 2021. Detta ger det offentliga rummet färg och liv. Men det ger också konstnärer en möjlighet till stärkt arbetsmarknad.

Herr talman! Alla barn och unga ska tidigt i livet få möjlighet att stifta bekantskap med konst och kultur. Detta lägger grunden för ungas estetiska och intellektuella utveckling livet igenom och ger dem glädje, stimulans och möjlighet att uttrycka sig.

Kulturen ska vara närvarande i skolan. Regeringen fördubblar det statliga stödet till kulturskolan, stärker Skapande skola och genomför en rad insatser för ökat läsfrämjande i skolan. Detta är insatser som är särskilt viktiga nu, när pandemin gör det mycket svårare för många unga att både skapa och uppleva kultur.

Herr talman! I svåra tider är det ofta frivilliga krafter som bär demokratin. Det gällde när demokratin slog igenom i Sverige, och det gäller när vi ska bevara och utveckla den ett sekel senare.

Coronakrisen har inneburit stora utmaningar för civilsamhället, våra ideella föreningar och trossamfund, samtidigt som den visat på dessas betydelse. Samtidigt som föreningslivet utgör en grundbult i det demokratiska samhället gör det just nu viktiga insatser för människor som drabbats av pandemin.

För att förstärka civilsamhällets arbete och bidra till återhämtning förlänger vi 2020 års satsningar även till 2021. I detta ingår 50 miljoner kronor till barn- och ungdomsorganisationer, 70 miljoner till allmänna samlingslokaler, 25 miljoner till Svenska kyrkan och 25 miljoner till övriga statsbidragsberättigade trossamfund.

Herr talman! Coronapandemin riskerar att få stora konsekvenser för folkhälsan, inte bara på grund av spridningen av en farlig sjukdom utan också på grund av att den minskat möjligheterna till träning, tävling och gemenskap i vår största folkrörelse – idrotten. Idrottsrörelsen gör ett fantastiskt arbete för att kunna hålla verksamhet öppen för barn och unga så att de, så långt som möjligt, på ett säkert sätt ska kunna fortsätta utöva idrott under pandemin.

Men idrotten har drabbats hårt av pandemin, precis som många andra verksamheter som är beroende av att människor möts. Från det att pandemin bröt ut har jag varit tydlig med att idrotten ska kunna klara sig genom krisen. Under 2020 har vi därför nästan fördubblat det statliga stödet till idrotten.

Riksidrottsförbundet har signalerat att det kommer att finnas behov av stöd även framåt, och det tar jag på stort allvar. Vi har en stark idrotts-

rörelse i Sverige, som spelar stor roll i människors liv och för barns hälsa. Det behöver vi ha även efter corona.

Herr talman! Kulturbudgeten för år 2021 är med stor marginal den största någonsin. Men det är inte så att de stora satsningarna på kulturen är ett resultat av att regeringen ökat sina utgifter generellt. Tvärtom – inte heller andelen av statens utgifter som går till kultur har tidigare varit så här hög. Detta visar det stora värde som regeringen tillmäter ett levande kulturliv.

Uppslutningen bakom regeringens stödåtgärder har varit stor, och när vi lagt fram våra förslag har oppositionen ofta ställt sig bakom dem. Jag välkomnar det engagemang för kulturen som många, även här i kammaren, visar i denna svåra stund.

Herr talman! Ingen pandemi i världen kan ta kål på människors kärlek till och längtan efter kultur och idrott. Kulturen och idrotten kommer att finnas kvar även efter att pandemin har släppt sitt grepp om oss. Men vi ska inte underskatta de skador som pandemin åsamkat kulturlivet och idrottssektorn. Krisen är tuff för oss alla att gå igenom, och när vi inte tillsammans får njuta av kultur, konst och idrott blir livet än torftigare.

Jag ser med stor oro på det som händer nu. Det är därför jag sedan i mars jobbat dag och natt med att hitta olika lösningar. Vi har presenterat olika stöd hela året. Just nu fördelas mer pengar till det fria kulturlivet, och jag ser att det kommer att behövas mer stöd. Regeringen jobbar också med detta.

Det kommer att ta tid, men vi ska klara det. När krisen väl är över kan vi återigen få njuta av livet som vi känner det. En dag kommer vi att kunna ses, samlas och kramas igen och tillsammans få njuta av musik, konst, teater, bio och idrottstävlingar. Vi längtar alla dit, och en dag kommer vi att stå där.

Men fram till dess måste vi fortsätta att vara beredda att stötta infrastrukturen för vårt kulturliv och alla dem som skapar kultur – utan dem har vi ingen kultur i det här landet. Vi måste vara uthålliga, både regeringen och kommuner, regioner och alla andra som har möjlighet att bidra i denna väldigt svåra situation.

Anf. 108 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för anförandet!

Jag kan uttrycka en viss besvikelse över att ministern inte har varit närvarande under debatten. Det kan finnas någon orsak till detta, men besviken är jag.

Jag skulle vilja fråga ministern om ett förslag som vi har i vår politik; det handlar om något som vi kallar fritidskortet. Jag skulle vilja höra ministrerns syn på det.

Detta är ett kort som varje elev i årskurs 2–9 får. Det är laddat med fritidsaktiviteter. Man kan till exempel betala medlemsavgift till ledarledda föreningar och aktiviteter och även till kulturskolan.

Vi tar fram detta kort därför att vi tror att det kan få betydelse för ungdomar när det gäller att aktivera sig i rörelse. Vi tror också att den psykiska ohälsan skulle kunna motarbetas på det här sättet genom att man kommer in i sammanhang där man blir sedd och får en uppgift.

Kortet laddas med 500 kronor för varje elev. Sedan finns det också en social aspekt med personer som lever med socioekonomiska bekymmer;

där kan kortet laddas med upp till 2 400 kronor, kopplat till socialtjänst och så vidare.

Vi satsar 850 miljoner på detta. Jag skulle vilja höra vad ministern uttrycker kring fritidskortet som en kristdemokratisk idé.

Anf. 109 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Herr talman! Jag börjar med själva idéerna bakom fritidskortet. Jag skulle säga att tankarna bakom detta är vällovliga. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har också lyft upp att vi behöver hitta vägar framåt för att minska ojämlikheten när det kommer till deltagandet i kulturaktiviteter, i idrottsverksamhet och i fritidsaktiviteter.

Regeringen har inte tagit ställning till detta konkreta förslag. När vi har gjort den här budgeten – just när vi är mitt uppe i den brinnande pandemin – har fokus varit att hitta vägar att snabbt få ut pengar och att i hög grad använda oss av de befintliga stöden.

När det kommer till Kristdemokraternas budgetförslag måste jag säga att jag blir förvånad. I den kris som sveper över inte minst det fria kulturlivet, idrottsrörelsen och de aktörer som ska skapa och stå för alla de fritidsaktiviteter som barn skulle kunna delta i väljer Kristdemokraterna att skära en halv miljard i krisstödet trots att vi ser att det har varit kraftigt översökt redan för i år. Vi har från regeringens sida också konstaterat att vi självklart kommer att se över behovet av ytterligare stöd.

Kristdemokraterna minskar anslaget till den regionala kulturen och till förvärv av konst och minskar anslag i stöd till konstnärer, filmstöd med mera. Jag tycker att det är en märklig prioritering i detta läge när vi har en sådan oerhört svår situation för kulturen i vårt land.

Anf. 110 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag börjar med fritidskortet.

Jag blir glad över denna respons. Vi har tidigare debatterat något som vi kallade fritidspeng. I de debatterna talade ofta vänstersidan om att man i stället för en fritidspeng som riktar sig till barn som lever i socioekonomisk utsatthet ville ha den generella välfärden, som man så vackert uttryckte det. Det betydde också att man missade en hel del personer.

Ministern använde uttrycket ”prioriteringar”, och det är just det som det handlar om för vår del. Vi har andra prioriteringar. Det gäller vården, det gäller äldreomsorgen och det gäller rättsväsendet. Vi tycker att äldreomsorgen behöver mer pengar, och därför har vi gjort den prioriteringen. Vården, äldreomsorgen och rättsväsendet – därav denna prioritering.

Anf. 111 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Herr talman! När det gäller den jämlika tillgången till kultur och idrott har regeringen även i detta budgetförslag gjort tillskott till kulturskolan och till Skapande skola. Det stora krisstödet till idrotten i år – nära en fördubbling av stödet – syftar till att det ska finnas fritidsverksamhet inom kultur- och idrottssektorn för barn att ta del av även efter krisen.

Jag vidhåller att det är en lite märklig prioritering i detta läge, då pandemin ju har drabbat dessa sektorer så hårt. Det skulle väsentligt försvåra

kulturens och idrottens återstart om Kristdemokraternas budget skulle bli verklighet.

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 112 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Utgiftsombudets kulturmiljösektion, anslag 7:1–7:4, står fortfarande utan reella uppräknings- och nödvändiga tillskott av medel, menar vi. Behoven är enorma. Jag tycker att det är märkligt att regeringen inte tar vara på denna möjlighet att stärka de samlade kulturarvsanslagen när så många inom kulturen står utan arbete.

Min fråga till kulturministern är: Varför nonchalerar regeringen årligen detta behov, och varför tar man inte tillfället i akt att under pandemin tillföra resurser för att kunna åstadkomma kulturmiljöbevarande åtgärder när det finns omställningsmöjlighet, brist på utbildade byggnadsvårdare, behov av utbildningsplatser, incitament för digitalisering och så vidare och även en stor arbetslöshet? Detta kan sättas in när det gäller både enklare och mer komplicerat arbete för att renovera, restaurera eller för den delen digitalisera kulturarvet.

Hur ser ministern på detta?

Anf. 113 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)

replik:

Herr talman! Jag håller med om att vårt kulturarv är oerhört väsentligt. Det finns saker att göra inom kulturarvspolitiken, och regeringen har också gjort väldigt mycket.

Även i denna budget finns satsningar. Vi skjuter till medel till Riksarkivet, som ju fyller en väldigt viktig funktion i bevarandet av våra arkiv och i tillgängliggörandet av dem. Vi skjuter till krisstöd både till statliga och statligt finansierade museer och till den regionala kulturen, som står för både läns museerna och annan kulturarvsverksamhet.

Detta är en pandemi som har drabbat inte minst det fria kulturlivet väldigt hårt. Det är klart att det avspeglar sig i vår budget att vi vill stötta till exempel filmproduktion, livekultur och enskilda konstnärer.

På samma sätt som jag sa till Kristdemokraterna kan jag säga att jag förvånas över att Sverigedemokraterna i detta läge väljer att dra ned. Man väljer att minska stödet till konstnärer med över 100 miljoner och att avveckla museer som Sverigedemokraterna inte tycker uppfyller den ideologiska syn som Sverigedemokraterna vill att museerna ska förmedla.

Sverigedemokraterna vill minska stödet till konstnärer med över 100 miljoner och vill avveckla museer som de inte tycker uppfyller den ideologiska syn som de vill att museerna ska förmedla. De vill minska stödet till fria scenkonstaktörer, avveckla Unga Klara och minska stödet till litteratur- och kulturtidskrifter. För att inte tala om de drastiska nedskärningar de gör på folkbildningen, som fyller en så viktig funktion för inte minst vårt kulturliv och vår bildningsverksamhet i hela landet.

Anf. 114 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi kan börja med de tre punkter som ministern anförde.

Jag besökte själv Riksarkivet för inte så länge sedan. Enligt Arkivutredningen behöver Riksarkivet mer medel än de som regeringen tillfört myndigheten. I vår budget tillför vi ju större medel till Riksarkivet för att man ska kunna klara sitt uppdrag på ett bra sätt. Arkivtraditionen är grund-

läggande för svensk förvaltningskultur men också i den nya tidens utmaningar för informationssäkerheten, till exempel.

Jag kan notera att regeringen och januaripartierna återigen avstyrker vår statliga fond till öppna museer över hela landet, oavsett huvudman. Man är återigen insnöad och fokuserad på de få museer som finns i Stockholm, som vi också tillför medel till. Och man stöttar inte filmen genom att återigen säga nej till det produktionsincitament på 300 miljoner som Sverigedemokraterna budgeterar för.

Man lovar runt men håller tunt.

Anf. 115 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad att vi nu kan göra ett permanent tillskott till Riksarkivet. Behovet har funnits länge, och vi har Arkivutredningen som vi ska jobba med. Jag tycker att det är väldigt väsentligt att vi har en väl fungerande arkivverksamhet i Sverige.

Sverigedemokraterna väljer återigen att undvika det faktum att vi befinner oss i ett läge där den fria konsten är som allra mest drabbad. Då väljer Sverigedemokraterna att skära ned på anslagen till konstnärer, skära ned på stöden till fria grupper och att slakta folkbildningen. Det är en märklig prioritering i dessa tider.

Vad gäller filmen har vi gett betydande tillskott till produktion av film genom krisstöd för i år. Vi tittar också på hur vi kan jobba nästa år. Det handlar om att vi på ett effektivt och bra sätt ska få ut pengar så snabbt som möjligt till de verksamheter som behöver dem.

Jag tycker att det är avslöjande hur Sverigedemokraterna i sin budget återigen vill låta de ideologiska glasögonen styra kulturen och forma vårt samhälle. Det präglar även denna budgetmotion, och det beklagar jag.

Anf. 116 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för anförandet!

Under pandemin har det blivit tydligt hur tvärspektoriell kulturen är. Den går in i alla olika pelare: vård, skola och omsorg. Det gör att systemen för stöd inte alltid riktigt passar in. Det oroar mig mycket att kulturens ekosystem håller på att gå sönder, helt enkelt krackelera.

Arbetslösheten inom kulturbranschen har enligt en studie av Stockholms handelskammare i september ökat med 80 procent sedan pandemin startade. Ändå når krisstöden bara fram till ungefär av hälften av de drabbade på grund av krångliga regler som dessutom inte är anpassade till verksamheter med ojämna inkomster, som ju är väldigt vanligt inom kultursektorn. Det finns enskilda individer inom kultursektorn som under snart nio månader fått leva på eller under existensminimum. Och den psykiska ohälsan ökar.

Det som jag ofta får frågor om handlar om småföretag inom kultursektorn som kanske hade bra inkomster 2019 och gjorde en mindre utdelning i mars. Då har de ju inte rätt att få något stöd resten av året. Man skulle kunna göra en proportionalitetsbedömning i varje enskilt fall så att de kanske kunde få stöd men med avdrag för det som de faktiskt har tagit ut ur sitt företag.

Min fråga till ministern är om regeringen diskuterar hur man kan hjälpa dem, för vi har ju väldigt många småföretagare i olika associationsformer inom kultursektorn.

Prot. 2020/21:46
3 december
-----

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 117 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Herr talman! Ja, visst är det precis så, som Lotta Finstorp säger, att vår kultursektor är så diversifierad. Den är bred och ser väldigt olika ut. Därför behöver vi en mångfald av stödinsatser.

Jag är väldigt glad att vi fick på plats det riktade stödet till enskilda näringsidkare och också att regeringen och samarbetspartierna nyligen kommunicerade att det förlängs till årsskiftet. Att korttidspermitteringen förlängs till och med första halvåret nästa år är ett viktigt stöd, inte minst för de större aktörerna som också är arbetsgivare för att de ska kunna bevara kompetens inom företagen.

Utöver detta ger vi de riktade stöden via Kulturrådet. Nu delas första omgången ut för det som handlar om rena krisstödsförordningen. Nästa vecka kommer ytterligare 400 miljoner att delas ut i riktade stöd för särskilda behov inom kultursektorn. Vi har också kompletterat allt detta med krisstipendier till konstnärer, vilket blir extra viktigt. Vi har lättat på reglerna för a-kassan. Men jag vet att det fortfarande är många som faller mellan stolarna, och det är klart att det gör mig väldigt bekymrad.

Flera av de olika stöden är ju inte sådant som Kulturdepartementet svarar för, utan det gör mina kollegor i regeringen. Vi har självklart en nära dialog. Jag följer utvecklingen, och vi har hela tiden sagt att vi är beredda att ompröva och justera olika stöd. Det var ju till exempel viktigt för kulturen att omsättningsgränsen för egenföretagarstödet kunde sänkas från 200 till 180. Men det kommer fortsatt att finnas ett stort behov av riktade krisstipendier och av kompletterande stöd från Kulturrådet, också stöd som stöttar produktion av kultur. Det är där kulturen delvis skiljer sig. Vi vill ju att det ska fortsätta finnas kultur under pandemin. Vi vet att det är långa ledtider, och då behöver det finnas möjligheter att sätta igång produktioner så att de kan sjösättas när väl publiksituationen tillåter.

Anf. 118 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Finland gjorde ett undantag just för a-kassa för företagare redan från dag ett i mars månad. Jag tror att det är viktigt.

Många av oss har under pandemin lärt oss att det finns så enormt många småföretagare i olika associationsformer som den som arbetar med arbetsmarknadsfrågor kanske inte har kunskap om.

Jag vill passa på att uttrycka min oro över bedrägerierna hos studieförbunden och oron för tilliten till dem. Då har jag en fråga till ministern som det kanske inte finns ett enkelt svar på: Hur ska tilliten till studieförbunden kunna komma tillbaka igen? Vi har ju den senaste tiden hört så många rapporter om dessa bedrägerier.

Anf. 119 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Moderaterna i så hög grad i sin budgetmotion krokas arm med regeringen och stöttar våra ambitiösa

Prot. 2020/21:46
3 december

-----
*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

*Riksrevisionens
rapport om holding-
bolag vid universitet
och högskolor*

satsningar på kultur. Jag uppskattar att oppositionen, inte minst Moderaterna, har tagit ett ansvar för kulturens del under regeringens krishantering.

Vad gäller stödet till folkbildning och civilsamhälle menar jag att vi alla har ett ansvar. De aktörer som missköter sig ska självfallet inte få några stöd. Här jobbar vi med förstärkta demokrativillkor. Vi har också stärkt tillsynen här och nu. Men vi måste också komma ihåg att det är en väldigt liten andel av det breda stödet som går till civilsamhället, så att vi inte använder detta som ett svepskäl för att dra undan mattan för stödet till civilsamhället. Jag beklagar att Moderaterna gör så pass drakoniska nedskärningar på folkbildningen, för folkbildningen är viktig för vårt samhälle, för bildningen, för demokratin och för vårt kulturliv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

§ 10 Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU6
Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor
(skr. 2019/20:199)
föredrogs.

Anf. 120 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr talman! Vi blev lite förskräckta inom Moderaterna när Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor kom i våras. Därför har Moderaterna tillsammans med Kristdemokraterna fyra reservationer. Självklart står jag bakom alla fyra, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 1.

Riksrevisionen har gjort en granskningsrapport som heter *Holdingbolag vid lärosätena – brister i styrning och förvaltning*, och bara namnet är lite oroväckande. Granskningen har skett av holdingbolag som är knutna till universitet och högskolor. Det finns i dag 18 sådana holdingbolag, varav 17 är granskade.

Riksrevisionen har granskat hur lärosätena driver sina holdingbolag och funnit att brister i styrning och förvaltning innebär att bolagen inte drivs tillräckligt affärsmässigt och effektivt.

Holdingbolag har funnits sedan i början av 1990-talet. Beslutet togs i riksdagen när Carl Bildt var statsminister och vi hade alliansstyre – även om det inte hette Alliansen då. Holdingbolag kom till för att de kunskaper som togs fram inom utbildning och forskning skulle komma till nytta för samhället. Syftet med holdingbolagen var också att stödja flödet av kunskap från forskning till näringsliv genom att möjliggöra för lärosätena att bedriva kommersiell verksamhet. Detta var viktigt då och är minst lika viktigt nu.

Konkurrensen när det gäller högre utbildning och forskning är stenhård både nationellt och internationellt. Moderaterna vill också att Sveriges lärosäten ska hålla hög klass och stå sig väl i konkurrensen.

Herr talman! Det finns i dag 18 holdingbolag knutna till olika lärosäten i Sverige. Holdingbolagen har ifrågasatts vid flera tillfällen under 00-talet

och 10-talet. De har inte varit tillräckligt professionella och har även behövt öka sin samverkan med övriga samhället. De måste hänga med i samhällets förändringar som sker, vilket tyvärr inte har skett.

Trots denna tidigare vetskap innehåller Riksrevisionens rapport svindande kritik mot hur regeringen *inte* har styrt detta. Lärosätena har inte fått förutsättningar för en aktiv och professionell förvaltning av holdingbolagen. Riksrevisionen har lämnat ett antal rekommendationer till både regeringen och de granskade lärosätena.

Majoriteten i utbildningsutskottet vill avvakta regeringens beredning och lägga detta till handlingarna.

Moderaterna och Kristdemokraterna anser dock att bristerna är så grava att vi inte kan vänta på en beredning. I vår följdmotion pekar vi bland annat på Riksrevisionens tre tydliga rekommendationer.

Det handlar om att tydliggöra vilka verksamheter som kan ingå i holdingbolagens koncerner och vissa ansvarsfrågor. Här finns en del frågetecken och brist på samstämmighet.

Man bör också utreda hur rapporteringskedjan mellan bolag, lärosäte och regering kan utvecklas för att åstadkomma en aktiv och professionell förvaltning av bolagen.

Här finns en hel del brister i både återrapportering och utvärdering.

Lärosätena bör inte utse rektor eller vice rektor till bolagsstyrelsens ordförande utan utse en ordförande med affärsmässig kompetens.

I dag har hälften av lärosätena samma person som rektor och styrelseordförande.

Moderaterna anser att dessa två viktiga uppdrag är helt olika. Medan en rektor ska ansvara för kvalitet och pedagogisk utveckling ska en ordförande för ett holdingbolag arbeta affärsmässigt och jobba med bolagsutveckling.

Moderaterna och Kristdemokraterna pekar i sin reservation på brister som länge har behövt rättas till. Majoriteten vill dock avvakta en utredning. Men vi tycker inte att detta kan vänta.

För att sammanfatta: Regeringens styrning av lärosätena visar stora brister och ger inte förutsättningar till lärosätena för en professionell förvaltning och framåtskridande mål. Lärosätena har inte professionell bolagsförvaltning av holdingbolagen och över hälften saknar både mål och strategier. Detta är oerhört graverande, för våra högskolor och universitet ska vara Sveriges spjutspets.

Majoriteten vill avvakta en utredning och överväga om åtgärder ska vidtas för att förbättra holdingbolagens verksamheter. Men Moderaterna och Kristdemokraterna vill inte vänta utan anser att man måste vara aktiv nu. Detta skulle egentligen ha gjorts för längesedan.

Jag yrkar åter bifall till reservation nummer 1 av Moderaterna och Kristdemokraterna.

Anf. 121 MARIA NILSSON (L):

Herr talman! Sverige bygger sitt välstånd och sina höga ambitioner när det gäller samhällsutveckling på att vi är konkurrenskraftiga, inte minst i fråga om kunskap och kompetens. För att detta ska vara möjligt även i framtiden behöver de forskningsgenombrott som sker runt omkring på våra lärosäten också tas om hand, det vill säga nyttiggöras.

Jag vill också säga att den motsättning som ibland gör sig gällande mellan å ena sidan behovsriktad, tillämpad forskning och å andra sidan fri, nyfikenhetsstyrd grundforskning är ganska destruktiv. Även om det låter sig sägas att kunskap alltid har ett egenvärde ter det sig egendomligt att inte främja att ny kunskap också kommer till nytta. Hur detta kan ske är själva essensen av det som vi debatterar här i dag, det vill säga betänkandet UbU6 som bottnar i regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor.

Min företrädare i talarstolen beskrev på ett eminent sätt vad ett holdingbolag är, så jag behöver nog inte upprepa vad det är – även om det var ganska främmande för mig inför att vi tog oss an detta område.

Riksrevisionen riktar kritik mot regeringens sätt att hantera holdingbolag och kommer med ett antal rekommendationer. Kritiken bottnar i och kan sammanfattas som bristande uppföljning, ottydlighet i fråga om verksamhetsområden, bristande informationsöverföring mellan holdingbolag, lärosäten och regering, brister i ansvarsfördelning och avsaknad av kontinuerlig utvärdering.

Innan jag går in på Liberalernas ståndpunkt ska jag också nämna den särskilda utredare som regeringen tillsatte under 2019 för att föreslå en utvecklad struktur för innovationsstödet vid statliga universitet och högskolor. Resultatet presenterades i oktober under namnet *Innovation som drivkraft – från forskning till nytta*. Här tas Riksrevisionens kritik upp och konstateras på flera punkter också stämma överens med vad som kommit fram under utredningens arbete.

Desto viktigare är dock att utredningen också föreslår ett flertal åtgärder för att utveckla holdingbolagens styrning och verksamhet.

Herr talman! Det kan konstateras att Riksrevisionen riktar skarp kritik mot regeringen för dess agerande eller snarare icke-agerande vad avser lärosätenas holdingbolag. I regeringens skrivelse framhåller också regeringen att kritiken på många områden är befogad och pekar på ett antal åtgärder som kommer att genomföras. Vi välkomnar detta.

Låt mig nu rikta blicken mot det som Liberalerna anser att regeringen förbiser i sitt svar. Det är frågan om att säkerställa att lärosätena tar sitt ansvar. I denna fråga anser vi att regeringen behöver vara tydligare. Om riktlinjernas tillämpning brister till följd av ett begränsat ansvarstagande hos lärosätena behöver det åtgärdas. Detta gör att vi yrkar bifall till Liberalernas reservation, nummer 4.

Herr talman! I övrigt anser vi att den utredning jag nyss nämnde och som nyligen presenterades har många intressanta förslag som berör just det riksdagen nu debatterar. Det är en gedigen utredning, och dess förslag behöver få chansen att tröskas igenom förvaltningsmaskineriet.

Vår uppmaning till regeringen är att snarast ta om hand denna utredning och återkomma till riksdagen med skarpa förslag som avser att ytterligare åtgärda de problem som kommit i dagen via Riksrevisionens granskning.

Herr talman! Nyttiggörandet behöver komma snabbare i forskningen. Vår förmåga att dels skapa förutsättningar för innovationer, dels ta hand om innovationer kommer att ha avgörande inverkan på vårt lands framtida tillväxt och välbefinnande.

Det vi debatterar här kan tyckas som teknikaliteter med föga inverkan. Jag skulle säga det omvända. Ska vi vara en framgångsrik forskningsnation även i framtiden är detta grundläggande.

Anf. 122 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Vi står här i dag för att behandla regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning av holdingbolag, precis som tidigare har nämnts. Riksrevisionen har granskat styrningen och verksamheten i 17 av de 18 holdingbolag vi har som är knutna till olika lärosäten. Den har synpunkter på organisationen, ansvaret, förvaltningen och uppföljningen.

Regeringen har i en skrivelse svarat på detta. Väldigt lite nämndes om det från talarstolen alldeles nyss. Regeringen är väldigt tydlig i sin skrivelse med att den instämmer i mycket av Riksrevisionens kritik. Man har också vidtagit åtgärder för utvecklingen av styrningen.

Man har antagit nya riktlinjer för förvaltningen av holdingbolag som förtydligar just styrningen och rapporteringskedjan. De antogs den 30 april i år. Man har tillsatt en särskild utredare – det gjorde man redan i oktober 2019 – som ska föreslå och utveckla strukturer för holdingbolagen. Han lämnade sina förslag nu i oktober.

Det är ganska viktigt att vi har den demokratiska ordning att en utredning som man vill göra någonting av ska gå ut på en remissrunda så att människor får lämna synpunkter. Det är såklart på gång.

Därför kan man inte säga att vi i dag genast ska göra någonting åt detta. Människor vill tycka till om de förslag som finns. Det är viktigt att vi låter demokratin ha sin gång och att förslaget får gå ut på remiss. Det är när remissinstanserna har tyckt till som man processar ihop sig för att se vad det är vi ska göra för att förändra detta. Det tycker jag är viktigt.

Jag skulle förstå upprördheten som jag hörde från talarstolen från tidigare talare om ledamöterna hade ställt en massa frågor, påstått en massa saker i interpellationer och så vidare och fått nej och att regeringen sagt: Det här behövs inte. Men jag har inte hittat något sådant.

Det är jätteviktigt. Det är mycket klokt som framkommer i Riksrevisionens kritik. Vi behöver helt klart titta på detta. Det är viktigt för vår tillväxt. Men vi måste också göra det i rätt ordning.

Det är bra att granskningen har utförts. Det är bra att regeringen nu vidtar åtgärder. Den har bland annat tillsatt utredningen och kommer också snart att börja titta på den.

Jag ser fram emot det som står i regeringens skrivelse om att man tänker återkomma och se till att frågan finns på utbildningsutskottets bord. Med det yrkar jag bifall till att skrivelsen läggs till handlingarna.

Anf. 123 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Gunilla Svantorp, för ditt anförande här! Ledamoten noterar att vi har en viss oro. Jag vill betona att vi har en stor oro. Det har varit kritik mot holdingbolagen under väldigt många års tid.

Riksrevisionen har tittat på detta tidigare och sett att man inte har följt regler. Man har inte följt riksdagens rekommendationer. Det är mycket som inte har gjorts under väldigt lång tid. Det är därför vi ser den här stora oron och gärna vill skynda på det hela.

Där kanske vi kände en viss bestörtning när man sa: Nu lägger vi detta till handlingarna och avvaktar lite till. Därför har vi fortfarande en stor oro. Att det har varit klagomål på holdingbolagen är någonting som kanske har pågått under 20 års tid.

Anf. 124 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Det är viktigt, som jag sa tidigare, att hålla ordning på hur demokratiprocessen ser ut. Regeringen har tillsatt en utredning och man har sett att det inte är riktigt bra. Vi behöver göra någonting åt det.

Det går inte att säga att man inte har gjort någonting, för det har man faktiskt gjort. Regeringen har tillsatt en utredning. Den har alldeles nyss, i oktober, kommit med förslag.

Ska man ha en demokratisk process måste folk få tycka till om utredningen innan man lägger fram ett förslag. Det är lite orättvist att säga att vi inte har gjort någonting när regeringen ändå har tillsatt en väldigt stor utredning som har kommit fram med en massa olika förslag som man nu ska titta på.

Jag blir lite nyfiken på vad ledamoten tycker att ni gjorde under er tid. Vad är det som skiljer sig åt sedan 2014 när vi fick en S-styrd regering som tog över? Vad var det som hände innan dess som var så bra som vi inte har gjort sedan?

Anf. 125 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Vår regering var 1991 när man införde holdingbolagen till att börja med, något som jag tyckte var väldigt bra. Man ville få högskolor och universitet att samarbeta mer med näringslivet, vilket jag tycker var jättebra. Det var en bra start.

Sedan har vi följt upp det. Jag kan inte säga vad skillnaden var och exakt vad som hände under 2014. Men jag vet att kritiken startade från 2000 när vi inte hade styret. Det har varit en hel del kritik.

Sedan finns det säkert mycket mer man kunnat göra. Men jag tycker kanske att man vilat på hanen väldigt många år.

Anf. 126 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Man får ju prioritera vad man gör. Det har man ändå nu till slut gjort och tillsatt utredningen. Jag är säker på att vi egentligen vill samma sak och att det kommer att komma ut någonting gott av det till slut.

Anf. 127 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! I 2 § högskolelagen står att lärosätena ska ”samverka med det omgivande samhället” och att de ska verka för att forskningsresultaten vid högskolorna ”kommer till nytta”.

Det står också i samma paragraf att utbildningen vid lärosätena ska vila på vetenskaplig grund. I paragrafen därefter, 3 §, står att det ska finnas ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Den mest uppenbara nyttan med att bedriva forskning vid lärosätena är att kunna utbilda studenter på vetenskaplig grund. Jag tycker ofta att vi glömmer den aspekten när vi talar om nyttiggörande.

I Humtanks rapport *Humaniora i samhället. Om behovet av ett breddat samverkansbegrepp* som kom förra året – Humtank är en tankesmedja som

drivs av lärosätena – framgår att lärosätena inte i tillräckligt hög grad lyfter fram humaniora i vare sig samverkan eller nyttogörandet. Det är de två delarna i portalparagrafen i högskolelagen. Det tycker jag också är värt att lyfta fram. Rapporten visar att de humanvetenskapliga forskarna både samverkar och bidrar i hög grad till samhällets nytta.

I den forskningsproposition som kom 2016, *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*, anges ett antal utpekade samhällsutmaningar. Nyttan med forskningen är att bidra med kunskap för att möta de samhällsutmaningarna.

Det är tre sätt att se på det här med nyttiggörande av forskning. Det handlar om att vara forskningsnära, det handlar om utbildning och humaniorans roll och det handlar om att möta samhällsutmaningen.

Men den kommersiella nyttan av den forskning som bedrivs på landets lärosäten är ytterligare en aspekt som är viktig och central för varför vi har forskning av hög kvalitet och att Sverige är en av världens främsta forsknings- och innovationsnationer och en framstående kunskapsnation.

Det vi diskuterar i dag är en rapport från Riksrevisionen om holdingbolag vid lärosätena. Holdingbolagen är, som vi har hört tidigare, en del av det offentliga innovationsstödet. De verkar nära lärosätena för att nyttiggöra den universitetsbaserade forskningen för framför allt den kommersiella marknaden.

De fungerar som ett slags brygga för att kommersialisera forskningen. De verkar då till nytta och är oerhört viktiga för svensk innovationsdriven industri, för företagandet och entreprenörskapet i Sverige, men också för forskningen vid lärosätena, såklart.

Vi har 18 holdingbolag som är knutna var och ett till olika lärosäten. Riksrevisionen har granskat 17 av dem. Den har ställt frågor om styrningen från regeringens sida, om lärosätena har drivit bolagen på ett bra sätt och om holdingbolagen investerar så som riksdagen har beslutat att de ska göra.

Riksrevisionen pekar på en rad problem och riktar rekommendationer både till regeringen och till lärosätena.

Under hösten, i oktober, har också Alf Karlssons utredning om innovationsstödet *Innovation som drivkraft – från forskning till nytta*, som vi har hört om tidigare, kommit. Utredaren instämmer i stort med Riksrevisionen och landar i liknande slutsatser.

Det är rimligt, herr talman, att regeringen åtgärdar de här bristerna. Så är det absolut, och vi är ense om det – det vill jag nog hävda. Flera åtgärder har också, som vi har hört tidigare, redan vidtagits. Det framgår även av regeringens svar på rapporten.

Karlssons utredning ska nu ut på remiss – sådana är signalerna från departementet – och vi inväntar helt enkelt remissvaren. Holdingbolagen är en viktig verksamhet, och de ska självklart styras och fungera på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

§ 11 Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU12
Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 128 EMILIA TÖYRÄ (S):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottet har verkligen en rad olika intressanta ämnen på sitt bord. I dag är vi här för att debattera ett, eller egentligen fyra, av dem. Men vi börjar med detta. *Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen* heter det betänkande som också kallas för SfU12.

För ganska precis en vecka sedan fick vi i utskottet veta att det här utskottsinitiativet var på väg, och i förrgår fick vi veta att det skulle debatteras här i riksdagens kammare i dag. Det här kanske man inte tror, herr talman, ute i Sverige, eller för den delen ute i världen, men emellanåt är beslutsprocessen väldigt snabb och överraskande, vilket i sig kan vara överraskande.

Vi har en utskottsmajoritet som består av Miljöpartiet, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i den här frågan, och det betyder alltså att jag som socialdemokrat står här för att yrka bifall till vår reservation. Jag vill också yrka avslag på utskottets förslag om tillkännagivande.

Riksdagen har i tillfälliga lagen gett regeringen ett bemyndigande att med stöd av den sjunde paragrafen i regeringsformens åttonde kapitel meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga vid prövningen av rätten till permanent uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen.

Vi står bakom regeringens rätt att på ett snabbt och effektivt sätt mildra pandemins effekter för utsatta grupper genom att besluta om förordningsförändringar. Utbrottet av covid-19 har lett till ett skärpt arbetsmarknads-läge med stigande arbetslöshet som följd, inte minst inom hotell- och restaurangbranschen, där många nyanlända får sin första anställning.

Det kan därmed antas ha blivit väsentligt svårare än tidigare för de personer som omfattas av tillfälliga lagen att få en anställning, vilket innebär att fler utlänningar än under normala omständigheter kan komma att få avslag på sin ansökan om permanent uppehållstillstånd enligt just tillfälliga lagen.

För att mildra konsekvenserna av pandemin för denna grupp är det enligt vår mening angeläget att kravet på tidsbegränsade anställningars varaktighet vid prövningen av rätten till permanent uppehållstillstånd ändras. Med hänsyn till att riksdagen har gett regeringen det aktuella bemyndigandet är det naturligt att detta görs på förordningsnivå.

Mot denna bakgrund anser vi att riksdagen inte bör göra ett tillkännagivande vad gäller föreskrifter om försörjningsförmåga för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen.

Herr talman! Att skriva anföranden till debatter är inte det lättaste. Vad ska man ta med? Vad ska man utelämma? Medan jag skrev på detta funderade jag på att nämna något om alla de orimliga anställningsformer som finns på den svenska arbetsmarknaden och som i det här fallet blir så tydliga. Det blir tydligt att de är otrygga och inte rimliga i en välfärdsstat.

Men vi är inte här för att diskutera frågor som berör arbetsmarknaden direkt utan vad som är rimligt att vänta sig av just förordningsförändringar. Förordningsförändringen i just den här frågan handlar om vilken form av anställning som kan anses vara varaktig och i vilken mån en tillfällig anställning kan anses vara det.

Jag lämnar dock den diskussionen därhän och nöjer mig med att konstatera att jag fortfarande, efter 3 minuter och 54 sekunder, håller med mitt parti samt Miljöpartiet och Vänsterpartiet och yrkar bifall till vår reservation samt avslag på utskottets förslag om tillkännagivande.

Anf. 129 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Sedan pandemin drabbade Sverige har breda politiska samarbeten ingåtts för att människor i vårt samhälle ska drabbas så lite som möjligt. Vår samhällsgemenskap behöver visa uthållighet och styrka i att skapa trygghet för dem av oss som behöver det oavsett om det gäller omvårdnad i det akuta insjuknandet, att hindra smittspridning eller att hantera de många ekonomiska och strukturella konsekvenser en pandemi leder till. Vi ska ta oss igenom detta tillsammans.

Vi har gjort ändringar i a-kassa och i sjukförsäkring, och vi har gett omfattande stöd till näringslivet. Det är därför helt rimligt att man även gör ändringar på migrationsområdet när människor drabbas av arbetslöshet och oförutsägbarhet i pandemins spår. Partier har under den här resans gång fått böja sig från sina invanda positioner.

Herr talman! Som alla kriser slår pandemin hårdast mot dem som redan är utsatta, de med små eller inga marginaler. En av dessa grupper är de som är nyanlända till Sverige, och då även de barn och unga som kommit till Sverige utan föräldrar för att söka skydd undan krig och förföljelse.

Herr talman! Vi kommer kanske här i kammaren att höra riksdagsledamöter kalla barn och unga som har sökt asyl i Sverige utan föräldrar för "vuxna män utan asylskäl". Att en lögn upprepas ofta gör den inte sann. Men tyvärr får den fäste. Vi hör detta allt oftare. Jag vill därför nu, en gång för alla, vända mig skarpt mot den beskrivningen.

Majoriteten av de ensamkommande kom till Sverige som barn och sökte skydd här undan krig, förföljelse och förtryck. När migrationspolitiken stramades åt lovade statsministern att barn skulle undantas.

Men så blev det inte. Det löftet bröts. Migrationsverket ändrade sin praxis med följderna att 18-årsdagen betydde utvisning för många i gruppen. En dom från Migrationsöverdomstolen 2017 slog fast att en stor del av dem som var under 18 år skulle bedömas som alternativt skyddsbehövande och få uppehållstillstånd. Men de långa handläggningstiderna och de rättsosäkra åldersbedömningarna gjorde att många hann fylla 18 år innan beslutet fattades eller skrevs upp i ålder.

Cirkeln var sluten. Genom denna Kafkalika situation har barn de facto fråntagits sin asylrätt. Att de nu är vuxna gör inte denna orättvisa mindre allvarlig. Det finns ett politiskt ansvar i detta som väger tungt och som man

inte kan komma undan genom att nu ständigt upprepa lögner om den grupp som utsatts för orättvisan.

Herr talman! Vänsterpartiet hade allra helst sett en helhetslösning med permanenta uppehållstillstånd för de ensamkommande. Det hade varit det bästa, enklaste och mest realistiska – både för de barn och unga som drabbats av de orimliga turer jag nu nämnt och även för vårt samhälle i stort. Inget blir bättre av att nya grupper barn och unga ständigt hamnar utanför samhällets skyddsnät. De blir lätta måltavlor för utnyttjande som billig arbetskraft eller för att dras in i kriminell verksamhet. Det borde även partier som ständigt pratar om skuggsamhället begripa.

Tyvärr blev det inte en sådan helhetslösning som Vänsterpartiet hade önskat. I stället skulle en del av de unga få en ny möjlighet genom nya gymnasielagen. Lagen var dock så dåligt konstruerad att det var uppenbart att ovisshet och oro skulle kvarstå och att det dessutom fanns stor risk för utnyttjande och utsatthet i lagens spår. Vänsterpartiet såg bristerna och försökte åtgärda dem. Regeringen var tyvärr inte intresserad, och nu lever många unga med konsekvenserna.

Herr talman! När pandemin nu orsakat en omfattande ekonomisk kris riskerar de ensamkommande som klarat av att ta sig igenom gymnasielagens nålsöga återigen att drabbas. Efter avklarade gymnasiestudier har man sex månader på sig att skaffa jobb, ett jobb som dessutom ska ha en så kallad varaktighet på mer än två år. Även i vanliga fall är det extremt svårt. Trygga jobb att tyvärr inget att räkna med för unga på svensk arbetsmarknad i dag. I dessa tider, när pandemin slagit till, är det ännu värre.

Vänsterpartiet menar att möjligheten till uppehållstillstånd och rätten att leva med sin familj ska vara rättvis och förutsägbar. Det ska inte vara de skiftande konjunkturerna som bestämmer. Rätten att leva med sin familj ska inte heller vara en klassfråga.

Under våren kommer nu dessa frågor att avgöras. Vi kommer att diskutera dem när riksdagen ska ta ställning till hur framtidens migrationspolitik ska se ut när begränsningslagen upphör. Vi kommer att få diskutera det här mycket mer. Just nu, herr talman, har dock regering och riksdag ett ansvar att se till att även nyanlända med tillfälliga tillstånd inte drabbas orimligt av pandemins konsekvenser.

Särskilt de partier som stod bakom gymnasielagen har ett ansvar att se till att den faktiskt fungerar. Det är sorgligt och ärligt talat upprörande att nu konstatera att Centerpartiet – som stått bakom gymnasielagen och som under våren upprepade gånger pratat om den svåra situation unga med tillstånd enligt nya gymnasielagen befinner sig i – nu fullständigt har svängt. Man kan inte säga annat än att Centerpartiet sviker de unga som de tidigare har sagt sig värna.

Centerpartiets argumentation, att ändringar som nu görs inte skulle omfatta de unga vars tillstånd går ut nu i december, är märklig. För visst är detta ett problem. Vänsterpartiet har flera gånger frågat migrationsministern vad regeringen tänker göra för inte ännu en grupp ska hamna utanför. Det behöver vi lösa. Men i stället för att hitta och pressa på för sådana lösningar väljer Centerpartiet alltså att alla – *alla* – nyanlända med tillstånd enligt tillfälliga begränsningslagen eller nya gymnasielagen ska utsättas för pandemins grymma konsekvenser.

Mer cynisk än så kan man knappast bli. Och mer slösaktig med samhällets resurser kan man knappast vara. Dessa unga har investerat sin tid och kraft i att leva upp till kraven och bli en del av Sverige. Sverige har investerat i dem, deras utbildning och deras livsmöjligheter. Med sin kursändring, även om den är passiv, sällar Centerpartiet sig till det blåbruna gänget som tydligen har som högsta prioritet att utvisa unga som är under-sköterskor, rörmokare och lagerarbetare.

Menar Centerpartiet verkligen allvar med sin oro för att nya grupper av unga ska hamna utanför borde de rimligen rösta för en helhetslösning med permanenta uppehållstillstånd för dem som kommit som ensamkommande. Vänsterpartiet kommer att ge Centerpartiet en sådan chans under våren. Då är det upp till bevis.

Herr talman! Vi ser nu ett akut behov av att åtgärda några av bristerna i lapptäcket av lagar som drabbar människor, så att människor som alldeles nyss hade permanenta uppehållstillstånd inom räckhåll och kanske till och med möjlighet att efter flera år få krama sitt barn eller sin älskade nu inte fräntas den möjligheten i pandemins kölvatten.

Dagarna tickar. Tidsfristen bör pausas under den pågående krisen för att återupptas när pandemin är över. Perioden att hitta nytt jobb bör också förlängas till minst ett år. Även subventionerade anställningar och kort-tidsjobb bör räknas.

Den majoritet som stod bakom nya gymnasielagen måste ta ansvar att skapa trygghet så att nyanlända i allmänhet och ensamkommande i synnerhet inte återigen hamnar i kläm. Jag förutsätter att regeringen tar det ansvaret trots borgerlighetens totala ovilja. Att det ligger inom regeringens mandat – och dess skyldighet – att göra sådana ändringar för att på olika sätt skydda samhället och människor som lever i det från pandemins negativa konsekvenser är för mig självklart. En sådan ändring är den vi nu talar om när det gäller varaktig anställning. Vår samhällsgemenskap, herr talman, ska även vara på nyanländas sida.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen. Jag vill också göra kam-maren uppmärksam på att vi har ett särskilt yttrande.

Anf. 130 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Tusentals ungdomars framtid står på spel. Frågan är: Ska de få fortsätta söka jobb, bli en del av vårt samhälle, börja betala av på studieskulder och skapa sig ett liv här? Eller ska de tvångsavvisas till ett av världens farligaste länder, Afghanistan?

År 2015 kom många ensamkommande barn till Sverige för att söka asyl. Många av dem hade sitt födelseursprung eller sina föräldrars ursprung i Afghanistan. Många hade dock vuxit upp i Iran. De sökte sig hit undan förtryck, undan risk att bli dödade, av rädsla för att bli förföljda.

Handläggningstiderna på Migrationsverket var olagligt långa. Åldersbedömningar gjordes rättsosäkert och godtyckligt. Det finns till och med exempel på ungdomar som fått sin ålder uppskriven med så lite som en dag, trots att metoderna kritiserats för grava felmarginaler som dessutom inte på något sätt tar hänsyn till barns oinskränkbara rättigheter. Det finns barn som har blivit behandlade som vuxna och blivit fräntagna sina rättigheter.

Det finns en grupp som Miljöpartiet genom en överenskommelse med Socialdemokraterna lyckades få att omfattas av det som kallas nya gymna-

sielagen. Nya gymnasielagen har med rätta kritiserats för att också lämna en del utanför. Jag vill ta det här tillfället i akt, herr talman, att verkligen säga att det inte beror på att vi inte ville att den skulle omfatta alla. Hade Miljöpartiet fått bestämma själva hade den här diskussionen om ytterligare ändringar i nya gymnasielagen inte behövts. Vi tycker att det rimliga hade varit att de ensamkommande som kom som barn, och som under alla normala omständigheter hade fått sin prövning som barn och med största sannolikhet fått skydd här, ska få stanna här.

Den 7 oktober förhandlade vi åter om en överenskommelse med Socialdemokraterna om en rad ändringar i den nya gymnasielagen. Efter månader med en pandemi som slagit ut vissa branscher totalt såg vi att de otroligt hårda krav som ställs i nya gymnasielagen på att få en varaktig anställning motsvarande minst två år från Migrationsverkets beslut var orimligt hårda. Vi såg hur ungdomar som stod med kontrakt i handen fick dem rivna när restaurangerna fick stänga ned och hotellen inte längre hade några gäster.

På kort tid, rekordkort tid faktiskt, har regeringen rullat ut åtgärder för dem i kultursektorn som har drabbats av pandemin. Samma sak för idrottsrörelsen, människor som har förlorat arbetet och behöver gå på a-kassa och företag som behöver korttidspermittera personal eller få omställningsstöd för att klara sig genom den här krisen. Vi som har jobbat hemma får en skattesänkning för att klara av kostnader som är förenade med att göra om hemmet till en arbetsplats. Sjukvården får sina kostnader täckta. Kollektivtrafiken får bidrag. Skatteregler för gratisluncher har ändrats, och uppskov för att betala in skatt har medgivits. Miljarderna har rullat ur statskassan för att mildra pandemins konsekvenser.

Vore det inte då rimligt att också överbrygga konsekvenserna för den här gruppen som är en av de grupper som redan har drabbats hårdast av den rättsosäkerhet som rått hos Migrationsverket sedan 2015? Skillnaden för den här gruppen var definitivt större än skillnaden för många av de andra grupper som vi har infört åtgärder för.

Länge såg det ut som att vi hade en stabil majoritet. Vänsterpartiet och Centerpartiet såg precis som regeringen de här behoven. Så sent som i april krävde Centerpartiet också en rad ändringar i nya gymnasielagen just till följd av pandemin. Men så i måndags hände något. Centerpartiet vände med 180 grader och bestämde sig för att de ska rösta nej till samma ändringar som de själva har krävt. Motiveringen är bland annat att ändringarna inte kommer att gälla dem som gick ut i somras.

Herr talman! Det för oss till det förslag som vi diskuterar i dag. Ändringen skulle ha trätt i kraft i dag och skulle ha omfattat dem som gick ut i somras. Den skulle ha gett dem möjlighet att stanna i Sverige och få ett permanent uppehållstillstånd om de skaffade sig ett arbete med ett års varaktighet från Migrationsverkets beslut.

Man skulle kunna tro att Centerpartiet med de argument som de framförde skulle vilja säkerställa den här angelägna förändringen som för vissa är skillnaden mellan tvångsavvisning och att få starta sitt liv och betala tillbaka till det svenska samhälle som har satsat och investerat. Det är inte bara samhället i form av beslutsfattande politiker som har satsat på utbildningar för de här ungdomarna. Det är också frivilliga familjehem, gode män, klasskamrater, lärare och vänner. De här ungdomarna är del av familjer i dag. De är bonusbarnbarn och storebrorsor.

Men nej, Centerpartiet väljer att hellre skapa en majoritet emot det här förslaget i dag än att låta förslaget gå igenom. Argumentet har varit, herr talman, att den här ändringen inte är tillräckligt betydelsefull. Att korta tiden från två år till ett år hjälper ingen, påstår man från Centerpartiet.

Jag har varit i kontakt med många ungdomar och vuxna som hjälper de här ungdomarna att hitta jobb. Under hela hösten har de sagt: Det här är kanske det viktigaste av allt. Det här måste komma på plats snabbt, för arbetsgivare vågar inte anställa på långa kontrakt i krisen – inte ens de som behöver arbetskraft. Kommunerna har anställningsstopp på långa anställningar, företag likaså. Skillnaden mellan att kräva ett år och att kräva två år kan faktiskt betyda allt.

Herr talman! Människor har också börjat inrätta sig efter det här förslaget som regeringen skickade ut på remiss, och de söker nu arbeten som motsvarar det som föreslogs börja gälla från och med i dag.

Förtroendet för den offentliga förvaltningen skadas allvarligt av sådana här tvära ändringar och av att de kommer med kort varsel. Jag förstår faktiskt inte varför det krävdes flera veckor, nästan två månader, för de partier som vill stoppa den här ändringen att komma på det. För så lång tid har man känt till att den är på gång. I stället valde man att göra det när förslaget strax skulle träda i kraft.

Herr talman! De ungdomar som det gäller är en del av vårt samhälle. De har redan drabbats orimligt hårt av rättsosäkra åldersbedömningar, olagligt långa handläggningstider, ny praxis och nu coronapandemin. Miljöpartiet kommer att fortsätta kämpa för att de ska få bygga en framtid i vårt land och vara med och bygga det här samhället starkt.

Herr talman! Därför yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 131 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! 70 miljoner. Så många människor är på flykt runt om i världen i dag. Bara en mycket liten andel av dem har råd och möjlighet att ta sig till Europa, ofta på rangliga båtar över Medelhavet och med livet som insats.

Behovet runt om i världen är enormt. Sverige kan inte hjälpa alla. Men vi ska ta vårt delansvar för människor på flykt i en trasig värld. När vi gör det är det vår skyldighet att hjälpa dem med absolut störst behov, alltså de som behöver skydd för sina liv.

Därför är det viktigt att vi har ett tydligt regelverk som innebär att ett ja är ett ja men också att ett nej verkligen är ett nej. Människor som har kommit hit för att stanna och som har behov av skydd ska också få en verklig chans och mötas av förväntningar om att bli en del av vårt samhälle på riktigt.

Men de som får ett nej, efter en prövning av Migrationsverket och ibland av domstol, ska också lämna landet. Ett nej ska vara ett nej.

I Sverige fungerar detta mycket illa. Ett ja är ofta inte ett ja på riktigt. Barn fastnar i föräldrars utanförskap. De får inte tillräckliga kunskaper och förvägras sedan den gemenskap som ett arbete för med sig. Många känner hopplöshet. Alldeles för många fastnar i kriminalitet, återigen med det egna men också andras liv som insats.

Men ett nej är inte heller ett nej. Bara hälften av de som borde lämna landet gör det frivilligt. Många blir en del av ett växande skuggsamhälle,

också det präglat av hopplöshet. Ett nej blir inte heller ett nej när lagstiftningen gång på gång förmedlar ett kanske.

Herr talman! Det är en dyster bild jag målar upp. Men jag är övertygad om att vi kan vända utvecklingen, att människor som har kommit hit ska kunna få en mycket bättre start, att de ska kunna rustas med kunskaper och färdigheter och på riktigt vara med och bygga Sverige starkt. En förutsättning för att vi över huvud taget ska ha en chans att vända utvecklingen är att vi står upp för en reglerad invandring och att vi har en mycket låg invandring under lång tid framöver.

Vi måste nu en gång för alla göra slut med en lagstiftningstradition som har präglats av ryckighet och amnestier. Vi kan inte fortsätta skilja oss från övriga Norden och Europa. Då kommer människor att fortsätta resa genom Europa för att söka sig till just Sverige. Då kan vi aldrig vända utvecklingen.

Herr talman! Gymnasieregelverket är svensk invandringspolitik när den är som allra sämst. Den är djupt orättvis, och den är inhuman. Regelverket berör i huvudsak unga vuxna män som har fått en rättslig prövning där man bedömt att de saknar skyddsskäl. Det enda rätta vore då, om man tror på en reglerad och rättvis invandring, att de fick lämna landet. I stället tänkte man ett hopp hos dessa tusentals ensamkommande genom att ge dem en chans att stanna om de klarade gymnasiestudierna och skaffade sig ett varaktigt jobb.

Redan när lagförslaget kom var vi många som varnade. En del påtalade det inhumana i att det som var tänkt som en andra chans i praktiken kommer att förvandlas till en enda lång, utdragen, inhuman utvisning. Lagrådet sa att gränsen var nådd för vad som kan accepteras i svensk lagstiftning.

Det vilar ett blytungt ansvar på de partier som röstade igenom gymnasielagen. Det är ni som bär ansvar för att så många ensamkommande gång på gång har kastats mellan hopp och förtvivlan. Det är ni som bär ansvar för att samhället lägger sina resurser på personer som inte har skyddsskäl samtidigt som behovet i världen är enormt.

Som politiker behöver man prioritera även när det är svårt. Här har regeringen gång på gång valt att prioritera en grupp unga män utan skyddsskäl framför dem som verkligen behöver skydd. Det är inhumant, och det är orättvist.

Att regelverket är orimligt och ohållbart, som många påtalade redan från början, försöker nu Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna rätta till genom att fortsätta lappa och laga, genom att tända ett hopp hos några samtidigt som hoppet sedan länge har släckts för andra.

Sent en måndag eftermiddag skickade regeringen ut ett förslag på ny förordning som sänker kraven på den anställning man ska ha för att kunna få permanent uppehållstillstånd, enligt gymnasielagen. Remissinstanserna fick bara några dygn på sig att svara. Det strider inte bara mot sunt förnuft; det strider också mot Sveriges grundlag. Därför är jag nu mycket lättad över att en tydlig majoritet i den här kammaren har valt att ställa sig bakom Moderaternas förslag om att säga nej till denna förordning. Jag förväntar mig att regeringen lyssnar till riksdagsmajoriteten och drar tillbaka sitt förslag.

Men regeringen tycks inte vara färdig med sitt lapptäcke. Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna är överens om att luckra upp gymnasieregelverket ytterligare genom två nya lagändringar som innebär att de som

omfattas av gymnasielagen ska få längre tid på sig att skaffa jobb och att det ställs lägre krav på jobbens omfattning. Inte heller dessa förslag bör se dagens ljus. Det måste bli ett slut på lappandet och lagandet. Sverige behöver en ny, långsiktig politik för en lägre invandring, en rättvis politik där ett nej verkligen är ett nej och där ett ja är ett ja på riktigt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 132 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Revolutionen äter sina barn, brukar man säga. I förrgår läste jag i tidningen hur Miljöpartiets representant mellan raderna anklagade Centern för att dansa efter främlingsfientliga krafterns pipa. Det var för att Centern med sedvanlig obeslutsamhet hade valt att lägga ned sina röster i frågan om ännu fler lättnader och kryphål för före detta ensamkommande unga män.

Det roliga i kråksången är att det är precis samma retorik som Centern i sin tur brukar använda när någon understår sig att ha en annan åsikt i migrationsfrågor. Allt som innebär rakryggat ansvarstagande inom migrationspolitiken stämplar man som främlingsfientlighet. Enligt både Centern och Miljöpartiet finns det alltså goda, och det finns onda. De som är goda är de som inte låtsas om sådant som konsekvensanalys, alternativkostnader och tråkiga saker som bortprioriteringar. De är helt enkelt emot ansvar och förnuft. Kanske ska vi för enkelhetens skull bara kalla dem ansvarsfientliga eller förnuftsfiendliga i stället, herr talman.

I många år har i alla fall jag och mina partikamrater stått i den här kammaren och gång på gång tagit ställning för förnuftet och förespråkade ansvarstagande. Vi har hela tiden förklarat att halvmesyrer inte duger och att Sverige behöver en migrationslagstiftning på absolut miniminivå, en lagstiftning som är förutsägbar, långsiktig och konsekvent. Gång på gång har vi kritiserat både regeringen och andra partier i denna kammare för att de har varit villiga att göra nya undantag och skapa nya kryphål utan ansvar och utan förnuft.

Den så kallade gymnasielagen kommer, som redan har nämnts, för alltid att vara ökad som en av de största farserna i svensk lagstiftning. Lagrådets bevingade ord löd: ”Gränsen har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas.”

Tanken var att vi skulle komma bort från sådant genom att arbeta fram ett bättre system. I närmare ett års tid har därför jag och flera av mina kollegor i den här kammaren, från riksdagens samtliga partier, suttit i en migrationskommitté med uppdrag att fastställa en ordning som är långsiktigt hållbar. Den skulle minska behovet av tillfälliga lösningar och säkerställa en permanent ordning. Det ska ju vara ordning och reda i migrationspolitiken, som det brukar heta.

Ändå står vi här i dag och debatterar nya kryphål och nya undantag. Den här gången tar regeringen genvägen via en ändrad förordning för att slippa gå via kammaren. Hela fyra dagar fick remissinstanserna på sig för att komma med synpunkter.

Vad är det för förändringar som det är så bråttom att införa? Jo, herr talman, i fyra år har den tillfälliga lagen sagt att utlänningar som vill få permanent uppehållstillstånd ska ha kommit i varaktig försörjning under

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

*Försörjningskravet för
uppehållstillstånd
enligt tillfälliga lagen*

en längre tid. Migrationsverket, som har haft rätt att definiera detaljerna, har alltid haft samma hållning: minst två års anställning krävs. Det vill nu regeringen ändra på.

Redan i våras, när pandemin fortfarande var i sin linda, uppmärksammade vi i Sverigedemokraterna att förnuftsfiendliga krafter ville använda pandemin som en hävstång inom migrationspolitiken. Covid-19 förändrade nämligen situationen på arbetsmarknaden, så att gymnasielagen helt plötsligt riskerade att inte få den amnestieffekt som de förnuftsfiendliga krafterna ville se. Regeringen lerar sig nu med dessa krafter genom att försöka köra över Migrationsverkets praxis och rättsliga ställningstagande. Det ska räcka med ett års anställning så att fler ska få stanna, trots den ekonomiska kris som Sverige genomgår.

Herr talman! Den här farsen måste få ett slut. Att fortsätta med det här lappandet och lagandet leder bara till förlorare. Låt mig här nämna inte bara sprickorna i samhällsbygget och det enorma berg av integrationsproblem som har byggts upp under hela 2010-talet. Utan låt mig även nämna dem som kanske har farit mest illa av allt hattande fram och tillbaka som de förnuftsfiendliga partierna har ägnat sig åt, nämligen de unga män som i dag lever kvar i limbo i Sverige.

Dessa unga män fick vänta orimligt länge på sina negativa asylbeslut, eftersom migrationsliberala krafter inte förstod konsekvenserna av att låta gränsen stå vidöppen.

Dessa unga män lockades sedan att stanna kvar på osäkra premisser när de förnuftsfiendliga partierna fick dåligt samvete och staplade nya tillfälliga lagar på varandra.

Dessa unga män saknar skyddsskäl och klarar inte de krav som gymnasielagen ställer: utbilda sig och skaffa sig ett jobb.

De unga män tycker sig ha fått ett löfte att stanna och är i dag med rätta besvikna och förbannade på de förnuftsfiendliga partier som utställt dessa löften utan mandat från svenska folket.

Regeringen borde be dem som nu ska lämna Sverige om ursäkt på vägen till flygplatsen. De har slösat bort några av sina bästa år. Det är år som de hade kunnat använda till att bygga sitt liv och sin framtid i sitt hemland.

Herr talman! Låt mig knyta ihop säcken. När regeringen lanserade sin plan för att återigen underminera den tillfälliga lagen föreslog Sverigedemokraterna att utskottet skulle ställa sig bakom ett skarpt lagförslag. Det skulle fastslå att minst två års anställning ska krävas för att kunna anses som varaktigt, alltså dagens ordning. Det är förstås trist att vårt förslag inte vann majoritet i utskottet, men vi kan glädja oss åt att det verkar finnas en majoritet för att tillkännage för regeringen att den ska avstå från nya undantag och kryphål.

Ännu verkar det dock tyvärr högst oklart hur regeringen tänker ställa sig till detta. Förordningsändringen skulle egentligen ha trätt i kraft i dag, men regeringen har klädsamt valt att vänta tills denna debatt är avslutad. Däremot har regeringen inte lämnat klart besked om huruvida man tänker lyssna på riksdagsmajoriteten och avstå från förändringen. Jag ställde en fråga under dagens frågestund, men jag kunde inte få ett rakt svar på frågan.

Låt mig därför komma med ett förnyat löfte. Om regeringen ändå går vidare kommer Sverigedemokraterna att göra allt för att samla en majoritet bakom ett skarpt lagförslag i frågan.

Anf. 133 JONNY CATO (C):

Herr talman! År 2015 försattes Sverige och människor på flykt ifrån krig i en svår situation som krävde förändringar inom migrationspolitiken. Därför slöt vi tillsammans med flera andra partier en överenskommelse med brett stöd i riksdagen, den så kallade migrationsöverenskommelsen. Men inte långt efter att vi hade skakat hand valde regeringen att gå längre och införa den första mycket restriktiva tillfälliga asyllagen. Denna lag innebar att familjer som flytt från krig inte kunde återförenas i Sverige. Detta kunde vi inte ställa oss bakom. Därför röstade vi nej till den tillfälliga lagen som bland annat Miljöpartiet drev igenom.

När vi gick med på att förlänga den tillfälliga lagen i januariavtalet var det självklart för oss att denna begränsning skulle tas bort och att familjer som flytt till Sverige skulle få möjligheten att återförenas. Vi i Centerpartiet delar uppfattningen att det under de senaste åren har funnits ett behov av förändringar i den svenska migrationspolitiken. Men att helt ta bort möjligheten för människor som splittrats på grund av krig att återförenas är något vi aldrig kan stå bakom.

År 2018 ställde sig Centerpartiet bakom gymnasielagen för att ge de unga som drabbats av den föränderliga migrationspolitiken en ny möjlighet till uppehållstillstånd. Vi är stolta över att vi gav de ensamkommande unga en andra chans. Men vi var kritiska mot lagens utformning, inte minst för att personer med samma förutsättningar hade olika möjlighet att omfattas av den.

Samma sak skulle ske nu om vi släppte igenom regeringens förslag om förändringar i gymnasielagen. Det skulle dessutom bli ännu mer orättvist. Vi kan inte ställa oss bakom det. Det innebär att de ungdomar vars tillstånd löper ut nu, som drabbats allra hårdast av pandemin och som varit snabbast med att göra klart sina studier kommer att kunna ha utvisats innan ändringarna är på plats. Det är inte rimligt att göra en fråga dåligt utformad lagstiftning ännu mer orättvis för dem som har klarat studierna allra snabbast.

Regeringen har också presenterat en ny förordning som ska börja gälla från i morgon. Ändringen innebär att den som har en ettårig anställning och i övrigt når upp till kraven kan få permanent uppehållstillstånd. Eftersom det är en förordningsförändring är det upp till regeringen att besluta om den. Riksdagen beslutar om lagar, inte om förordningar. Därför kommer Centerpartiet att i enlighet med vårt särskilda yttrande avstå vid omröstningen.

Det som Sverige nu behöver är en långsiktig och hållbar migrationspolitik, inte mer lappande och lagande. Därför kom vi och de andra januaripartierna överens om att vi skulle tillsätta en parlamentarisk kommitté. Denna kommitté har lämnat ett förslag om ny migrationspolitik till regeringen. Vi tror att detta betänkande är en bra grund för en varaktig, bred och human migrationspolitik i Sverige.

Herr talman! Jag hade tänkt avsluta här, men jag känner att jag skulle vilja säga något ytterligare.

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

*Försörjningskravet för
uppehållstillstånd
enligt tillfälliga lagen*

Det betänkande som Migrationskommittén lade fram har goda förutsättningar att bli en stabil och stark lagstiftning, men den behöver justeras. Vi behöver på riktigt en ny bred, humanitär grund som gör att vi kan hjälpa de allra mest utsatta. Vi behöver en migrationspolitik som på riktigt kan hjälpa de människor som har störst skyddsbehov.

När man lyssnar på debatten i dag hör man att Miljöpartiet lägger stort ansvar på Centerpartiet. De säger att de absolut inte är nöjda med förslagen, men att det var det bästa som kunde åstadkommas i förhandlingarna. Och de tycker att vi andra ska rösta för detta och vara nöjda. Men vi kan inte göra en redan dåligt utformad lag ännu mer orättvis. Den är orättvis för alla dem som tog studenten i somras.

Avslutningsvis vill jag säga att vi här i kammaren är rätt överens om en sak i migrationspolitiken, nämligen att det behövs en långsiktig migrationspolitik där det en gång för alla får vara slut med att man lagar och lappar. Vi har alla ett ansvar att kunna lösa detta till våren så att vi kan ersätta den tillfälliga lagstiftning som löper ut den 20 juli med något som är hållbart, långsiktigt och framför allt stabilt för människor som har flytt från krig.

Anf. 134 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! När vi under våren befann oss i pandemins första våg fanns det fredagen den 17 april en nyhet på *Ekot* som handlade om att Centerpartiet ansåg att pandemins konsekvenser orimligt hårt drabbade de unga som hade uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen. Jonny Cato citerades: ”Nu ser vi väldigt många som börjar bli klara med sin utbildning, var lovade arbeten, arbeten som inte längre finns kvar, med tanke på den ekonomiska situation som landet befinner sig i.” Centerpartiet krävde att regelverket skulle lättas upp.

Nu står vi här, herr talman, i pandemins andra våg. Arbetslösheten fördjupas. Vi vet hur branscherna ser ut. Min fråga till Jonny Cato är: Vad är det som har ändrats? Vad är det som gör att Jonny Cato inte längre tycker att vi bör göra nödvändiga ändringar för att denna grupp inte ska drabbas av de konsekvenser som han var väldigt orolig över den 17 april?

Anf. 135 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi återigen behöver påminnas om att regeringens två stora lagförändringar för gruppen inte ens är remitterade. De finns inte. Vi vet inte när de kommer på plats. Jag gissar att det blir någon gång om sex månader. Det innebär att de som tog studenten i somras får sex månader på sig att hitta ett arbete, inte tolv. Det innebär i sin tur att de inte får ett förändrat krav på försörjning.

Med andra ord: De som tog studenten i somras och som har drabbats av pandemin under hela hösten omfattas inte av regeringens lagförändringar. Det är alltså magstarkt att säga att det var det som Centerpartiet sa.

Jag tycker att detta är genuint svårt. Men jag har också väldigt svårt att ställa mig bakom någonting som innebär att de som har klarat de krav som vi satte upp – man skulle klara sig i svenska språket och klara sina gymnasiestudier, gärna så fort som möjligt – och har varit allra snabbast är de som ska få allra sämst förutsättningar för att stanna. Det är inte rättvist. Regeringens förslag är direkt orättvisa.

Anf. 136 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Jonny Cato inte kan förklara varför han den 17 april tyckte att människor drabbades orättvist av detta men i dag inte längre tycker att vi bör åtgärda det. Det som Centerpartiet hade som alternativ i stället för att bereda de blåbruna en möjlighet att stoppa små och rimliga förändringar var att pressa på tillsammans med bland annat Vänsterpartiet för att det skulle bli en bra retroaktiv lagstiftning. Vi ser ju att det finns en konflikt inom regeringen. Ni hade möjligheten att hjälpa till, så att detta skulle hamna rätt. I stället gör ni ingenting.

Oron för att nya grupper ska falla utanför delar jag. Jag tror att det hade varit betydligt bättre att vara rak och ärlig och ge permanenta uppehållstillstånd till hela gruppen från början. Det vi ser är inget annat än en katastrof för väldigt många, både för dem som enskilda personer och för samhället. Det är aldrig bra när människor hamnar utanför. Den argumentation som jag hör från Centerpartiet kan egentligen inte landa i så mycket annat än – vad ska man säga – en amnesti och permanenta uppehållstillstånd för gruppen. Jag ser också att Centerns ungdomsförbund nu pratar om detta. Då undrar jag naturligtvis: Är det så att ni äntligen kommer att rösta med oss när vi lägger fram vårt förslag under våren?

Anf. 137 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag tror att jag och Christina Höj Larsen kan vara överens om att detta var en dålig lagstiftning från första början. De konsekvenser som Centerpartiet redan då påpekade ser vi nu effekterna av. Även det bär regeringen ett ansvar för.

När Centerpartiet röstade för lagstiftningen sa vi att vi inte skulle göra några förändringar. Vi sa att det var sista gången vi ställde oss bakom lapande och lagande i svensk migrationspolitik. Vi sa också att det är viktigt att den här gruppen lär sig svenska språket, får arbete och kommer in i det svenska samhället. Det är många som har tagit den chansen, och jag tror fortfarande att det är många som kommer att ta chansen framöver. Vi får inte glömma att det inte är så att lagen försvinner, utan den finns fortfarande kvar. Det som händer är att vi inte gör några förändringar.

Anf. 138 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Det är genuint orättvist, säger Jonny Cato, att de som gick ut gymnasiet i våras inte omfattas. Varför har inte Jonny Cato sagt något om detta under något av alla de samtal som vi haft sedan de här ändringarna presenterades? Jag vet, precis som Jonny Cato, att Centerpartiets röster var avgörande för att få igenom de här förslagen. Varför försökte inte Centerpartiet *då* föra fram den här kritiken, förändra förslagen, skynda på och se till att de som man nu säger sig värna skulle omfattas? Och varför gör Centerpartiet nu precis tillräckligt för att de som gick ut gymnasiet i somras inte ska få den lättnad som den här förordningsändringen innebär? Varför lägger Centerpartiet ned rösterna, så att riksdagen röstar nej till lättnader för den grupp som Centerpartiet säger sig bry sig så mycket om att man för guds skull inte vill ge dem som tar studenten senare den orättvisa fördelen att inte behöva utvisas på grund av pandemin?

Anf. 139 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Det blir något märkligt när Centerpartiet får kritik för att vi kunde ha framfört det här mycket tidigare. Låt mig påminna om att vi ännu inte har fått se regeringens två förslag till lagändringar. De är ännu inte presenterade utan bara aviserade på en pressträff som jag själv såg på tv.

Jag undrar också om Annika Hirvonen tycker att det är rättvist att de som tog studenten i somras får sex månader på sig att hitta arbete, medan ni vill att de som tar studenten nästa sommar ska få tolv månader på sig. Är det rättvist att de som har klarat gymnasiestudierna allra snabbast ska få kortare tid på sig än de som tar studenten framöver?

Anf. 140 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Trots att Centerpartiet inte har sett förslagen har de bestämt sig. Centerpartiet vet trots allt redan vilka förslag det handlar om. Det är precis de förslag som Centerpartiet krävde i våras. Då sas det ingenting om vilka de skulle omfatta och när de skulle behöva träda i kraft.

Ärligt talat, herr talman, kunde jag inte föreställa mig att Centerpartiet skulle efterhandskonstruera en logik som innebär att man hellre låter alla tusentals ungdomar drabbas av pandemin och riskera utvisning till ett av världens farligaste länder för att arbetsmarknaden står still än att se till att de allra flesta skulle kunna få en chans.

Men med den logik som Centerpartiet nu har konstruerat går det ändå inte ihop, herr talman. Varför lägger man ned sina röster när det gäller det förslag som spelar roll för dem som gick ut allra snabbast? Det är fråga om en förordningsändring som skulle korta kraven på anställningens längd till det som just nu faktiskt erbjuds, nämligen ett år från Migrationsverkets beslut. Jag har fortfarande inte fått svar på varför Centerpartiet vill slänga de här ungdomarna under bussen.

Anf. 141 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Det blev väldigt magstarka ord på slutet. Jag tror att den som har följt den migrationspolitiska debatten de senaste åren vet var Centerpartiet står. Vi står för en medmänsklig migrationspolitik. Detta har vi kämpat för under hela det senaste året, och det gör vi fortfarande. Jag hoppas att Miljöpartiet också orkar göra det, så att det inte blir som 2015. Jag hoppas att ni orkar stå upp för en bred humanitär grund som kan hjälpa de allra mest utsatta.

Jag har fortfarande inte heller fått svar på mina frågor. Jag har inte fått svar på frågan varför de som tog studenten allra snabbast inte ska omfattas av de två lagförändringar som regeringen föreslår. För mig blir det djupt orättvist.

När man använder uttryck som i slutet av den förra repliken – jag vill inte ens ta det i min mun – känner jag att vi kanske ändå någonstans har gått lite för långt i den här debatten. Låt oss i stället enas och försöka hitta lösningar om en bred humanitär grund och om att alternativt skyddsbehövande och flyktingar ska ha samma tillståndslängd. Jag hoppas att Miljöpartiet kan stå för det i samtalen med Socialdemokraterna. Jag hoppas också att vi nu äntligen kan få på plats en bred långsiktig migrationspolitik, så att människor på flykt vet vad som gäller när de kommer till Sverige. Det

vore bäst för Sverige, och framför allt vore det bäst för människor på flykt. Nu räcker det med lappandet och lagandet. (Applåder)

Anf. 142 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag om ett tillkännagivande.

Låt mig först kommentera lite grann av den debatt som vi har fått lyssna till. Ansvaret för denna bristfälliga lag vilar helt och hållet på de partier som trots alla varningar och påpekanden valde att införa den. Det finns ingen annan lag, i alla fall ingen som jag känner till, som har fått så graverande kritik före beslutet men som ändå införts.

Att orda om humanism samtidigt som man varit med och genomfört denna lag skorrar faktiskt lite illa i mina öron. Vilka är det egentligen som har svikit dessa personer? Hos vilka ligger ansvaret exempelvis för att lärare i princip tvingats agera domstol med vetskap om att deras betyg kan vara avgörande för en människas öde? Det är och förblir de partier som röstat igenom lagen.

Om den migrationspolitiska debatten brukar man säga att man gör väldigt bra i att försöka undvika målkonflikter, alltså där ett negativt besked i slutändan ändras till någonting positivt och där ett nej i slutändan alltså inte är ett nej. Det är någonting som vi kristdemokrater har tagit fasta på, och vi vill till varje pris undvika detta. Det är inte humant, det är inte rättvist och det är inte översättningsbart för den som säger sig sträva efter en tydlig och långsiktigt hållbar migrationspolitik.

Det är onekligen lite svårt att runda Miljöpartiets ansvar här i kväll. De har inte bara varit med och drivit igenom lagen. Miljöpartiet har dessutom suttit i regeringsställning i drygt sex år. Miljöpartiet har om och om igen gett dessa människor ett falskt hopp som ni därefter inte har infriat. Dessa unga vuxna som nu omfattas av gymnasielagen, trots att de saknar asylskäl, har ändå fått en ny möjlighet till uppehållstillstånd. Men med några få undantag leder denna lag bara till en utdragen utvisning. Att det kostar svenska skattebetalare en massa pengar behöver vi inte orda om. Men huruvida det är humant tycker jag att vi ska fundera över.

Vi kristdemokrater röstade nej till denna lag om att ge cirka 9 000 ensamkommande möjlighet att få uppehållstillstånd trots att de saknade skyddsskäl. Det är nämligen skyddsbehovet som är det absolut mest centrala. Det är inte handläggningstider eller för den delen gymnasietider som ska prövas utan skyddsbehovet.

Inte heller förekomsten av covid-19 ändrar på det faktum att vi talar om en grupp som saknar skyddsskäl och som därtill fått sin sak prövad i domstol.

Förra måndagen skickades detta förslag till förordningsförändring ut på remiss av Justitiedepartementet, och i fredags skulle svaren vara inne – fyra dagar. Förändringen är att det nu ska räcka med ett års anställning för att få permanent uppehållstillstånd. Det är en halvering jämfört med vad som har gällt tidigare.

Vi har representanter från regeringen här, socialdemokrater och miljöpartister. Min fråga till dem är: Hur kan ett års anställning över huvud taget anses uppfylla det krav som står i lagen, nämligen kravet på varaktig försörjning? Jag begriper det inte.

Prot. 2020/21:46
3 december

-----
*Försörjningskravet för
uppehållstillstånd
enligt tillfälliga lagen*

Prot. 2020/21:46
3 december

-----
*Försörjningskravet för
uppehållstillstånd
enligt tillfälliga lagen*

En remisstid på fyra dagar och med en konsekvensanalys – för alla er som inte har läst den – som är på en tredjedels A4-sida är givetvis inte acceptabelt. Konsekvensbeskrivningen, för alla er som inte har läst den, konstaterar bara att eventuella kostnadsökningar ska hanteras inom befintliga anslagsramar.

Hur kan man göra en remisslista och inte ha med SKR, Sveriges Kommuner och Regioner? Det är en oerhört relevant fråga. Det är den organisation som företräder alla kommuner som har försökt lösa uppgiften trots detta hafsverk till lag för att försöka rädda situationen på något sätt. De fanns inte med som remissinstans. Kanske beror det på att just SKR har uttalat sig tydligt kring denna lag. SKR har sagt att detta är en lag som har kortslutit sig själv. Man kanske ville undvika ett sådant remissvar. Jag har kallat detta tillvägagångssätt kuppstartat och ogenomtänkt. Denna beskrivning och detta omdöme kvarstår.

Den aktivism som Vänsterpartiet och Miljöpartiet ger uttryck för genom sina ageranden är en sak. Men vingligheten som utmärker Socialdemokraterna och Centerpartiet är också någonting att notera. Sverige behöver inte vare sig aktivism eller vinglighet just nu, utan den uppgift som står för dörren är att skapa en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Då är inte lättnader eller krav på amnestier för människor som saknar asylskäl rätt väg att gå.

Fru talman! Efter att jag har lyssnat på denna debatt tycker jag att det är helt uppenbart att Sverige verkligen behöver en ny regering, en regering som förutom att skapa en lagstiftning som bygger på att man faktiskt behandlar alla människor lika även förstår att man ska undvika otidigheter kring om ett nej verkligen är ett nej, en regering som förstår att uppgiften nu också är att forma en stram migrationspolitik för många år framöver så att vi kan lösa de integrationsproblem som har blivit uppenbara för oss alla, även för dem som inte såg problemen komma.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 143 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Hans Eklind talade om att det kostar pengar. Visst är det mycket som kostar pengar när barn ska bli vuxna, för att inte tala om den mödravård som behövs innan barn föds, BVC därefter och sedan förskola, grundskola, vård under barndomen och vaccinationer. De flesta vuxna i Sverige har kostat det svenska samhället pengar i drygt ett par decennier innan de börjar arbeta.

De ungdomar som vi talar om i dag har kostat det svenska samhället pengar i cirka fem år. Vi har gett dem en utbildning, tak över huvudet och försörjning. Nu var de redo att börja betala tillbaka, nu när pandemin slog till.

Det är få människor som integreras som grupp snabbare än dessa ensamkommande. Och jag har mött många av dem. Jag slås av det driv som dessa ungdomar har. Arbetsgivare som jag träffar och som har anställt dessa ungdomar är otroligt imponerade och nöjda.

Jag tror att om det inte hade varit för denna pandemi hade de blivit högt uppskattad arbetskraft, bland annat i restaurang- och hotellbranschen, alltså de branscher som nu ligger nere.

Hans Eklind, det som kommer att kosta detta samhälle mest pengar där vi står i dag är om vi i stället för att ge dessa ungdomar chansen att överbrygga pandemin ska chartra flygplan för att utvisa dem med tvång till ett av världens fattigaste och farligaste länder.

Anf. 144 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Annika Hirvonen för detta.

Det är så här: Det som har kostat pengar är att lagen över huvud taget kom till, att den infördes. Det är detta som har kostat pengar. Det är Miljöpartiet och de övriga partierna helt och hållet ansvariga för.

Jag tror inte ett ögonblick på ett det bara handlar om covid-19. Jag har uppmärksammat att vissa av partierna har försökt tala om amnesti i alla möjliga sammanhang, men inte bara under covid-19-pandemin. Det har hela tiden funnits skäl till att dessa partier tycker att man måste ändra på detta.

Kristdemokraterna är väldigt tydliga. De som har skyddsskäl ska få stanna i Sverige. Vi är också tydliga med att Sverige inte rimligen kan anses ha så mycket pengar, om vi nu blickar ut över de enorma behov som finns inte minst inom svensk sjukvård. Nu har man dessutom börjat tala om äldrevården som måste lyftas fram på en rad olika sätt för att undvika den situation som vi har genomlevt under det senaste året. Dessa pengar växer inte på hög. Det är inte så att vi har en egen sedelpress i källaren, i alla fall inte hos Kristdemokraterna, som vi kan använda oss av. Vi måste prioritera, för politik är att prioritera. Och det finns alltid alternativkostnader.

Då menar jag att om man anser att man har dessa pengar till en grupp som saknar asylskäl då får det stå för Miljöpartiet.

Men för Kristdemokraternas del är beskedet väldigt tydligt: Vi ska använda svenska skattebetalares pengar till att lösa situationen här hemma. Vi ska ha ett generöst och effektivt bistånd, men vi ska också koncentrera de resurser vi har till de människor som har asylskäl. Amnesti kommer att leda till ökat tryck på Sverige och ännu högre kostnader.

Anf. 145 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Nej, pengar växer inte på träd, utan de kommer in i statskassan när medborgarna arbetar. Och det är det dessa ungdomar vill göra nu: arbeta. Det förslag vi talar om i dag går ut på att de som får ett arbete på minst ett år ska få stanna och arbeta här och betala skatt – betala tillbaka för de fem år som det här samhället har investerat i dessa barn som kom 2015 och som nu är unga vuxna, som vi har gett en utbildning och som inte vill något annat än att just betala tillbaka. På så sätt får vården mer resurser, inte bara i form av skattepengar utan i många fall också konkret i form av de där händerna i äldreomsorgen, som gör att samhällets välfärd orkar hålla för fler.

Det vi står inför nu är valet mellan att antingen låta pandemin leda till att de i stället ska tvångsavvisas, vilket kostar pengar, eller att låta dem stanna och arbeta och betala skatt till det som vi vill lägga pengar på i svensk välfärd. Jag väljer det senare, Hans Eklind.

Anf. 146 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag noterar, och jag hoppas att alla andra också gjorde det, att ledamoten från Miljöpartiet inte svarar på den enda fråga jag ställde i mitt anförande, nämligen: Hur kan man anse att ett års anställning är liktydigt med eller en måluppfyllelse av det som lagen faktiskt säger om varaktig försörjning? Ett år är i min bok inte varaktig försörjning.

Det finns forskning att ta stöd av när man ser på detta, i stället för en massa tyckande om huruvida det kommer att gå bra eller inte. Det har gjorts flera utredningar om detta, och det är alldeles uppenbart: Sverige har haft en invandring som har varit positiv för svensk ekonomi ända fram till och med 70-talet. Det berodde på att de som kom till Sverige också började jobba. På 80-talet gick svensk invandring plus minus noll, och från 90-talet och framåt har den varit en kostnad för det svenska samhället, av det skälet att vi inte får ut dem som kommer till Sverige i arbete tillräckligt snabbt.

Att lyfta ut just den här gruppen och göra en massa sÄrlösningar för dem borde inte vara det mest primÄra för oss som tycker att vi ska ge skydd Åt de människor som söker skydd och att vi måste få igång en integration som de facto fungerar. Vi ser utanförskap och parallellsamhällen växa här och nu i Sverige, där Annika Hirvonen Falks parti sitter i regeringsställning. Vi misslyckas kapitalt med att ge dem som de facto har skyddsskäl en bra start så att de blir en del av den samhällsgemenskap som jag som kristdemokrat slåss för och som ska gälla alla, inte bara vissa.

Jag noterar bara att svaret inte kom. För mig är detta förslag förödande. Ett års anställning är inte varaktig försörjning. Och själva tillvägagångssättet med en remisstid på fyra dagar – jag tror att vi alla egentligen är överens om att det inte är rimligt att man gör på det viset.

Anf. 147 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Liberalernas migrationspolitik är väldigt tydlig. Vi vill att Sverige ska ta sitt ansvar och ställa upp för människor som flyr på grund av krig och förtryck. Vi ska göra det även genom ett ambitiöst bistånd, humanitär hjälp och mycket annat, och vi gör det genom att vi ger människor uppehållstillstånd i Sverige.

Vi är också anhängare av en reglerad invandring. Det är något som Sverige har sedan mycket lång tid tillbaka. En reglerad invandring innebär att vi prövar att människor har tillräckligt starkt behov av skydd; då får man stanna i Sverige. Om man inte anses ha det enligt våra myndigheter kan man överklaga, ofta i två instanser. Om man därefter får en lagakraftvunnen dom som slår fast att man inte har tillräckligt starka skäl att få stanna i Sverige måste man vara beredd att lämna landet. Detta är den mest rimliga ordning en nationalstat kan ha för invandring till sitt land.

Det som hände efter 2015, när vi hade haft ett väldigt stort söktryck på Sverige och tiotusentals människor kommit under hösten, var att vi fick väldigt långa handläggningstider och annat. Men Migrationsverket har att pröva skyddsbehovet framåt i tiden, och när man då gjorde bedömningen att många av dem som sökte asyl inte hade tillräckligt starka asylskäl valde vänstersidan tillsammans med Centerpartiet att driva igenom den nya gymnasielagen. Den kom 2018.

Vi röstade nej till den från Liberalernas sida därför att vi menar att det inte är rimligt att en stor grupp personer, i det här fallet ungefär 9 000, som alla har fått avslag på sina asylansökningar ska få stanna kvar i Sverige i alla fall. Man gjorde ett mycket stort undantag för den gruppen.

Man gjorde först ett undantag vad gäller skyddsgrunden och sa att just dessa 9 000 personer inte behöver ha asylskäl – de får stanna kvar i alla fall. Därefter gjorde man också ett undantag vad gäller identitetskravet. Detta har att göra med att en majoritet av dessa 9 000 uppgivit en ålder som våra myndigheter inte anser är korrekt.

Först gjordes alltså ett undantag gällande skyddsgrunden och sedan ett gällande identitetskraven. Det skrevs uttryckligen i lagstiftningen att man inte behöver visa för svenska myndigheter vem man är. Det är en något udda ordning i en rättsstat att ge uppehållstillstånd till personer som man inte vet vilka de är.

Därefter har det förts fram en rad olika förslag till andra undantag, och det är detta vi diskuterar just nu. Den nya gymnasielagen innebär att en person som gått färdigt gymnasiet har sex månader på sig att hitta ett jobb. Det jobb som man ska få ska ha en varaktighet som Migrationsverket i ett rättsligt ställningstagande 2017 har bestämt till minst två år. Det finns inkomstregler och en del annat.

Därefter har det förts fram en rad olika krav på att man ska tillåta subventionerade anställningar, trots att det i lagstiftningen tydliggörs att så inte kan ske. Det har förts fram krav på en längre tid för att hitta jobb; det är det som nu är ute på remiss. Det har förts fram krav på att man ska kunna kombinera bidrag med jobb, vilket sänker nivån för den inkomst som behövs. Och det har nu i ett nytt rättsligt ställningstagande från Migrationsverket slagits fast att det kan räcka med en provanställning för att få ett permanent uppehållstillstånd.

Att notera är att alla dessa krav som har förts fram om att göra lättnader i lagen har förts fram av samma partier som har skrivit lagen. Av de remissvar som skrevs när den nya gymnasielagen tillkom framgår att flera remissinstanser pekade på dessa saker redan då, men det struntade de ansvariga partierna i att bry sig om. Man struntade i de olika synpunkter som kom från remissinstanser, och framför allt struntade man i det som Lagrådet sa.

Vi står alltså här i en situation där dessa ungdomar slungas fram och tillbaka mellan olika besked och får falska förhoppningar. Det ansvaret ligger tyvärr på de partier som skrev den här lagen.

Vi menar från Liberalernas sida att det vi behöver i Sverige är en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Det innebär att vi måste värna det som är ryggraden i migrationspolitiken och asylpolitiken, nämligen att vi ska värna asylrätten. Har man tillräckligt starkt behov av skydd ska man kunna få stanna i Sverige och bygga ett nytt liv här.

Sedan kan vi bygga in olika typer av incitament och krav i systemet, till exempel att man behöver ha ett jobb och lära sig svenska för att ett tillfälligt uppehållstillstånd ska kunna bli ett permanent uppehållstillstånd. Är det så att man får avslag ska man ha rätt att överklaga detta i domstol, och det ska finnas någon sorts humanitär ventil för vissa specifika fall.

Detta är i bred mening en långsiktigt hållbar migrationspolitik där vi tar vårt ansvar och ställer upp men där vi också gör det på ett sätt som vårt samhälle klarar av och så att det inte blir så att basfunktionerna i det svens-

Prot. 2020/21:46
3 december

-----

*Försörjningskravet för
uppehållstillstånd
enligt tillfälliga lagen*

ka samhället – till exempel socialtjänst, skola, rättsväsen, arbetsmarknad, bostadsförsörjning och så vidare – inte klarar av sina åtaganden.

Vi behöver en migrationspolitik på en nivå som vårt samhälle klarar av. Det innebär att vi i slutändan också måste prioritera så att de personer som har starkast behov av skydd får stanna i Sverige.

Avslutningsvis, fru talman, tycker jag att det är väldigt viktigt att vi som politiker i den här kammaren när vi uttrycker oss inte använder extrema överord i debatten, som att påstå att en annan debattör vill kasta personer under bussen eller, vilket samma ledamot uttalade i Expressen, att det för de här personerna nu bara återstår att ta sina liv. Jag tycker inte att detta är ett bra sätt att hantera den migrationspolitiska debatten på.

(Applåder)

Anf. 148 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Flera ledamöter har anklagat Miljöpartiet och mig för att ge människor hopp. Jag hoppas att jag är skyldig. En säker utvisning till ett liv i livsfara är faktiskt inte bättre än hoppet om en framtid. Jag hoppas att det hoppet ska kunna fortsätta att leva.

Jag hoppas att många arbetsgivare nu ser potentialen i dessa ungdomar och vad de har möjlighet att ge vårt samhälle och deras företag. Jag hoppas att ni är många som erbjuder möjligheten till en varaktig anställning – möjligheten för dessa ungdomar att både börja betala tillbaka till det svenska samhället och få en permanent trygghet i vårt land. Den möjligheten hade inte funnits om de partier som önskar att vi inte gett ungdomarna hopp hade fått bestämma.

Fru talman! Hoppet sägs vara det sista som lämnar en människa. Jag tycker att det är en otroligt vacker komplimang från Maria Malmer Stenergard och Hans Eklind att de anklagar mig för att ge människor hopp.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 9 december.)

*Förlängd ersättning
till riskgrupper*

§ 12 Förlängd ersättning till riskgrupper

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU11
Förlängd ersättning till riskgrupper
föredrogs.

Anf. 149 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har sedan pandemins början arbetat med att ta fram förslag som stärker välfärdens sociala skyddsnet för dem som drabbats. Vi har delvis också lagt partipolitiska frågor åt sidan och stöttat regeringen i de frågor vi ansett vara livsviktiga för att säkerställa en fortsatt social trygghet för medborgarna. Med det sagt har vi inte slutat att granska regeringens åtgärder om vi anser dessa otillräckliga eller felaktiga, för utgångspunkten i Sverigedemokraternas socialförsäkringspolitik är en trygg och effektiv socialförsäkring som ska fungera när den behövs som allra mest.

Fru talman! Hanteringen av ekonomisk ersättning till personer i riskgrupper har nästan liknat en fars. De första rapporterade fallen av covid-19 registrerades i slutet av januari, och det fortsatte under de första veckorna i februari. Under hela våren och sommaren var det många som gick i ovisshet om hur allvarligt viruset var och hur det skulle komma att påverka oss.

Den 14 april fick Socialstyrelsen i uppgift att identifiera eventuella riskgrupper som skulle kunna tänkas vara extra känsliga och utsatta för ett eventuellt insjuknande i covid-19. Resultatet skulle presenteras allra skyndsammast, och redan den 17 april kom det.

Efter detta skedde i princip ingenting. Föreningen Funktionsrätt skickade under våren och sommaren flera uppmaningar till regeringen att skyndsamt återkomma med svar gällande smittskyddsspänning samt förebyggande sjukpenning till personer som tillhör en riskgrupp. Det var inte förrän den 10 juni som regeringen presenterade sitt förslag, vilket i sin tur skulle träda i kraft först den 1 juli. Dessutom dröjde det ganska lång tid innan utbetalningarna av ersättningen kunde göras. Vid det laget hade personer levt länge utan försörjning.

Vi är nu inne i oktober. Efter tre månader visade det sig att ersättningen, som fick en budget på runt 5,5 miljarder, underutnyttjats och att endast 3 000 av de uppskattade 100 000 ansökningarna hade inkommit. I samband med detta skrevs det om människor som hade ansökt och fått avslag på grund av att man endast hade en av de föreskrivna riskfaktorerna och inte flera. Det var tydligt att kriterierna var alldeles för högt satta, och detta ställde vi i Sverigedemokraterna oss mycket kritiska till. När det handlar om att skydda personer i riskgrupper från allvarlig smitta bör huvudregeln för Försäkringskassan vara att hellre fria än fälla.

Fru talman! I oktober hängde alltså ersättningen för personer i riskgrupper återigen lös då den endast var beslutad fram till den 30 september. Efter skarp kritik från oppositionen och tydlighet om att ersättningen borde förlängas kom regeringen i sista sekunden med besked om förlängning till den 31 december.

Nåväl – regeringen förlängde ersättningen året ut. Utökandet av antalet dagar följde dock inte med, vilket gjorde att personer som nu åter fått hopp om försörjning fick avslag från Försäkringskassan då deras 90 dagar redan var förbrukade. Återigen hamnade människor i kläm och ovisshet.

Efter starka reaktioner från oppositionen i socialförsäkringsutskottet kallade vi in finansministern till utskottet. Det fick fart på regeringen. Sent omsider kom en ändringsbudget till finansutskottet, som kunde reglera även antalet dagar.

Men utskottet vill förlänga perioden ytterligare. På frågan varför regeringen inte vill förlänga ersättningen till efter årsskiftet svarade ministern bland annat att man menar att människor behöver ställa om till nya jobb. Seriöst!

Vi menar att målsättningen bör vara att den som tillhör en riskgrupp men som inte kan jobba hemifrån ska kunna återgå till sitt ordinarie arbete efter att smittorisken minskat eller pandemin anses vara över. Det är inte arbetsförmågan som förhindrar dessa personer att arbeta, utan det är den pågående pandemin.

Dagen innan det skulle beslutas om detta utskottsinitiativ gick regeringen ut med besked om att man avser att förlänga ersättningen till den

31 mars. Regeringens förslag ligger dock ännu inte på bordet – därav detta tillkännagivande och denna debatt.

Utskottet menar att regeringen bör förlänga ersättningen till den 31 mars samt utöka antalet dagar. Vi hoppas verkligen att regeringens löfte om en förlängning infrias i god tid den här gången.

Fru talman! Vi är medvetna om att det råder en ny och extraordinär situation. Att regeringen tagit så lång tid på sig att besluta om ersättning till de människor som avstått från förvärvsarbete dels för att skydda sig själva, dels för att skydda sina nära och kära är dock inget annat än högst anmärkningsvärt, och det är riktigt illa hanterat.

Det är nu ytterst viktigt att det inte uppstår ett glapp i utbetalning av ersättning till riskgrupper mellan dessa ersättningsperioder.

Vi har nåtts av många berättelser från personer som har drabbats, exempelvis de som för att rädda sin och familjens privatekonomi har gått tillbaka till arbete i väntan på beslut från Försäkringskassan, där de sedermera fått avslag för att de arbetar. Återigen: Dessa personer har inget problem med att arbeta, utan det är ett problem att de utsätts för smitta.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag uppehålla mig vid vår reservation, som jag yrkar bifall till.

Vi har sedan pandemins början även drivit på om att barn som tillhör riskgrupper bör få rätt till hemskola. Vi stöder att skolbarn i den mån det är möjligt ska gå i skolan, men det blir fel när föräldrar till barn i riskgrupp, som anser att deras barn behöver vara hemma för att skyddas från smitta, drabbas av påtryckningar från både rektor och socialtjänst för att de håller sina barn hemma. Här har vi ett yrkande om att det ska finnas en större förståelse och flexibilitet när det handlar om barn i riskgrupper som vanligtvis befinner sig i skolan.

Vi står således givetvis bakom tillkännagivandet till regeringen om förlängd ersättning till riskgrupper, men vi vill även att barn i riskgrupper ska kunna få rätt till hemskolning.

Anf. 150 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Läget är allvarligt. Vi ser hur fler personer intensivvårdas och att smittspridningen av covid-19 ökar igen. Därför är det som vi diskuterar i dag, en förlängd ersättning till riskgrupper, otroligt viktigt.

Fru talman! Samhället skulle stanna om busschaufförer, barnskötare och undersköterskor skulle jobba hemifrån. Klass avgör vem som riskerar att smittas och vem som kan klara sig undan. Risken att dö i covid-19 är fyra gånger så hög i gruppen låginkomsttagare som i gruppen med högst inkomst. Visst kan det funka att jobba hemifrån om du är reklamare i Stockholms innerstad, men att jobba hemifrån fungerar inte riktigt lika bra om du ska köra nattåget till Malmö. Vi alla här är beroende av att hyllorna i affären fylls på med varor och att det finns någon som kan ta hand om oss om vi blir sjuka.

Arbetsgivaren har också ett ansvar att ställa om och hitta andra arbetsuppgifter till den som tillhör en riskgrupp. Det finns goda exempel på det redan i dag, men det behövs fler. Det ser olika ut på olika arbetsplatser, och det skiljer sig mellan kommuner.

Fru talman! Regeringen har nu till slut sett till att ersättningen förlängs, men det har tagit tid, för lång tid. Under perioden har många människor drabbats hårt. Många har på grund av fördröjningen fått avslag på sin

ansökan, och flera har känt av en stor stress på grund av ovetskapen om vad som ska hända. Arbetsgivare som har ställt om har inte vetat hur länge det ska gälla, och personerna själva har inte kunnat känna en trygghet i att veta att de slipper oroa sig för att utsättas för smitta även nästa månad.

Fru talman! Av regeringen fick vi först också veta att det vid årsskiftet skulle vara stopp för ersättningen till riskgrupper. Hade man varit borta mer än 180 dagar från jobbet fick man vackert ställa om. Vänsterpartiet vill generellt ändra den här typen av obegripliga regler som tyvärr finns i bland annat vår sjukförsäkring.

I ett första steg fick vi för ungefär en vecka sedan med oss en majoritet för att förändra. Det får vara slut på stupstockar i våra försäkringssystem, och det ska gälla alla sjuka, oavsett diagnos. Kanske kan pandemin få fler, kanske till och med andra riksdagspolitiker, att förstå att så här kan vi inte ha det. Är man sjuk ska man också ha rätt att vara det – så är det bara.

I regeringens tillfälliga förordning, som ska se till att människor inte utförsäkras under pandemin för att vårdinsatser och rehabilitering inte fungerar, finns stora brister. Även den måste ses över. Vänsterpartiet har redan i dag lyft fram ett förslag om att så ska ske. Det måste bli ett slut på trögheten och utförsäkringarna.

Fru talman! Vänsterpartiet väckte tidigare också ett utskottsinitiativ om att riskgrupper ska få ersättning även efter årsskiftet. Jag vill inte påstå att det var Vänsterpartiets förtjänst. Nej, det står ju till och med nedskrivet i något slags avtal att vi inte är med och påverkar. Men regeringen har nu anslutit sig i alla fall. Vänsterpartiet välkomnar förstås detta och förutsätter att regeringen också utökar antalet ersättningsberättigade dagar inom de tillfälliga förmånerna viss sjukpenning i förebyggande syfte, viss smittbärrpenning och viss tillfällig föräldrapenning under samma period.

Fru talman! Vänsterpartiet ser det också som självklart att de som har rätt till ersättning också får den och att inga missbedömningar görs utifrån diagnoskriterier och annat. Avgränsningen som regeringen har gjort om personer som bor med någon som tillhör en riskgrupp är vi kritiska mot. Vi menar att bestämmelserna är för snäva.

Även bestämmelserna om vård av barn som tillhör en riskgrupp är problematiska, då dessa endast omfattar barn som nyligen varit allvarligt sjuka. Andra tillstånd som gör att de tillhör en riskgrupp ger i dag inte rätt till ersättning.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till Vänsterpartiets reservation 2 under punkt 2.

Fru talman! Vi har lagt fram andra förslag om stora och viktiga förändringar av sjukförsäkringen som ska gälla alla som drabbas av sjukdom. Vi har också vid flera tillfällen föreslagit ett mer balanserat svar på den ekonomiska kris som vi nu befinner oss i. Företagare har fått stora, omfattande stöd, samtidigt som personalen inom sjukvården och äldreomsorgen är hårt pressade på grund av otillräckliga resurser.

Krispolitiken får inte bidra till ökade klyftor utan bör utformas så att den bidrar till ett mer robust och starkare samhälle. Men bättre sent än aldrig. Ersättningen till riskgrupper är en viktig del av krispolitiken.

Anf. 151 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Jag tror inte att någon för bara ett år sedan kunde se framför sig hur vi skulle komma att leva våra liv i december 2020 med strikta

restriktioner, hårda förhållningssätt och en vardag där vi inte får träffa vänner, nära och kära.

När pandemin tog fart i våras och när världens länder fick ställa om var jag glad att jag bor i ett land som har en bred ansats i krispolitiken när det handlar om hälsa och att gemensamt hålla nere smittan.

Håll avstånd, stanna hemma om du känner symtom och jobba hemifrån om du kan är enkla men samtidigt svåra rekommendationer, svåra därför att alla inte har samma möjligheter. Vi har alla olika behov och olika förutsättningar. Alla har inte jobb som tillåter att man stannar hemma. Alla har inte ekonomiska förutsättningar att klara sig på besparingar. Samhällets orättvisor blir som allra tydligast när det är kris.

Just därför måste krispolitiken innehålla stöd till företag. Men samtidigt måste vi föra en kraftfull sjukvårds-, omsorgs- och välfärdspolitik: omsorgslyft, förstärkningarna i a-kassan, införandet av permitteringsstöd och tillfälligt avskaffat karensavdrag. Införandet av permitteringsstöd och stödet till riskgrupper är och har varit avgörande för att alla ska kunna klara sig igenom detta, för att vi ska kunna ta ett gemensamt ansvar. Och den generella välfärdspolitiken ger alla, inte bara några, bättre möjlighet att klara krisen.

Den här debatten handlar om socialförsäkringsutskottets betänkande *Förlängd ersättning till riskgrupper*. Ett enigt utskott riktar nu en uppmaning till regeringen att återkomma med förslag om att förlänga rätten till förebyggande sjukpenning för riskgrupper – ersättningarna viss sjukpenning i förebyggande syfte, viss smittbärapenning samt viss tillfällig föräldrapenning. Förlängningen bör gälla till den 31 mars 2021.

Det råder inget tvivel om att regeringens ingång i krispolitiken har varit just att klara liv, välfärd, jobb och företag. Samtidigt som vi i riksdagen har fått hantera rekordmånga ändringsbudgetar har pandemin påverkat hela samhället i rasande takt. Jag tror att det kommer att krävas fler beslut här i kammaren, och vi kommer att behöva klara av nyuppkomna svårigheter.

Beslutet om ersättning till riskgrupp togs i somras och har senare förlängts. Det krävdes ett intensivt arbete både från regeringen och i riksdagen i bred dialog. Det krävdes arbete från myndigheten, såväl med att utforma regelverket som att få systemet på plats.

Just nu pågår smittspridningen ute i samhället, och vi måste agera politiskt för att ge människor i riskgrupper skydd och möjlighet att undvika smitta.

Regeringen och samarbetspartierna har varit aktiva i denna fråga, och precis som utskottet meddelade regeringen sitt besked om en förlängning av ersättning till riskgrupper för en tid sen. Det finns således en bred samstämmighet om att förlänga ersättningen till riskgrupperna, något jag tycker är mycket bra.

Men precis som utskottet påpekar måste vi se till att den som har rätt till ersättning får den i tid och undvika glapp i systemet.

Fru talman! Vi närmar oss ett ovanligt julfirande, och aldrig förr har väl längtan efter ett nytt år varit större. Jag tror att vi redan nu kan dra en lärdom av krisarbetet så här långt: Det bästa sättet att möta en kris är med ett starkt välfärdssamhälle med fungerande socialförsäkringar. Då står vi starkare tillsammans och kan tillsammans klara svåra utmaningar.

Pandemin har tydligt visat oss att de revor vi har i exempelvis sjukförsäkringen måste lagas. Det duger inte att sjuka människor utförsäkras, och därför är det besked som precis lämnats från regeringen om att nu ta första stegen för att underlätta för fler långtidssjuka att få rätt till ersättning mycket välkommet och efterlängtat.

Pandemin visar också på ojämlikhet, för det har visat sig att människor med lägre inkomster har drabbats och riskerar att drabbas av sjukdom i större utsträckning än de med högre lön. Smittan har drabbat socialt utsatta stadsdelar hårdare än rika. Detta kan inte fortsätta.

Det finns ingen rättvisa i hur pandemin slår, och vi riskerar alla att drabbas av viruset. Men några löper större risk än andra att bli mycket sjuka, och vi har alla ett ansvar att hjälpa åt. Därför är det viktigt att vi har ett stöd till människor i riskgrupper, som löper större risk att bli allvarligt sjuka om de blir smittade av covid-19, och att ersättningen förlängs.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 152 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Vi kan se tillbaka på år 2020 och ställa oss frågan om vi någonsin kommer att uppleva ett liknande år eller om år 2020 bara var ett år då vi lärde oss att tvätta händerna, hålla avstånd och vara försiktiga med socialt umgänge. Det är ett år då vi i betydligt större utsträckning pratar om riskgrupper, och många har själva valt att sälla sig till en riskgrupp och mer eller mindre isolerat sig. Positivt med år 2020 är att vi inte har sett någon vinterkräxjuka och inte heller någon stor spridning av influensa.

För att skydda de individer som löper störst risk att få ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp om de smittas av covid-19 anvisade riksdagen medel för viss sjukpenning i förebyggande syfte, viss smittbärrpenning och viss tillfällig föräldrapenning med en ersättningsberättigad tid på högst 90 dagar i förordning om viss förebyggande smittbärrpenning med anledning av covid-19.

Regeringen beslutade att ersättningen skulle vara under 90 dagar mellan den 1 juli och den 30 september 2020.

Utskottet tvingas åter göra ett tillkännagivande till regeringen då regeringen agerar så senfärdigt och inte ser behovet av att förlänga den förebyggande ersättningen som behövs till alla dem i riskgrupp. Utskottet har lyft fram till regeringen att de i riskgrupp inte får hamna i ett glapp mellan ersättningsperioderna utan att det behövs en långsiktig regeländring så att inte de i riskgrupp riskerar att bli utan ersättning.

Det är märkligt att regeringen inte ser helheten i denna regeländring utan agerar i sista sekund och då på utskottets uppmaning. Vi tar ansvar för att de i riskgrupp ska känna sig trygga i den pågående pandemin, men regeringen verkar inte se behovet av detta.

Regeringen förlängde i sista sekund, den 24 september, den tillfälliga regeln för förebyggande ersättning till riskgrupper fram till den 31 december 2020. Utskottet ser i sitt tillkännagivande behovet av att ersättningstiden förlängs till den 31 mars 2021. Vi är inom kort framme vid den 31 december 2020, och risken att de i riskgrupp står utan ersättning blir då åter aktuell.

Hur kan regeringen inte se detta som sitt ansvar?

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 153 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Covid-19 kom som en chock för oss alla. Vi blev tagna på sängen och hade inga genomtänkta förslag för hur vi skulle bära oss åt för att förhindra och mildra de skador och effekter som uppkom. Sakta men säkert har vi dock blivit varse och ökat förståelsen för hur vi drabbas, vilka som drabbas, hur vi kan förhindra att vi drabbas och hur vi kan stödja dem som har fått och får detta fruktansvärda virus.

Viktigt är att vi framför allt skyddar dem som tillhör riskgrupper, och vi har hört vilka dessa riskgrupper är. Jag och Centerpartiet ställer oss därför givetvis bakom utskottets eniga förslag om ytterligare tre månaders skydd för dessa riskgrupper.

Fru talman! Jag vill dock poängtera att det är viktigt att det finns ett slutdatum. Om vi inte har det finns risk att man inte är så ivrig att vaccinera sig när vaccinet kommer. Det kan leda till att det tar längre tid att stoppa spridningen, och att stoppa spridningen är ju det viktigaste så att vi kan få igång jobben igen och få samhället att rulla vidare. Därför måste vi ha slutdatum på de förlängningar vi har för riskgrupper. Men vi ska förstås kunna ta nya steg och förlänga ytterligare om det som nu ligger på bordet inte räcker.

Anf. 154 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Vi ska alla vara försiktiga och ta personligt ansvar i dessa pandemitider. I går rapporterade man att 174 nya dödsfall hade ägt rum här i Sverige som en följd av covid-19 och att ytterligare 5 400 svenskar hade smittats av detta virus. Alldeles före debatten tog jag del av uppgiften att i dag har ytterligare 35 personer meddelats som avlidna till följd av covid-19. Det innebär att över 7 000 svenskar nu har avlidit och att drygt en kvarts miljon människor har smittats. Det står ställt utom allt tvivel att detta virus inte kommer att låta hejda sig annat än genom att du och jag ställer om vårt sätt att leva.

Konsekvenserna av att få covid-19 ser väldigt olika ut, även när det gäller hur lång tid det tar att bli av med detta virus. Det sätter ned både arbets- och funktionsförmåga. Vi vet ärligt talat inte svaret än. Kanske har Judith Bruchfeld som är docent, överläkare och infektionsspecialist vid Karolinska sjukhuset, och som därtill leder ett projekt just om långtids-sjuka, uttryckt det allra bäst. Hon sa så här: Att studera covid är som att börja läkarlinjen på nytt.

Fru talman! Jag säger detta som en liten bakgrund till det beslut som vi har att fatta här i nästa vecka att tillkännage för regeringen att skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag som möjliggör ersättning i form av viss sjukpenning i förebyggande syfte.

Det är givetvis extra viktigt är att vi skyddar de allra mest utsatta från detta virus. Dessa människor hotas av ett mycket allvarligt sjukdomsförlopp om de smittas av covid-19. Vi kristdemokrater har hela tiden efterlyst förebyggande åtgärder. Vi var med och drev på för att rätta till det som skedde nu under hösten, nämligen att just dessa utsatta grupper stod utan ersättning under en tid.

Det är för att undvika en repris av det som skedde nu i höstas som ett enigt socialförsäkringsutskott tar upp detta med en förlängning av ersättningen till riskgrupper för första kvartalet 2021. Det är jag mycket glad över att vi har en politisk enighet om.

Sedan har vi kristdemokrater varit skarpt kritiska mot regeringens sätt att hantera detta. Det som ägde rum i höstas ska inte få äga rum. Att skydda de allra mest utsatta är och förblir viktigt. Då ska det naturligtvis inte bli några glapp i ersättningen.

Regeringen själv förstår detta. Den skriver med egna ord: Det handlar om att ”skydda de individer som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp från att smittas av sjukdomen”. Att det ändå skedde är gåtan och det som vi nu som enigt utskott ska se till inte händer igen.

Hur länge ska vi då betala ut denna förebyggande sjukpenning? Jag har från Kristdemokraternas sida klargjort att vi anser att den förebyggande sjukpenningen ska utgå till riskgrupper ända fram till dess att vi har ett vaccin som finns att tillgå så att pandemin kan elimineras. Vi menar att det ska prövas tre månader i taget, alltså i enlighet med det beslut som vi är eniga om.

Vi har varit med och drivit fram det tillkännagivandet. Det handlar egentligen om att vi inte kan ha en ordning där vi fått uttryck från regeringen om att den sista december är tidshorisonten. Då är risken att vi går in i 2021. Jag delar Mattias Vepsås känsla av att vi aldrig förr har längtat så mycket efter ett nytt år. Jag längtar efter att vi kan fatta detta gemensamma beslut. Då ska inte 2021 börja med att dessa grupper som är utsatta drabbas av ytterligare ett glapp.

Jag vill rikta ett stort tack till mina kollegor i socialförsäkringsutskottet för att vi är eniga om att den här förlängningen ska göras under första kvartalet 2021.

Anf. 155 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Redan tidigt under pandemin stod det klart att vissa personer löpte betydligt större risk än andra att bli svårt sjuka och även avlida till följd av covid-19. Äldre och personer med en del underliggande sjukdomstillstånd definierades därför ganska tidigt som riskgrupper. Det infördes snabbt restriktioner av olika slag som särskilt pekade på just dessa grupper.

Fru talman! Det är väl bara att erkänna att vissa av de restriktionerna slog fel. Vi i politiken sysslade lite med learning by doing, precis som hälso- och sjukvården och alla de instanser som har att skydda vårt samhälle.

Det infördes också något senare tidsbegränsade möjligheter att få tillfällig sjukpenning i förebyggande syfte och smittbärarpenning. Det var en viktig, bra och rätt åtgärd. Vi liberaler drev på mycket starkt i förhandlingen med regeringen både gällande att det skulle införas och att det skulle vara för så breda grupper som möjligt.

Sedan gick tiden, och det blev slut på första perioden. Den 5 november presenterade regeringen med stöd av oss i Liberalerna och Centerpartiet att möjligheten till ersättning för riskgrupper skulle förlängas till och den 31 mars 2021. Det är bra och viktigt. Även i detta fall har vi i Liberalerna drivit på.

Fru talman! Det som gäller nu är att det inte återigen ska bli något glapp i reglerna så som det blev i höstas. Det är viktigt att också kunna erkänna fel, och där blev det ett grovt fel.

Fru talman! Enligt vår mening i Liberalerna är det nu av yttersta vikt att personer i riskgrupper inte återigen hamnar i kläm och behöver vänta på utbetalning av ersättning. Därför kräver nu ett enigt utskott att regeringen möjliggör att ersättningen utges till och med den 31 mars 2021 utan glapp. Det ska täcka det glapp som riskerar att uppstå ännu en gång.

Ersättningen till riskgrupper bör således kunna utges för ytterligare högst 90 dagar, och med totalt 274 dagar under perioden 1 juli 2020 till 31 mars 2021. Detta med glappet är viktigt. Det handlar om att hamna emellan, i limbo, utan att veta om det kommer eller när det kommer och att inte kunna betala sin hyra eller sin maträkning. Det är inte rättvist mot dem som drabbas.

Det är djupt olyckligt att människor i vissa fall har blivit utan ersättning och nu riskerar att bli det igen. Det skapar otrygghet för personer som tillhör en riskgrupp, som kanske har en riskperson hemmavid och som arbetar i yrken där det inte går att arbeta hemifrån. Liberalerna anser precis som utskottet att det är ytterst angeläget att en sådan situation inte uppstår igen.

Fru talman! Från Liberalernas sida är vi nöjda med att vi fattar beslut tre månader i taget bara vi suddar ut gränserna emellan. Det är tre månader i taget eftersom vi inte vet vad det blir av den här pandemin. En bortre gräns är, precis som Solveig Zander framhöll, otroligt viktig att hela tiden ha med sig. Det gäller att förstå att det innebär en start- och en slutpunkt även i den här pandemin.

Fru talman! Smittspridning av covid-19 ökar nu i en majoritet av Sveriges regioner och orter. Den senaste tiden har det också fattats en rad beslut om skärpta allmänna råd för flera regioner, och fler kommer säkert. Det kom ytterligare ett nu i eftermiddag, har jag sett på nyhetsrapporteringen.

Därför är det inte rimligt att en förlängning av rätten till förebyggande sjukpenning till riskgrupper enbart ska gälla fram till årsskiftet. Den måste förlängas, och det får inte bli något glapp. Det måste hänga samman.

Därför står vi från Liberalernas sida tillsammans med övriga partier i utskottet helt bakom att regeringen skyndsamt ska ta fram förslag som möjliggör den fortsatta ersättningen. Vi tillkännager detta till regeringen så att den snabbt får komma tillbaka med nya förslag till beslut i kammaren. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet, fru talman.

Anf. 156 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Coronapandemin har drabbat oss med full kraft sedan mars april. Vi är väl inne i den tionde månaden nu av den här globala ”annorlundaheten”. Över hela världen lever människor i en helt förändrad vardag och verklighet.

I Sverige har vi valt en linje som i vissa delar skiljer sig från andra länder. Men i stora drag är det ändå liknande åtgärder som vidtas. Vi inför regler och rekommendationer som ska hindra eller hjälpa oss. Vi ska hålla avståndet och minska smittspridningen. Förslaget som vi diskuterar nu tillhör den andra kategorin: att möjliggöra och hjälpa oss att hålla avstånd.

I våras tog regeringen initiativ till att personer som riskerar att drabbas särskilt illa av covid-19 men som inte kan arbeta hemifrån eller på distans skulle få möjlighet att hålla sig i säkerhet och slippa gå till jobbet men ändå få ekonomisk ersättning.

Ett regelverk togs fram. Försäkringskassan blev den myndighet som tog ansvar för genomförandet och för utbetalningen av ersättningen. Det hela trädde i kraft den 1 juli och gällde över sommaren, i tre månader fram till den sista september.

Sent i september – kanske lite för sent – förlängde regeringen ersättningen fram till årsskiftet. Men hela regelverket följde inte riktigt med, och det var olyckligt. Det krävdes ett riksdagsbeslut för att få med alla delar. Det här gjorde att det uppstod ett glapp – ett glapp som sedan kunde fyllas i för de allra flesta. Men det där var inte bra.

Det vi gör nu är att besluta om ytterligare en förlängning av ersättningen, som ska gälla fram till den sista mars nästa år. Förhoppningen är väl att det då faktiskt inte ska behövas fler förlängningar. Det är inte jättemånga personer som berörs – även om det är, och har varit, en väldigt viktig ersättning för dem som faktiskt berörs. Det här bör vara en grupp som prioriteras för de vacciner som vi fortfarande egentligen bara hoppas på kommer.

Vi kan dock också anta att flera av dem som berörs har fått hjälp av sina arbetsgivare att hitta andra arbetsuppgifter som kan genomföras på någon form av distans. Jag vill trycka lite på arbetsgivarens roll i det hela.

Frågan om att inte sätta något slutdatum för den tillfälliga förlängningen har varit uppe. Jag tycker väl inte att någon dörr ska stängas för en eventuell ytterligare förlängning. Det är ändå bra att flagga för att det här kan vara ett slutdatum för just den här ersättningen till riskgrupper. Men vi följer naturligtvis utvecklingen, och jag tycker att om det finns behov av förlängningen ska vi också genomföra en sådan.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

§ 13 Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU9
Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget (skr.
2020/21:10)
föredrogs.

Anf. 157 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Vi hanterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande med anledning av Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget.

Jag vill härmed börja med att yrka bifall till vår reservation nr 1.

Den ekonomiska familjepolitiken är oerhört viktig för landets barnfamiljer och i synnerhet för dem med små ekonomiska marginaler. Det är samtidigt viktigt att varje satsad krona landar rätt och att de familjeekonomiska bidragen och försäkringarna följer tiden och de utmaningar som finns.

Fru talman! Jag ska ägna mig lite kort åt historiken. Barnbidraget infördes i Sverige 1948 med 260 kronor per år per barn och hade till syfte att stimulera barnafödande då Sverige hade en period av svag befolkningsökning. Man var helt enkelt orolig för en folkminskning på sikt.

Prot. 2020/21:46
3 december

-----
*Förlängd ersättning
till riskgrupper*

*Riksrevisionens
rapport om flerbarns-
tillägget i barnbidraget*

Barnbidragets ingång har varierat över tid. Det hade som sagt inledningsvis till syfte att öka befolkningen. Sedan har syftet varit att ge ett grundläggande ekonomiskt stöd, och på 2000-talet har barnbidraget mer övergått till att ha en rättviseaspekt genom att ekonomiskt stärka hushåll med barn samt att kompensera för försörjningsbördan.

År 1982 infördes flerbarnstillägget för att stärka upp mot minskade livsmedelssubventioner på grund av underskott i statsbudgeten. Det fanns vid införandet flera skattelättnader för hemmamakar och ensamstående med barn. En ytterligare skattelättnad var förvärvsavdraget som då riktade sig till ensamstående föräldrar eller den make/maka som tjänade minst. Man gjorde då avdrag på inkomst före skatt. År 1996 avskaffades flerbarnstillägget för nyfödda för att sedan återinföras igen 1998.

Vi kan konstatera att det har svängt en del, men grundtanken bör dock vara att se till att barn ges en chans till en dräglig uppväxt samt att staten stöttar ekonomiskt där det behövs.

I rapporten är huvudfokus att se om träffsäkerheten är god och om statens utgifter för flerbarnstillägget är effektivt i förhållande till måluppfyllelsen, vilken är att bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt att minska ekonomiska skillnader mellan hushåll med och utan barn.

I rapporten om flerbarnstillägget redogörs för att ensamstående föräldrar och familjer med flera barn är överrepresenterade bland ekonomiskt svaga familjer. Rapporten visar också att flerbarnstillägget utgör en procentuellt större del av den samlade månadsinkomsten för just de nämnda grupperna, vilket även skulle kunna identifiera behov av insatser som sträcker sig över andra politikområden.

Vi menar att det därför är viktigt att ta ett samlat grepp om åtgärder som rör barnfamiljers ekonomiska levnadsstandard, inte minst för de grupper som har en svag anknytning till arbetsmarknaden och som är målgrupper för särskilda insatser inom arbetsmarknads- och integrationspolitiken.

Parallella insatser inom dessa politikområden skulle kunna stärka de familjepolitiska målen om en god ekonomisk levnadsstandard för barnfamiljer, vilket även Riksrevisionen framhåller.

Fru talman! Nuvarande system, där tillägget utbetalas utan krav på vare sig sysselsättning eller ekonomiskt behov, skulle generellt sett kunna minska arbetsmotivationen och snarare spä på ett utanförskap.

Det är inte heller helt otänkbart att nuvarande system har en inlåsnings-effekt för främst kvinnor med flera barn, inte minst i utanförskapsområden, som med ett förhållandevis stort bidrag rent ekonomiskt skulle kunna sakna behov av egen försörjning såvida man inte är ensamförsörjande.

En familj med fem barn får totalt 9 240 kronor i månaden i samlat barnbidrag varje månad, och detta får man utan att behöva ansöka eller göra någonting. Här pratar vi då om barnbidrag och flerbarnstillägg – för att göra det tydligt.

Jag kan i det hänseendet inte se hur detta på något sätt skulle vara en kvinnovänlig politik som man driver från regeringens sida, om jag nu får lov att raljera lite grann.

Regeringen talar sig varm för kvoterad föräldrappening och om hur viktigt det är att kvinnor kommer ut på arbetsmarknaden så fort som möjligt. Men här ger vi då allmänna bidrag upp till dess att barnen är 16 år, som minst, utan några som helst krav. Frågan är om detta är effektivt.

I rapporten lyfts även ensamstående föräldrar med svag ekonomi fram som en grupp där träffsäkerheten skulle kunna öka. Sverigedemokraterna instämmer och vill att regeringen utreder och tar fram förslag som riktar sig till ensamstående föräldrar. Även här skulle man kunna säga att den feministiska regeringen missar målet. Statistik visar nämligen att en stor del av de ensamstående föräldrarna är just kvinnor med svag ekonomi. Det skulle kunna vara en bra och träffsäker åtgärd samt stärka den ekonomiska jämställdheten på sikt.

Fru talman! Regeringen hänvisar till den utredning om bostadsbidraget och underhållsstödet som ska presenteras den 1 mars 2021 som svar på rapporten om flerbarnstillägget. Sverigedemokraterna anser likt Riksrevisionen att denna utredning inte hanterar frågan tillräckligt brett och menar att det finns behov av att titta mer på flerbarnstillägget. Vi önskar därför att utformningen utreds vidare och att uppdraget breddas till att innefatta analyser och insatser inom arbetsmarknads- och integrationspolitikens område samt att titta på hur olika politikområden kan kopplas samman för att nå uppsatta mål.

För tydlighets skull vill jag för er som lyssnar tillägga att vi i detta avseende pratar om flerbarnstillägget och inte om barnbidraget. Sverigedemokraterna har en generös och flexibel familjepolitik och stärker de flesta ekonomiska stöd som går att få. Vi ser det dock som viktigt att faktiskt titta ordentligt på själva utformningen av flerbarnstillägget.

Anf. 158 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! I dag diskuterar vi regeringens svar till Riksrevisionen om flerbarnstillägget.

Riksrevisionen har granskat träffsäkerheten för flerbarnstillägget till barn nummer två. Resultatet av den granskningen är att måluppfyllelsen med den ekonomiska familjepolitiken har minskat. Målet att stärka familjerna med svagast ekonomi har inte blivit lika träffsäkert efter införandet av tillägget till barn nummer två, vilket skedde 2005. Riksrevisionen har tittat på inkomster och kostnader för barnfamiljer och konstaterat att familjer med tre eller fler barn samt ensamstående föräldrar är överrepresenterade bland de familjer som är mest ekonomiskt utsatta.

Som vi hörde föregående talare säga har regeringen tillsatt en utredning som har fokus på skuldsättning och träffsäkerhet när det gäller bostadsbidraget och underhållsstödet. Utredningen ska göra en uppföljning av dessa bidrag och titta på hur man kan motverka att föräldrar som tar emot bostadsbidrag eller betalar underhållsstöd blir skuldsatta. Den ska också titta på incitamenten för att öka arbetsinkomsterna för dessa personer samt träffsäkerheten när det gäller att nå upp till de ekonomiska familjepolitiska målen. Vad jag kan se finns det här bara en liten koppling till jämförelsen vad gäller flerbarnstillägget i bostadsbidraget. Utredningen ska som sagt vara klar i mars 2021.

Fru talman! Riksrevisionen rekommenderar i sin rapport regeringen att bredda den utredning som pågår till att se över flerbarnstillägget med syfte att förbättra den ekonomiska familjepolitikens fördelningsmässiga träffsäkerhet och förmåga att bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Det är det uppdrag som Riksrevisionen tycker att regeringen ska titta vidare på.

Det regeringen gör är att man tackar för rapporten och säger att den har gett fördjupad kunskap men anser inte att man behöver ge utredningen något tilläggsdirektiv. Man menar att detta tas om hand i utredningen, men som jag sa nyss ser jag bara en mindre koppling till jämförelsen med flerbarnstillägget i bostadsbidraget.

Fru talman! Jag och Centerpartiet tycker annorlunda. Vi tycker att regeringen borde bredda utredningen och lägga till att se över flerbarnstillägget utifrån fler perspektiv än enbart denna jämförelse. Skälet är att vi anser att det finns ett värde i att alltid följa upp alla offentliga medels syften och resultat. Har de gett de effekter som var tanken?

Det är viktigt att hushålla med våra gemensamma resurser och att de träffar rätt fördelningsmässigt. Det är viktigt att se över både hur fler personer ökar sina inkomster och hur de bidragssystem vi har träffar de mest utsatta barnfamiljerna. Barn som växer upp i ekonomisk utsatthet riskerar att själva hamna i samma situation, och det är viktigt att bryta denna cirkel.

Centerpartiet föreslår att regeringen ska titta på om de pengar som används till flerbarnstillägget i dag kan användas till att exempelvis justera bostadsbidraget. Alla utredningar tar tid, och det är viktigt att de gör det. Av det skälet vore det klokt av regeringen att utvidga uppdraget ytterligare, även om denna utredning då kommer att försenas ett par månader. Annars riskerar vi att förlora flera år på att utvärdera denna del, eftersom det har den tiden att tillsätta en ny utredning, genomföra utredningen och därefter komma med nya förslag.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 159 EMILIA TÖYRÄ (S):

Fru talman! Precis som vi har hört från de två föregående talarna har Riksrevisionen granskat flerbarnstillägget och gett regeringen rekommendationer om hur man kan göra tillägget mer effektivt och ändamålsenligt.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom utskottets förslag till beslut och yrkar avslag på samtliga motioner.

Som jag nämnde i en tidigare debatt här i dag rymmer socialförsäkringsutskottet en mängd olika frågor som man kanske inte alltid ens kan bedöma på namnet. Den ekonomiska familjepolitiken är ett av fyra områden och innehåller i sig en mängd egna frågor, där flerbarnstillägget är en.

Rapporten från Riksrevisionen, fru talman, innehåller som vanligt en massa matnyttig information, som rapporter från Riksrevisionen brukar göra, och tankeväckande resonemang som är till stor nytta för oss i utskottet och för alla som är intresserade av jämlikhet eller ekonomisk hushållning – eller varför inte båda delarna.

Rekommendationerna från Riksrevisionen handlar om, som vi har hört tidigare härifrån talarstolen, att regeringen ska se över flerbarnstillägget för att det ska bli mer fördelningsmässigt träffsäkert, alltså att statens pengar ska användas till det de är tänkta att användas till. Framför allt pekar man på det faktum att flerbarnstillägget förändrades 2005 till att också inkludera familjer med två barn, i stället för tre eller fler som det var tidigare. Riksrevisionen menar att det blir mindre träffsäkert att fler familjer täcks av förmånen och att det kanske skulle vara vettigare att använda pengarna på ett annat sätt.

Fru talman! För oss socialdemokrater är en mer jämlik och rättvis värld det vi hela tiden strävar efter, en värld där den som behöver samhällets

stöd ska få det och där de som ska vara samhällets stöd ska få vara det. Detta blir särskilt tydligt när det kommer till frågor som rör barns rättigheter.

Vi är stolta över att vi har ett system med såväl barnbidrag som flerbarnstillägg. Men vi är inte nöjda där. Vi kan inte nöja oss så länge det finns familjer där plånboken hela tiden är närvarande i tanken för att den fylls på alldeles för sällan och med alldeles för lite, medan behovet av pengar bara ökar. Vi kan inte vara nöjda så länge det finns barn som inte får sina rättigheter tillgodosedda.

Framför allt är det med en sådan brist på pengar svårt att koncentrera sig på annat, alldeles oavsett om det är ett jobb man eventuellt går till eller om det är skola eller förskola för barnen. Det är nämligen inte bara försörjaren som bekymrar sig över hur ekonomin ska se ut.

Fru talman! Det jag precis nämnde är inga nya kunskaper. För två år sedan tillsatte regeringen en utredning som kallas för BUMS-utredningen, som ska se över reglerna för bland annat bostadsbidrag och underhållsstöd.

Syftet med den var bland annat att skuldsättningen skulle minska för gruppen som får ta del av dessa stöd samtidigt som träffsäkerheten skulle öka när det gäller vilka som får stöd och hur mycket de får.

Som en del av detta ska utredaren också se över just flerbarnstillägget. Precis som har nämnts här kommer detta att presenteras i mars nästa år, och därför tycker vi, liksom större delen av utskottet, att det är rimligt att invänta detta innan vi fattar ytterligare beslut i frågan.

Med det, fru talman, vill jag återigen yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 160 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Det allmänna och generella barnbidraget infördes på 1940-talet, 1948. Det har genom decennier bidragit till att stärka barnfamiljernas ekonomiska situation och minska barnfattigdomen. Men det har också bidragit till att utjämna klyftor och till ökad jämställdhet mellan könen. Barnbidraget är en markering att samhället har ett ansvar för barn.

Att det är generellt, lika för alla och inte behovsprövat gör det till ett väldigt demokratiskt stöd. Det har fortfarande en fördelningsmässig betydelse, och det är viktigt. Men det ger föräldrarna frihet att använda pengarna så som de uppfattar bäst. Det bidrar inte till socialt stigma eller liknande, och det är ett kostnadseffektivt bidrag, just genom att ingen behovsprövning behöver göras. Risken för fusk är liten.

Vi ska slå vakt om det generella och allmänna barnbidraget. Vi ska vara glada och stolta över vårt barnbidrag och barnbidragets långa historia.

Nu har Riksrevisionen granskat flerbarnstillägget i barnbidraget. Det är ett bidrag som inte ges till alla utan bara till familjer med fler än ett barn. Därmed har också ytterligare en fördelningsmässig aspekt byggts in.

Riksrevisionens granskning har gjorts utifrån målet att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra med en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Vi ska ha jämställda föräldraskap. Och vi vill ha en jämnare fördelning av resurser. Resultaten av granskningen är att flerbarnstillägget bidrar positivt till de här målen men att det skulle kunna bli ännu bättre och fungera ännu mer effektivt.

Det skulle bli en högre fördelningsmässig träffsäkerhet om till exempel flerbarnstillägget för tvåbarnsfamiljer avskaffades och medlen fördes över på de familjer som har tre eller fler barn. Det är ett av förslagen i rapporten.

Prot. 2020/21:46
3 december

-----
*Riksrevisionens
rapport om flerbarns-
tillägget i barnbidraget*

Men det finns också andra varianter och andra förslag för att få en bättre träffsäkerhet.

Ja, det finns anledning att se över det här stödet, alltså flerbarnstillägget. Som meddelas i regeringens svar på rapporten är en sådan översyn redan på gång inom ramen för den utredning om bostadsbidrag och underhållsstöd som tillsattes i slutet av förra mandatperioden och som kommer med slutbetänkande den 1 mars i vår.

Både storleken på ersättningen och vilka familjer som ska omfattas bör ses över – det tycker vi absolut – precis så som Riksrevisionen föreslår. Båda de uppdragen ryms också, tycker jag, ganska tydligt inom direktivet för den pågående utredningen.

Fru talman! I väntan på våren och på utredningen yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

*Riksrevisionens
rapport om vägen
till arbete efter
nekad sjukpenning*

§ 14 Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU10
Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning
(skr. 2020/21:31)
föredrogs.

Anf. 161 JENNIE ÅFELDT (SD):

Fru talman! Det här är egentligen Julia Kronlids fråga. Jag kommer att läsa upp hennes anförande gällande Riksrevisionens rapport om vägen tillbaka till arbete efter nekad sjukpenning.

Jag vill börja med att under punkt 1 yrka bifall till utskottets förslag och under punkt 2 yrka bifall till reservation 1 av Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Riksrevisionens rapport bygger på undersökningar hos flera statliga arbetsgivare om hur dessa arbetar med omställning och rehabilitering. Rapporten visar på allvarliga brister i stödet till individen. Trots att det finns tydliga lagkrav på upprättandet av en plan för individen fungerar varken uppföljning, samordning eller informationsutbyte i processen att stödja den sjukskrivnes återgång i arbete.

Konsekvensen har blivit att personer förutom beskedet om att bli utförsäkrade och nekade sjukpenning dessutom lämnas åt sitt öde och inte får rätt stöd och hjälp för återgång i arbete. Vidare pekade utredningen även på att Försäkringskassan inte delgivit eller inhämtat information från den sjukskrivnes arbetsplats om möjliga planer på anpassning eller rehabilitering.

Det har tyvärr också visat sig vara mer regel än undantag att den sjukskrivne inte erbjuds omställningsmöten mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan där den sjukskrivne får viktig information om exempelvis inskrivning på Arbetsförmedlingen och regelverket kring detta, vilket i vissa fall kan få allvarliga konsekvenser för den enskildes ekonomi om reglerna inte följs.

Fru talman! Mot bakgrund av dessa allvarliga brister har regeringen tillsatt en del utredningar, men utskottet anser inte detta vara tillräckligt. Det är därför glädjande att utskottet har kunnat enas om ett tillkännagivande till regeringen där yrkanden från oss i Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centern delvis bifalls.

Socialförsäkringsutskottet anser att regeringen snarast bör ta ett helhetsgrepp för att underlätta för återgång i arbete för den som nekats sjukpenning. Samarbetet och informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan måste bli mer effektivt. Omställningsmöten måste ske tidigt i processen och vara ändamålsenliga, och effektiva åtgärder för att underlätta återgången i arbete måste tas fram och implementeras.

Det är också viktigt att det sker ett informationsutbyte mellan Försäkringskassan och arbetsgivaren i god tid före dag 180 inför ett beslut om nekad sjukpenning.

Utöver detta hade vi ett par andra förslag och har en gemensam reservation tillsammans med Kristdemokraterna som har framfört liknande förslag. Där framför vi bland annat att i stället för att Försäkringskassan tidigt i sjukskrivningsprocessen endast ska informera den försäkrade om ett eventuellt avslagsbeslut bör myndigheten prioritera att i god tid upprätta en individuell och långsiktig plan för återgång i arbete.

Regeringen bör också redan i dag besluta om att Försäkringskassan i större utsträckning ska begära in en plan för återgång i arbete från arbetsgivaren. Vi menar vidare att det måste ske en tätare samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen när det gäller behovet av förbättrad information om den sjukpenninggrundande inkomsten.

Det som kan hända i dag är att en person som av Försäkringskassan anses ha arbetsförmåga blir utförsäkrad trots att personen fortfarande är sjuk. Samma person bedöms av Arbetsförmedlingen inte vara anställbar och skrivs således in med förhinder. Detta kan senare få konsekvensen att Försäkringskassan nolltar personens SGI, alltså den sjukpenninggrundande inkomsten. Detta beslut försätter människor i en omöjlig återvändsgränd och en hopplöst svår ekonomisk situation.

Det här är ett regelverk som år efter år resulterat i mänskligt lidande, och det måste åtgärdas så att bedömningen från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen stämmer överens.

Fru talman! Utöver det som lyfts fram i betänkandet och i reservationen anser vi att regeringen borde se över systemet från grunden, eftersom personer trots att de jobbat en stor del av sitt liv innan de blev sjuka kan få sin sjukpenninggrundande inkomst helt nollad på grund av informationsbrist och byråkratiska regelverk.

En återgång i arbete borde också kunna göras mycket mer flexibel där återgången kan ske i små steg samt med möjligheten att prova att börja arbeta eller studera på låg nivå med bibehållen ersättning.

Genomgående problem är att sjukskrivna personer får alltför svagt stöd och alltför dålig tillgång till adekvat rehabilitering samtidigt som vi har ett alltför fyrkantigt regelverk som utförsäkrar människor innan de är redo att återgå i arbete. Detta har inte minst märkts nu när vårdpersonal som har ställt upp och vårdat covid-19-sjuka själva har blivit långvarigt sjuka. De har sedan utförsäkrats på grund av ett stelbent regelverk. Den hårda belastningen på vården gör också att tillgången till övrig vård och behandling är begränsad.

I ett sådant läge är det hoppingsivande att regeringen nu arbetar med att förändra regelverket för rehabiliteringskedjan för att förhindra inhumana utförsäkringar. Det är dock sorgligt att det skulle krävas en pandemi för att regeringen skulle vakna och agera.

Samtidigt bör det sägas att ingen mår bra av för lång sjukskrivning om man har förmåga att återgå i arbete, om än i små steg.

Jag hoppas därför att regeringen tar till sig dagens tillkännagivande och får ordning på stödet till individen i processen att återgå i arbete.

Anf. 162 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Riksrevisionens rapport visar tydligt på problem och svårigheter när det gäller Försäkringskassans sätt att hantera sjukskrivningar. De har inte kontakt med arbetsgivaren om den sjukskrivnes möjligheter till återgång i nuvarande arbete. De informerar inte heller den sjukskrivne i god tid om vilket beslut det kommer att bli, avslag eller bifall. De kommunicerar inte heller med Arbetsförmedlingen och förmedlar inte till den sjukskrivne vilka konsekvenserna kan bli av att skrivas in hos Arbetsförmedlingen som arbetssökande med förhinder.

Det är graverande. Och det påtalar Riksrevisionen i sin rapport. Det är fyra riktigt graverande missar som leder till stora konsekvenser för den som är sjukskriven.

Dessutom är det landets stora myndigheter som brister i sina uppdrag i fråga om att lämna in planer för hur en sjuk arbetstagare ska kunna återgå i arbete. Det gäller inga mindre än Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan själv, Polismyndigheten, Kriminalvården och Skatteverket. Det om något visar vilka ottydliga regler som gäller för sjukskrivningsprocessen.

Regeringen brister alltså i sin tydlighet gällande hur myndigheterna ska agera. Det gäller framför allt Försäkringskassan. Jag och Centerpartiet har i flera år påpekat och kommit med förslag på hur det skulle kunna bli tydligare och bättre. Men regeringen har inte tagit till sig det, och de har inte agerat på något sätt. Det är de personer som mest av alla behöver hjälp och stöd som drabbas.

Fru talman! Nu senast lade jag och Centerpartiet fram ett utskottsinitiativ, som gjorde att regeringen reagerade lite snabbare. Huvudpoängen var att ge tydliga riktlinjer som inte skulle kunna missförstås. Men exakt vad regeringen kommer att föreslå i det avseendet har vi ännu inte sett. Det jag föreslog var att tydliggöra hur man som sjuk ska kunna återgå i arbete, först och främst hos sin arbetsgivare men därefter hos en annan arbetsgivare. Det tredje alternativet var att man skulle kunna få veta vilket arbete man annars skulle kunna utföra. Det förutsätter att man får rehabilitering och att man kan slutföra den.

Jag förväntar mig att regeringen agerar enligt mitt förslag. Det skulle bland annat lösa de problem och brister som Riksrevisionens rapport visar på.

Utskottets förslag är ett steg i rätt riktning. Därför yrkar jag och Centerpartiet bifall till det. Men jag yrkar också bifall till min och Centerpartiets reservation under punkt 2, som handlar om att ge arbetsgivarna möjlighet att vara delaktiga i det stöd man behöver ge en arbetstagare som ska komma tillbaka till arbetslivet.

Anf. 163 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Riksrevisionens rapport visar att det finns stora brister när det gäller samordningen och hanteringen av den som blivit nekad sjukpenning och därför ska återgå i arbete. Det är förstås oacceptabelt. Vänsterpartiet föreslår därför att Försäkringskassan ska ha en samordningsskyldighet. Vi vill att Försäkringskassan ska kalla den sjuke, Arbetsförmedlingen, arbetsgivare, behandlande läkare och facklig organisation till ett möte om risk för nekad sjukpenning finns.

Människor som nekas sjukpenning förlorar ofta i dag sin sjuklönegrundande inkomst, SGI. En anledning till det är en påtaglig bristande insikt i hur det är att vara drabbad av sjukdom. Personer som är sjuka kan på grund av smärter eller kognitiva svårigheter, som beror på sjukdomen, ha svårt att ta in information. Man behöver inte vara Einstein för att förstå att den som är sjuk och utsatt för den press som risken att nekas sjukpenning innebär kan få problem med att hantera all den information som ges.

Att man inte har fått veta, eller inte har uppfattat, att man från dag ett måste infinna sig på Arbetsförmedlingen och trots att man är sjuk vara aktivt arbetssökande är inte förvånande. Ni hör själva hur galet det här är, att vara aktivt arbetssökande och sjukskriven!

Fru talman! Hela utgångspunkten är fel. Systemet är fel. Det har det varit länge, inte minst sedan alliansregeringen monterade ned socialförsäkringarna och drog igång jakten på sjuka. Det måste alltså göras om, hela sjukförsäkringen och rehabkedjan, eftersom det inte funkar. Rehabiliteringen måste återigen bli mer individanpassad och realistisk. Och kroniskt sjuka måste få rätt till varaktig sjukersättning som man kan leva på.

Fru talman! Andelen som utförsäkras vid dag 180 har fyrdubblats sedan den socialdemokratiska regeringen införde målet om nio sjukdagar och har ökat från 29 till 40 procent mellan 2019 och 2020 för att nu uppnå något slags rekord. Rekordet verkar grunda sig på att Försäkringskassan har infört något som kallas kvalitetssäkrande arbete. Utan byråkratsvenskan innebär det att de dubbelkollar alla beslut om ja till förlängd sjukpenning.

Det är uppenbart att Försäkringskassan måste styras tydligare. Så här kan inte en myndighet som ska finnas till för medborgarna fungera. Vi föreslog förra veckan en ökad styrning, men det fanns tyvärr inte majoritet som stod bakom det förslaget.

Fru talman! Mer än hälften av dem som nekas sjukpenning återgår inte i arbete. Att de inte gör det beror till största delen på att de är just sjuka. Det handlar inte till största delen om en administrativ miss. Det är helt enkelt så att är man sjuk så är man det, oavsett vad reglerna och Försäkringskassan beslutar.

Fru talman! Ofta sägs det nu för tiden att det viktiga är att alla som nekas sjukpenning förstår vad som beslutas och varför de inte får sjukpenning, inte beslutet i sig. Visst ska man sträva efter begriplighet. Men ärligt talat vad finns det att förstå? Du är sjuk men genom en magisk formel har någon med makt att bestämma avgjort att du i stället är frisk, och du får därför ingen ersättning. Din situation och det som faktiskt är helt reellt förnekas totalt. Acceptans är det som ska frälsa oss från ondo. Men acceptans bygger inga välfärdssystem. Det får inte känslan av förnedring att försvinna när man har blivit djupt orätt behandlad.

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

*Riksrevisionens
rapport om vägen
till arbete efter
nekad sjukpenning*

Vänsterpartiet har länge drivit på för att förändra sjukförsäkringen. För bara en vecka sedan fanns det ingen majoritet för det. Sedan dess har vi lyckats få med oss flera partier för att ta ett första viktigt steg i den riktningen. Det är otroligt viktigt.

Att det blev så beror till stor del på att sjuka själva länge kämpat och vågat kliva fram och berätta. Många är de som ska ha ett stort tack. Christine Udding är en undersköterska som ryckte in i pandemin och blev smittad i jobbet. Hon har blivit som en vän för mig. Hon nekas i dag sjukpenning fast hon är långtidssjuk i covid-19. Hon och andra sjuka med olika typer av diagnoser ställde sig längst fram och vittnade om systemets brister. Tack vare det fick Vänsterpartiet igenom en ändring av prövningen vid dag 180. Men det börjar inte att gälla förrän i mars.

Ska Christine och andra som kämpat för att detta ska bli av nu bli utan ersättning? Det är otänkbart för mig. Vänsterpartiet förslog därför senast i dag att regeringens tillfälliga förordning som ska hindra människor från att bli utförsäkrade under pandemin förlängs och breddas så att Christine och andra sjuka omfattas. Vi utgår från att fler partier sluter upp kring detta. Allt annat vore otänkbart.

Många tusentals personer söker bara i år försörjningsstöd trots att de samtidigt är sjukskrivna av en läkare. För dem och alla som förlorat sin SGI till följd av åren med stelbenta regelverk och orättvisa beslut måste samhället ta ansvar. Därför vill Vänsterpartiet att det tillsätts en statlig kris-kommission som ser över det här, för det är inte värdigt. Människor som kastats ut utan ersättning måste få rätt till det igen.

Fru talman! Jag tycker att vi bör ägna mindre tid åt byråkratiska överväganden, detaljer och omskrivningar och mer åt själva kärnan. Det handlar om vad som egentligen krävs om vi ska kunna laga sjukförsäkringen på riktigt och att kunna få arbetsplatser som inte har en arbetsmiljö som kör slut på oss. Det måste funka som det var tänkt, så att sjuka får rätt till ersättning och arbetsgivaren tar ansvar för arbetsmiljön.

Med det yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 164 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Här och nu debatterar vi en mycket viktig rapport från Riksrevisionen om vägen tillbaka till arbete för dem som blivit nekade sjukpenning. Det är en rapport som pekar ut ett antal problem som finns. I socialförsäkringsutskottet har vi enats om att göra ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör ta ett helhetsgrepp för att underlätta återgång i arbete för den som nekats sjukpenning. Det är bra, och det är något som vi kristdemokrater har drivit på för att det ska bli av.

Förutom punkt 1, som jag naturligtvis yrkar bifall till, har Kristdemokraterna också en reservation – reservation 1 – tillsammans med Sverigedemokraterna. Det finns nämligen mer att göra.

Riksrevisionen pekar tydligt, tycker vi, på ett bristande samarbete mellan myndigheter. Det fungerar inte som det är tänkt. Låt oss ta omställningsmöten som exempel. Omställningsmöten är något som Försäkringskassan erbjuder en person som antingen riskerar att inte längre ha rätt till sjukpenning eller som får avslag. Mötet ska ske med Arbetsförmedlingen, och den sjukskrivne ska då få nödvändig information från Arbetsförmedlingen för att omställningen till arbetslivet ska bli så smidig som möjligt.

Riksrevisionen skriver att dessa omställningsmöten, som jag utgår från att alla i denna kammare tycker är viktiga, bedöms sakna ett mervärde. Jag studsade till när jag läste detta i rapporten. Men det var å andra sidan inget mot hur jag reagerade när jag sedan läste hur regeringen responderar på hur man nu ska ta tag i detta: "Regeringen kommer att följa myndigheternas arbete med att vidareutveckla sin samverkan." Ni får ursäkta men detta är verkligen inte hållbar lösning. Man kan, för att använda sig av idrottsterminologi, säga att regeringen lämnar walkover.

Vi kristdemokrater menar att de som här faller mellan stolarna förtjänar något bättre, åtminstone ett politiskt ledarskap. En åtgärd som vi föreslår är att man tilldelar *en* myndighet ledarskap för dessa möten och att åtgärder tas fram för att man ska kunna se till att dessa möten blir så effektiva och ändamålsenliga som det är tänkt att de ska vara.

Fru talman! Rapporten från Riksrevisionen belyser något viktigt, nämligen att rehabiliteringsprocessen inte kommer igång i tid. En konsekvens av att man inte kommer igång i tid blir att den som ska få stöd inte får det stöd som han eller hon har rätt till.

När vi kristdemokrater var med och reformerade sjukförsäkringen var det för att stödja och bättre hjälpa personer i behov av sjukpenning att återkomma till sin tidigare vardag. Efter en sjukskrivning skulle de få möjlighet att återkomma till arbete. Rehabiliteringskedjan bygger på ett ansvarsutkrävande av arbetsgivare, myndigheter och sjuk- och hälsovård. Det är inte bara den enskilde som bär på ansvaret att bli återställd psykiskt och/eller fysiskt. Att insatser inte sätts in i tid är graverande, för vi läser i Riksrevisionens rapport om de konsekvenser som detta får.

Här kan givetvis regeringen säga att det är någon annans ansvar, vilket är ganska vanligt i dessa tider. Men vi menar att regeringen både kan och bör ta initiativ här. En utredning överlämnades till regeringen i april i år. Den heter *Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess*. Där finns förslag om att ålägga Försäkringskassan att oftare begära ut en rehabiliteringsplan från arbetsgivare och att Försäkringskassan ska få ett tydligare mandat att leda det man kallar koordineringen.

Fru talman! Vi debatterar nu vägen tillbaka efter nekad sjukpenning. Det vore ett grovt tjänstefel av mig att inte ta upp detta som vi nu dagligdags läser om, nämligen människor som utförsäkras när de nekats sjukpenning till följd av att de är långtidssjuka i covid-19. En väg tillbaka är precis lika viktig för denna grupp. Men vad gör man om det över huvud taget inte finns någon väg? Vägen har kanske inte byggts för att man befinner sig på en helt ny och okänd mark. Man vet inte hur man ska kunna bygga vägen.

För de långtidssjuka är detta en adekvat beskrivning. Det finns just nu ingen väg tillbaka. De nekas en väg, för att vi saknar kunskap, möjlighet och resurser. Att bli utförsäkrad efter dag 180 är mot den bakgrunden oacceptabelt.

När Riksrevisionen skrev sin rapport var långtidssjuka i covid-19 ett okänt fenomen. Även i dag vet vi väldigt lite. Men vad vi vet är att dagens regelverk i kombination med den låga kunskapen gör att vägen tillbaka är omöjlig att beskriva för denna nya unika grupp människor som nu blir utförsäkrad.

Det var därför som Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna lade fram ett utskottsinitiativ om ett tillfälligt särskilt undantag för dem

som har insjuknat i covid-19 och har nedsatt arbetsförmåga. Vi föreslog att de ska prövas mot ordinarie arbete efter dag 180. Detta initiativ vann stöd hos Sverigedemokraterna, men övriga partier röstade nej. Detta kan vara värt att notera när vi nu diskuterar den angelägna frågan om hur vi ska hjälpa personer tillbaka till arbete efter nekad sjukpenning.

Anf. 165 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till Liberalernas reservation 4 under punkt 2.

Fru talman! Själva fundamentet till ett välfärdsland är att alla har rätt till en grundläggande trygghet. Måttet som ett välfärdssamhälle mäts med är hur väl det tar hand om sina allra minsta, svagaste och mest utsatta.

Fru talman! Alla ska vi kunna känna oss trygga vid sjukdom, såväl långvarig som kortvarig. Det är därför avgörande att vi via sjukförsäkringssystemet ser till att alla människor har rätt till försörjning ifall de till följd av sjukdom saknar arbetsförmåga. Sjukförsäkringen måste givetvis vara aktiv och individuellt anpassad efter den sjukskrivne och dess situation. Sjukskrivningsperioden ska ge tid och möjlighet till stöd, rehabilitering och återhämtning. Bara så kan man som sjuk komma tillbaka till arbete och sitt vanliga liv så snart som möjligt.

Allt detta ställer väldigt stora krav på oss som politiker. Ett ständigt reformarbete krävs för att socialförsäkringssystemet i varje tid och i varje stund ska kunna leverera den trygghet och lyhördhet mot den enskilde som man rättmätigt kan förvänta sig som medborgare i ett välfärdsland, samtidigt som skattebetalarnas pengar ska användas rättssäkert och effektivt enligt den arbetslinje som har tjänat Sverige så väl.

Mot bakgrund av detta har jag och Liberalerna inlett ett arbete för att Försäkringskassans arbets sätt ska genomgå ett större reformarbete och utvecklas. Dagens försäkringskassa brottas återkommande med lågt förtroende från allmänheten. Detta är inte hållbart, fru talman. Tilltron och tilliten till den myndighet som har som yttersta uppdrag att bistå den enskilde i dennes mest utsatta och avklädda stunder i livet får inte brista. Det får inte ens finnas tveksamheter.

Därför har vi från Liberalerna under hösten väckt två motioner där nya tag efterfrågas. På riksdagens bord ligger nu därför flera viktiga förslag om steg mot ett bättre fungerande sjukförsäkringssystem. Hit hör förslaget att utreda ett reformerat arbetssätt för Försäkringskassan genom utökat samarbete mellan sjukvården, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och den enskilde. Det behövs mer stöd och vägledning genom sjukdomsperioden och myndigheter som strävar efter att bistå i läkningsprocessen, inte motverka den, som det i dag kan tyckas att man gör.

Fru talman! Det är med detta för ögonen som vi tagit del av regeringens skrivelse angående Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning. En del av granskningen har gällt Försäkringskassans information till sjukskrivna i samband med avslagsbeslut och övergången från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen vid omställning.

Fru talman! Granskningen visar att det finns betydande brister – vilket är ett ganska tunt ord i detta sammanhang – i erbjudandena om det som heter omställningsmöte och som föregående talare beskrev mycket väl. Den försäkrade får inte del av viktiga fakta, och kommunikationen med personer med funktionsnedsättning brister särskilt mycket, pekar Riksrevi-

sionen på. Det är mycket allvarlig kritik med tanke på att den enskilde är i klart underläge mot en av våra största myndigheter.

Fru talman! På detta svarar regeringen i väldigt utsmetade och generella ordalag att granskningen kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet. Men den här kammaren förväntar sig mer, fru talman. Vi förväntar oss konkreta besked. Vi kräver handling från regeringen mot bakgrund av de brister som Riksrevisionen uppdagat och som kombinerat med Försäkringskassans låga förtroende redan i utgångsläget är förödande för den enskilde som befinner sig i ett utsatt läge.

Därför, fru talman, bör riksdagen i enlighet med vår reservation tillkännage för regeringen att en utredning ska tillsättas om hur samordningen efter nekad sjukskrivning kan stärkas. En sådan utredning ska i första hand överväga förbättrade arbetssätt i kontakten mellan Försäkringskassan, sjukvården, arbetsgivare, Arbetsförmedlingen och den enskilde. Försäkringskassan, fru talman, ska vara en partner för de sjuka i arbetet för att komma tillbaka. Så är inte fallet i dag, vilket understryks mycket tydligt av Riksrevisionens granskning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag under punkt 1 och till reservation 4 under punkt 2.

Anf. 166 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Just nu hör många sjuka av sig för att berätta att de riskerar att utförsäkras. Det är fråga om undersköterskor som tog stort ansvar tidigt under coronakrisen, barnskötare, lärare, förskollärare och omsorgspersonal. Ofta är det personer som arbetar i välfärdsyrken. Så ser orättvisan ut i sjukförsäkringen. Den drabbar kvinnor oftare än män. Jag tror dessutom att vi är många här som har en bekant eller nära anhörig som kan vittna om hur illa det fungerar.

Vår sjukförsäkring måste renoveras. I dag hamnar människor i kläm. Systemet bygger på fasta tidsgränser, och den så kallade rehabiliteringskedjan fungerar inte. Nu i kristider blir det extra tydligt. Reglerna och tolkningarna av dessa ger inte sjuka rätt till ekonomiskt stöd.

Den senaste veckan visar dessutom statistik från Försäkringskassan att allt fler av ansökningarna om sjukpenning avslås vid dag 180 och därefter. Det är en dramatisk ökning, men den följer en trend. Det betyder att många i dag tvingas tillbaka till jobbet fast de är sjuka alternativt får söka försörjningsstöd.

När du är som allra svagast ska samhället vara som allra starkast, menar jag.

Sedan i våras ligger det på bordet färskt utredningsförslag om hur vi kan fixa sjukförsäkringen. De är klara att genomföras, men vi har saknat den majoritet som behövs för att göra det. Till slut har dock flera partier svängt om och anslutit sig. Det innebär att vi nu kan ta första steget för att genomföra förbättringar. Detta är mycket välkommet.

Fru talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning samt socialförsäkringsutskottets betänkande. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Låt oss vara ärliga! Vi vet att rehabiliteringen inom ramen för sjukförsäkringen måste utvecklas, men samtidigt visar erfarenheten av hur rehabiliteringskedjan fungerar att fokus i dag snarare hamnar på att bevaka hårdare systemgränser än på att understödja sjuka människor för att få dem

tillbaka i arbete. Rapporten vi debatterar i dag ger stöd för denna uppfattning. Granskningen ger också stöd för det arbete regeringen påbörjat för att öka rehabiliteringens viktiga roll i sjukskrivningsprocessen. Jag tänkte återkomma till det.

Riksrevisionen finner i undersökningen att många arbetsgivare saknar en ordentlig plan för sjukskrivnas återgång i arbete, att Försäkringskassan i för stor utsträckning inte efterfrågar insatserna i god tid före dag 180 i rehabiliteringskedjan och att det saknas tydlig och begriplig information till den sjukskrivne i god tid före ett avslag. Det är något som skulle ge ökad förståelse för vad som händer när man får ett avslag.

Riksrevisionen rekommenderar vidare att mötesformerna ska utvecklas i samband med nekad sjukpenning för att den som nekas och inte ställer sig till arbetsmarknadens förfogande inte ska bli av med sin ekonomiska trygghet.

Vi socialdemokrater har ända sedan den moderatledda regeringen förändrade sjukförsäkringen varit tydliga med att sjuka människor måste ges möjlighet att bli friska. De hårda och kantiga reglerna i dagens system måste därför filas ned, och rehabiliteringen måste stå i fokus.

Vi välkomnar ett helhetsgrepp där såväl myndigheter som arbetsgivare förstår och tar sitt ansvar för att minska sjukskrivningarna, förbättra arbetsmiljön och säkerställa att den som är sjukskriven får relevanta insatser och rehabilitering för att så snabbt som möjligt återkomma till sitt arbete.

Rapporten vi debatterar visar att många i dag hellre väljer att försöka gå tillbaka sjuka till sitt jobb än att riskera att bli utförsäkrade. Och många fortsätter att jobba i samma utsträckning som före sjukskrivningen. Det leder i sin tur till att fler återvänder till sjukskrivning efter 9–15 månader. För mig visar det att vi har ett viktigt arbete att göra i regelverken men också att fler arbetsgivare ska ta sitt ansvar för rehabiliteringen.

Vi instämmer därför i vad regeringen säger i sitt svar till rapporten och välkomnar också att ett enigt utskott uppmanar regeringen att fortsätta arbetet med att ta ett samlat grepp om sjukförsäkringen.

Regeringen har inlett detta arbete genom att förstärka rehabiliteringens roll och plats i sjukförsäkringen. Flera utredningar har lämnat förslag, och det har vi hört om tidigare i debatten. I ett uppdrag till Försäkringskassan nu under hösten säger man att myndigheten ska återkomma med svar på hur uppföljning av ärenden och beslutsgången i sjukförsäkringen kan bli tydligare och mer begriplig.

Under föregående mandatperiod genomfördes reformen Förstärkt rehabilitering och återgång i arbetet med tydliga krav på arbetsgivaren att ta fram en plan för återgång i arbete tillsammans med ett ekonomiskt stöd för rehabilitering. Dessutom förtydligades samordningsansvaret för Försäkringskassan.

Denna reform utvärderas just nu av Inspektionen för socialförsäkringarna, och tillsammans med förslagen från utredningen *Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess* kan ytterligare steg tas för en bättre rehabilitering.

Det är också viktigt att förstärka arbetsgivarens roll och ansvar i rehabiliteringen, och det är avgörande att förbättra arbetsmiljön och därigenom minska sjukskrivningarna. En god arbetsmiljö med goda arbetsvillkor, och inte minst ett systematiskt väl fungerande arbetsmiljöarbete där arbetsgivare och fackliga representanter samverkar, är avgörande för att se till att

människor får vara friska. Coronakrisen har väl med all tydlighet visat oss att det är viktigt att detta fungerar?

Fru talman! Låt mig avsluta där jag inledde. För en vecka sedan gav regeringen och samarbetspartierna besked, och nu tas de första stegen mot en förbättrad sjukförsäkring genom att man möjliggör för fler att få sjukpenning efter dag 180. Det är ett viktigt besked, och det är första gången sedan 2008 som vi i bred samstämmighet i riksdagen är överens om att vi ska förstärka sjukförsäkringen, göra den mer begriplig och rättvis. Den ska ge människor möjlighet att bli friska.

Det är fullständigt avgörande att sjukförsäkringen fungerar, både för alla som drabbas av sjukdom och för tilliten till systemet.

Den som är sjuk ska ha rätt till trygghet. Att tvinga människor till fatigdom gör ingen friskare – tvärtom.

Att fixa sjukförsäkringen handlar om rättvisa, om jämställdhet och om jämlikhet.

Mitt svar till er som hör av er till mig och till andra ledamöter med berättelser om avslag och oro för att utförsäkras, till alla er som har tagit stort ansvar under coronakrisen, till välfärdsarbetarna och till alla er som har arbetat ett långt och slitsamt liv är att vi socialdemokrater ser revorna i sjukförsäkringen, och vi är inte nöjda. Vi ska förbättra sjukförsäkringen och sätta igång detta arbete nu i linje med det besked som kom förra veckan. Men vi är också redo att ta ytterligare steg för att stärka rehabiliteringen och göra sjukförsäkringen bättre.

(Applåder)

Anf. 167 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Antalet sjukskrivna personer har varierat stort under 2000-talet. Som högst var det 2002. Cirka 900 000 personer var då inskrivna hos Försäkringskassan. Nu ser vi cirka 600 000 personer i sjukskrivning. Det är ett stort antal människor som är i behov av behandling och rehabilitering, och det är av stor vikt att alla inblandade parter tar sitt ansvar i denna process för att det ska bli så bra som möjligt för den enskilde.

Riksrevisionen har granskat fem av våra största statliga myndigheter för att se om de lever upp till de lagkrav som finns. Rapporten visar med stor tydlighet att ingen av myndigheterna gör detta. Rehabiliteringskedjan är en väl fungerande kedja att följa för den sjukskrivne och övriga inblandade parter. Men om någon längs kedjan inte lever upp till det som krävs brister hela rehabkedjan. Ingen kedja är starkare än den svagaste länken.

Fru talman! Riksrevisionens granskning visar på brister i processen för återgång vid nekad sjukpenning. De statliga myndigheterna följer inte lagkravet att upprätta en plan för återgång till arbete i samtliga sjukfall. Försäkringskassan saknar information om arbetsgivarnas insatser i cirka 25 procent av de granskade ärendena. Det är ovisst om den information som Försäkringskassan ger den sjukskrivne som är på väg att närma sig dag 180 och skriva in sig hos Arbetsförmedlingen i många fall når den sjukskrivne. Vad den bristande informationen fram till den sjukskrivne beror på, om det är otydlighet eller annat, är svårt att säga. Men kommunikationen brister med stor tydlighet.

Riksrevisionen har granskat om processen återgång i arbete vid nekad sjukpenning fungerar effektivt. Granskningen har genomförts mot bak-

grund av sjukförsäkringens krav på omställning på grund av fler avslagsbeslut på ansökan om sjukpenning.

Fru talman! Vid ett avslagsbeslut av ett sjukintyg uppstår det olika situationer. Cirka 50 procent är åter i ordinarie arbete 6–12 månader efter avslag. Många fortsätter att arbeta på den nivå de hade vid avslagsbeslutet, och en stor del återvänder till en ny sjukskrivningsperiod inom 9–15 månader.

Det är viktigt att arbetsgivaren har en tydlig plan för återgång i arbete, och det saknas i drygt 30 procent av alla granskade ärenden.

Försäkringskassan informerar alltid de försäkrade om tveksamheter i fråga om att bevilja sjukpenning. Däremot informerar inte alltid Försäkringskassan om ett kommande avslag i god tid. Alla personer som får ett avslag på sin sjukpenning ska erbjudas ett omställningsmöte, vilket sker vid väldigt få tillfällen.

Enligt Riksrevisionens granskning är det oklart vilket värde ett omställningsmöte har. Av dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen kategoriseras vissa som arbetssökande med förhinder, och dessa personer får ingen hjälp till omställning. Den informationen når aldrig fram till den sjukskrivne.

Fru talman! Den granskning som Riksrevisionen gjort är av stor betydelse för att belysa behovet av en förändring av hur vi arbetar med rehabiliteringskedjan, hur kommunikationen sker med inblandade aktörer och hur betydelsefullt det är att handläggare på Försäkringskassan tar in en samlad bild av den sjukskrivne så att rätt beslut kan fattas. I dag saknas många diagnoser i Försäkringskassans medicinska beslutsstöd, vilket gör att många personer som är sjukskrivna med psykiatriska diagnoser inte får rätt bedömning. I all den statistik som går att läsa är det den psykiska ohälsan som ökar mest när det gäller sjukskrivningar, och därför behövs det ett beslutsstöd som är anpassat efter psykiatriska diagnoser på ett helt annat sätt än i dag.

Vi är i behov av att arbetsgivarna tar ett större ansvar i ett tidigt stadium och gör en rehabiliteringsplan för återgång till arbete tillsammans med sin medarbetare.

Utskottet har i ett tillkännagivande till regeringen lyft fram behovet av att åtgärda alla dessa brister som Riksrevisionen sett hos de stora myndigheter som granskats.

Det är inget som är så svårt som kommunikation, och det är i denna granskning ett genomgående problem hos alla granskade myndigheter. Om inte statens egna stora myndigheter kan leva upp till lagstadgade krav gällande rehabiliteringskedjan, hur ska vi då kunna ställa det kravet på alla små och medelstora företag med mycket mindre resurser?

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 168 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Sjukförsäkringssystemet har som övergripande syfte att ge den enskilde trygghet när man blir sjuk – ekonomisk ersättning under en kortare eller en längre tid. Om man antas kunna återgå i arbete ska man få stöd och hjälp med rehabilitering. Visar det sig att man kommer att behöva byta arbete ska man få stöd i den omställningen. De som sannolikt inte kommer att kunna återgå i arbete alls eller bara kan återgå till en liten del

ska få möjlighet till sjukersättning och känna en trygghet i den stödformen. Så ska det vara.

Betänkandet som vi debatterar i dag utgår från en rapport från Riksrevisionen, som har granskat vad som händer när man inte får sjukpenning trots att man är sjuk – vägen tillbaka till arbete efter ett beslut om nekad sjukpenning från Försäkringskassan.

Ett nekande beslut definieras av att Försäkringskassan och den försäkrade gör olika bedömning av sjukdomen, eller rättare sagt sjukdomens effekter på arbetsförmågan. Detta, att man får avslag, är ju något som händer. Och som vi nog kan konstatera händer det lite för ofta, och det händer allt oftare – i synnerhet efter den punkt ett halvår in i sjukskrivningen då bedömningen av arbetsförmågan ska göras mot hela arbetsmarknaden.

Riksrevisionen gör i rapporten ingen bedömning av rehabiliteringskedjan i sig. Men det vore väl, fru talman, nästan oetiskt att i det läge där vi befinner oss, med ett sjukförsäkringssystem som visar öppna revor, inte backa ett steg och åtminstone säga något om att sjuka människor får ett nekande.

För hade vi haft ett fungerande, tryggt system som man kan lita på hade det inte varit något problem. Men det system vi har, med rehabiliteringskedjan, som den borgerliga majoriteten införde 2008 och som Miljöpartiet då röstade emot, är i grunden problematiskt.

Vi matas med berättelser från människor som är för sjuka för att arbeta men ändå får nej från Försäkringskassan. Vi har läst rapporter från Inspektionen för socialförsäkringen, ISF. Vi har läst Sjukförsäkringsutredningens olika betänkanden. Vi har Mandus Frykmans utredning om sjukskrivningsprocessen. Och för en dryg månad sedan kom forskaren Niklas Altermark med boken *Avslagsmaskinen*.

Bilden är ganska tydlig: Systemet kring rehabiliteringskedjan fungerar inte. Det står helt klart att vi behöver en reformagenda för att reparera revorna i sjukförsäkringen. Jag är tacksam över att vi har en regering som nu tar kliv mot en trygg sjukförsäkring för alla.

Men vi är inte där än. Miljöpartiet vill gå längre. Vi vill genomföra förslagen i de liggande utredningarna. Vi har i regering tillsatt ytterligare en utredning, om sjuk- och aktivitetsersättningen. Men vi har fler förslag.

Detta om orsakerna bakom nekandena. Men, fru talman, vi borde egentligen backa ytterligare ett steg och fråga oss: Varför blir människor sjuka över huvud taget? Vad kan vi göra för att minska inflödet i sjukförsäkringen? Vad är det som krävs för att vi ska ställa om till mer hållbara liv och arbetsliv? Vi hamnar troligen i svar som trygghet på arbetsplatsen, kortare arbetstid och minskad stress. Men det handlar också om vad vi äter, vad vi gör och hur vi lever våra liv.

Hållbarhet i livets alla skeden är för Miljöpartiet en grundläggande fråga, som inte går att frikoppla från politiken gällande sjukvården eller sjukförsäkringen.

Men tillbaka till Riksrevisionens rapport. Riksrevisionen har undersökt anställda vid fem stora statliga verk, som varit sjuka under en tid och som under sin sjukdomsperiod blivit utförsäkrade eller nekade sjukpenning. Frågorna har gällt vad som händer dessa personer under processen på vägen tillbaka till arbete eller, alternativt, tillbaka till en ny sjukskrivningsperiod för dem som inte klarade arbete.

- Riksrevisionen undersöker aktörerna i den här processen, det vill säga:
- Arbetsgivarna – upprättar de en plan för att den sjuke ska kunna gå tillbaka till jobbet?
  - Försäkringskassan – får den information från arbetsgivarna om vilka insatser som har gjorts? Ger Försäkringskassan själv rätt information till den sjuke, i rätt tid?
  - Arbetsförmedlingen – tar man emot de personer som bollas från Försäkringskassan om de behöver ställa om och söka nytt jobb på hela arbetsmarknaden? Fungerar samspelet mellan de två myndigheterna i denna överlämningsprocess?

Resultatet av granskningen är något nedslående. Arbetsgivarna upprättar inte alltid planer för återgång i arbete som de ska. Försäkringskassan får inte information från arbetsgivarna i den utsträckning man kan förvänta sig. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen gör inte heller sina delar; de kallar inte till omställningsmöten så som de ska. Och den information Försäkringskassan ger till de sjuka når inte alltid fram, vilket naturligtvis är väldigt illa.

Riksrevisionen riktar inte någon kritik mot regeringen. Däremot ger man ett antal rekommendationer till de två myndigheterna, som är av sådan karaktär att det kan vara rimligt att regeringen faktiskt, så som också ett enigt utskott menar, tar ett helhetsgrepp om den här processen.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder, som redovisas i svaret i betänkandet. Man har gett i uppdrag till både ISF och Försäkringskassan att följa upp, utvärdera och redovisa åtgärder. Men som utskottet också uttalar behövs ett samlat grepp.

Vi har ett stukat sjukförsäkringssystem, och detta är en av de delar som verkligen behöver rättas till.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2020) 782 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa aspekter av järnvägssäkerhet och järnvägsförbindelser med avseende på den gränsöverskridande infrastruktur som förbinder unionen och Förenade kungariket genom den fasta förbindelsen under Engelska kanalen

Motion

med anledning av prop. 2020/21:49 Utökade möjligheter för Tullverket att besluta om postspärrar
2020/21:3783 av Hampus Hagman m.fl. (KD)

Följande interpellation hade framställts:

den 2 december

2020/21:206 Efterkontroll i utlandet av krigsmateriel

av Björn Söder (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 december

2020/21:800 Regeringens strategi för fossilfria tunga transporter

av Thomas Morell (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:801 Jul i gränsområden

av Kjell-Arne Ottosson (KD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:802 Virkesavlägg vid allmänna vägar

av Kjell-Arne Ottosson (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:803 Den utbredda tystnadskulturen

av Bo Broman (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:804 Åtgärder för att förbättra kvinnors arbetsmiljö

av Malin Danielsson (L)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:805 Ekonomiskt stöd till långtidssjuka i covid-19

av Mats Sander (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:806 Långtidssjuka i covid-19

av Mats Sander (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:807 Rysslands olagliga militära närvaro i Transnistrien

av Hans Wallmark (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:808 Riskreduceringsperspektiv för tobak

av Christina Östberg (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:809 Logistik och förberedelser inför vaccination

av Markus Wiechel (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:810 Palestinska terrorlöner

av Björn Söder (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:811 Nationell plan för storskalig vaccinering

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:812 Hemleverans av mat och vin från restauranger

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:813 Taxonomi

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:814 Taxonomi och energi

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:815 Kontroller av ekonomiska föreningar

av *Mikael Eskilander* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:816 Sälarnas situation

av *Elin Lundgren* (S)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:817 Arbetsgivares ansvar för hemarbete under pandemin

av *Cicie Weidby* (V)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:818 Vaccinationsplanering

av *Karin Rågsjö* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:819 Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

av *Tobias Andersson* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:820 Dispens för yrkesförarens fortbildning

av *Betty Malmberg* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:821 Statliga investeringar i kinesiska bolag

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:822 Utnämningen av europeisk åklagare

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 2 december

2020/21:499 Återvändande IS-kvinnor

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:510 Utfasning av farliga kemikalier i EU

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:517 Utvisning av kriminella
av *Ann-Charlotte Hammar Johansson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:574 Obligatorisk utvisning vid avtjänat straff
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:551 Tågstopp på grund av kopparstöder
av *Mats Sander* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:578 Konsumentinformation för säkrare internetköp
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:579 Missbruk av receptbelagda läkemedel bland unga
av *Sara Gille* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:580 Avdrag för bilresande under coronakrisen
av *Monika Lövgren* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:553 Tågstopp
av *Mats Sander* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:552 Öresundsavtalet
av *Mats Sander* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:549 Arbetarnas situation i Iran
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:550 Kameraövervakning och brottslingars integritet
av *Mats Sander* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:600 Kameratillstånd på allmän plats
av *Louise Meijer* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:601 Tillståndsplikten för kamerabevakning
av *Louise Meijer* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:573 Brott utan rättsliga påföljder
av *Thomas Morell* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:581 Förlängning av permitteringsstödet
av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:559 Tillfälliga undantag från strandskyddsregler
av *Christer Nylander* (L)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:591 Straffrabatten för 15-17-åringar
av *Louise Meijer* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:595 Lagen om allmänna vattentjänster
av *Mikael Strandman* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:608 Handläggningstiderna för miljö tillstånd
av *Lars Hjälmered* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:588 WHO:s rekommendation om munskydd
av *John Weinerhall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:587 Exemplet Danmark
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:592 Handläggningstider för permitteringsstödet
av *Louise Meijer* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:586 Restaurangnäringen, alkoholservice och smittspridning
av *Mats Sander* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:602 Förändrad lagstiftning för ordningsvakter
av *Louise Meijer* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:609 Sveriges roll inom AI
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:577 Sälmask
av *Runar Filper* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:607 Vargar i Västra Götaland
av *Sten Bergheden* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:584 Elförsörjningen i Skåne
av *Mats Sander* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:597 Föräldrars tillgång till myndiga ungdomars studieresultat
av *Lars Hjälmered* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:585 Uteblivna satsningar på friluftslivet
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:596 Fångvårdsanstalter under pandemin
av *Lotta Olsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:583 Myndigheternas och statliga företags hållbarhetsarbete
av *Jan Ericson* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:603 Myndigheternas hållbarhetsarbete
av *Jan Ericson* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:593 Belarus och mänskliga rättigheter
av *Margareta Cederfelt* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:594 Elektronisk kommunikation på Sis-boenden

av *Louise Meijer* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:576 Svenskt ålfiske

av *Runar Filper* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:589 Regeringens ansvar och en eventuell pandemilag

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:676 Tillfälliga krislagen

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:654 Omvårdnadsbidragets brister

av *Linda Lindberg* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:613 Ökad belastning på Sveriges nationella informationsnummer

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:638 Konsekvenser av att stänga Ringhals 1

av *Lars Hjulmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:624 Åtgärder för havsföretagande

av *Lars Hjulmered* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:619 Barnfattigdom bland ensamstående föräldrar

av *Linda Lindberg* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:658 Kommunikation mellan myndigheter och UD

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:665 Information från myndigheter avseende 5G-utbyggnaden

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:631 Omvårdnad och behandling av långtidsjuka covid-19-patienter

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:636 Klassningen av kärnkraft och vattenkraft i EU:s taxonomi

av *Lars Hjulmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:641 EU:s taxonomi för gröna investeringar

av *Mats Nordberg* (SD)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:616 Personuppgiftsskydd i familjerättsliga processer

av *Mikael Eskilander* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

- 2020/21:614 Planeringsförutsättningarna för det civila försvaret**
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
- 2020/21:644 Miljö kvalitetsmålet Levande skogar**
av *Mats Nordberg* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
- 2020/21:626 Åtgärder för att undvika elkris i vinter**
av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2020/21:639 Åtgärder mot effektbrist i vinter**
av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2020/21:660 Bilden av Sverige utomlands med anledning av hanteringen av covid-19**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:795 Bilden av Sverige i utlandet**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:623 Pilotområden för moderna transportlösningar**
av *Lars Hjälmered* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2020/21:634 Fiskebäcks hamn**
av *Lars Hjälmered* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2020/21:632 Ytterligare krisstöd till företag**
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
- 2020/21:648 Säkerhet kring vindkraft**
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)
- 2020/21:656 Turkiets försök till medlemskap i EU**
av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:620 Bristen på radiologer inom mammografin**
av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2020/21:642 Personlig integritet vid misstänkt utbrott av matförgiftning**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2020/21:633 Svenskt medlemskap i Nato**
av *Lars Hjälmered* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:657 Irans behandling av konvertiter till kristendomen**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:610 Elbrist som hot mot nya elektrifierade fordon**
av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:622 En regelförenkling för yrkesfisket
av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:637 Lärarnas dokumentationsbörda
av *Kristina Axén Olin* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:611 Israels brott mot barns rättigheter
av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:645 Svenska folkets stöd för Frankrike
av *Boriana Åberg* (M)
till statsminister Stefan Löfven (S)

2020/21:643 Medicinsk expertis hos försäkringsbolag
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:625 Likvärdig cancervård i hela landet
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:621 Demokrati och digitala plattformar
av *Josef Fransson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:704 Stora medieplattformar som hotar yttrandefriheten
av *Angelika Bengtsson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:612 Korttidspermittering
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:630 Transporter och mobilitet i händelse av kris
av *Lars Hjälmered* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:617 Familjerätt för barnets bästa
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:646 Skydd av religiösa lokaler
av *Maria Nilsson* (L)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:655 Erkännandet av Västsahara
av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:604 Krispaketet efter elkriserna
av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:635 Regelverk för farliga kemiska ämnen i byggprodukter
av *Helena Antoni* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:661 Åtgärder mot islamistiska extremister i Sverige
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:605 Selektion till idrottsgymnasier
av *Åsa Coenraads* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

- 2020/21:618 Undersökningar av Estonia före nästa sommar**
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
- 2020/21:711 Nationellt godkänd idrottsutbildning**
av *Lars Püss* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2020/21:689 Landskrona och lokaliseringen av Sveriges förintelsemuseum**
av *Mats Sander* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)
- 2020/21:663 Automatiserat beslutsfattande och beivrande av fusk**
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
- 2020/21:672 Garantipension till flyktingar**
av *Katarina Brännström* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
- 2020/21:700 Yrkesförarnas behörigheter under pandemin**
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2020/21:684 Kränkningar av mänskliga rättigheter och yttrandefrihet i Marocko**
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:679 Hantering av covidsjuka äldre**
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2020/21:680 Säkerheten för våra äldre under covid-19-pandemin**
av *Sara Gille* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2020/21:695 Brist på bredbandsutbyggnad på landsbygden**
av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2020/21:688 Ängelholms flygplats och uteblivet coronastöd**
av *Mats Sander* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2020/21:705 De planerade elvägarna och höghastighetsjärnvägen**
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2020/21:674 En stark försörjningsberedskap**
av *Pål Jonson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
- 2020/21:670 Förlängningen av sjukpenning till covid 19-sjuka**
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
- 2020/21:683 Svenska banker som stoppar utbetalning av bistånd**
av *Yasmine Posio* (V)
till statsrådet Per Bolund (MP)
- 2020/21:706 Missbruk av undantag från arbetstillstånd**
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:712 Åtgärder mot nedskräpning

av *Jessica Rosencrantz* (M)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2020/21:666 Information från myndigheter avseende 5G-utbyggnaden

av *Hans Wallmark* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:703 Ytterligare åtgärder mot Belarus

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:652 Kryphål i 22-regeln

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:651 Skenskrivningar

av *Angelica Lundberg* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:702 Mervärdesskattedirektivet och digitaliseringen

av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:667 Information från myndigheter avseende 5G-utbyggnaden

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:668 Statsministerns ledning av det säkerhetspolitiska rådet

av *Hans Wallmark* (M)
till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2020/21:649 Kulturarvsbrott

av *Mattias Karlsson i Norrhult* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:671 En begriplig och trygg sjukförsäkring

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2020/21:697 Finansiering av Civil Rights Defenders

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2020/21:698 Finansiering av Civil Rights Defenders

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:662 Automatiserat beslutsfattande och konsumenttrygghet

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet *Lena Micko* (S)

2020/21:690 Regeringens ansvar för förbättrad smittspårning

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:691 Regeringens nya överenskommelse om förbättrad testning och smittspårning

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:681 Våldet mot oppositionella i Uganda

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:717 Den negativa utvecklingen i Uganda
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:677 Konsekvenser av de nya miljöreglerna för bensinmackar
av *Eric Palmqvist* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:699 Inventering av vägs skyltars placering
av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:650 Kunskap i svenska på förskolor
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:647 Vindkraftssnurror som icke återvinningsbart avfall
av *Yasmine Eriksson* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:694 Drivmedelsförsörjning i hela landet
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:678 Långa köer till barn- och ungdomspsykiatri
av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:709 Ökad bostadsjämlighet i coronapandemins spår
av *Momodou Malcolm Jallow* (V)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:693 Arbetslöshetskrisen
av *Saila Quicklund* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:707 De ideella föreningarnas situation
av *Stina Larsson* (C)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:692 En flygplats av särskilt intresse
av *Saila Quicklund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:710 Dolda uppgifter om utsatta yrkesgrupper i fordonsregistret
av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:701 Skåne, vinbönder och gårdsförsäljning
av *Mats Sander* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:664 Information från myndigheter avseende 5G-utbyggnaden
av *Hans Wallmark* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:686 Amerikanskt spionages påverkan på bilaterala avtal med USA
av *Björn Söder* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:669 Förebyggande sjukpenning
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:696 Översyn av förebyggande sjukpenning

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:708 Ungdomars psykiska hälsa

av *Stina Larsson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:687 Idrottsrörelsen under pandemin

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:673 Kommunernas arbete med att skapa en organisation för kris och krig

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:715 Polisens arbetsvillkor och polisyrkets attraktivitet

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

Prot. 2020/21:46

3 december

-----

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 20.18.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.50,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 105 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 11 anf. 141 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 4 Kommissionens arbetsprogram 2021	2
Utrikesutskottets utlåtande 2020/21:UU5	2
Anf. 1 LUDVIG ASPLING (SD)	2
Anf. 2 ANDRE VICE TALMANNEN	6
Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V)	6
Anf. 4 ANNIKA STRANDHÄLL (S)	7
Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD) replik	8
Anf. 6 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	9
Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD) replik	9
Anf. 8 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	9
Anf. 9 HANS ROTHENBERG (M)	10
Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C)	11
Anf. 11 HÅKAN SVENNELING (V) replik	13
Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	14
Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V) replik	14
Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	15
Anf. 15 LARS ADAKTUSSON (KD)	15
Anf. 16 FREDRIK MALM (L)	17
(Beslut fattades under § 8.)	19
§ 5 Kultur, medier, trossamfund och fritid	19
Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU1	19
Anf. 17 LOTTA FINSTORP (M)	19
Anf. 18 ARON EMILSSON (SD)	21
Anf. 19 VASILIKI TSOUPLAKI (V)	23
Anf. 20 ROLAND UTBULT (KD)	26
(forts. § 9)	28
Ajournering	28
Återupptaget sammanträde	28
§ 6 Frågestund	28
Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN	28
<i>Arbetskraftsinvandring .....</i>	<i>28</i>
Anf. 22 MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	28
Anf. 23 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	29
Anf. 24 MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	29
Anf. 25 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	29
<i>Trängselskatt under pandemin .....</i>	<i>29</i>
Anf. 26 ERIC WESTROTH (SD)	29
Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
Anf. 28 ERIC WESTROTH (SD)	30
Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30

<i>Variabla vägshastigheter</i>	30	Prot. 2020/21:46
Anf. 30 PER SCHÖLDBERG (C).....	30	3 december
Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	31	-----
Anf. 32 PER SCHÖLDBERG (C).....	31	
Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	31	
<i>Vättern som dricksvattentäkt och militärt övningsområde</i>	31	
Anf. 34 HANNA GUNNARSSON (V).....	31	
Anf. 35 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	32	
Anf. 36 HANNA GUNNARSSON (V).....	32	
Anf. 37 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	32	
<i>Pandemilagen och ekonomisk kompensation</i>	32	
Anf. 38 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32	
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	33	
Anf. 40 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	33	
Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	33	
<i>Den framtida mediepolitiken</i>	33	
Anf. 42 CHRISTER NYLANDER (L).....	33	
Anf. 43 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	34	
Anf. 44 CHRISTER NYLANDER (L).....	34	
Anf. 45 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	34	
<i>Rekommendationerna i OECD:s rapport</i>	35	
Anf. 46 ÅSA WESTLUND (S)	35	
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35	
Anf. 48 ÅSA WESTLUND (S)	35	
Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35	
<i>Jämställd idrott</i>	36	
Anf. 50 EMMA HULT (MP)	36	
Anf. 51 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	36	
Anf. 52 EMMA HULT (MP)	36	
Anf. 53 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	36	
<i>Initiativet till nya stödåtgärder</i>	37	
Anf. 54 EDWARD RIEDL (M)	37	
Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37	
<i>Dispens för yrkesförare från kravet på repetitionsutbildning</i>	37	
Anf. 56 PATRIK JÖNSSON (SD)	37	
Anf. 57 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	38	
<i>Vaccinationsplanering</i>	38	
Anf. 58 ANDERS W JONSSON (C)	38	

Anf. 59 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	38
<i>Bilbesiktning i hela landet</i>	39
Anf. 60 JESSICA THUNANDER (V).....	39
Anf. 61 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S).....	39
<i>Kultursamverkansmodellen</i>	39
Anf. 62 ROLAND UTBULT (KD).....	39
Anf. 63 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	39
<i>Kollektivtrafiken under pandemin</i>	40
Anf. 64 OLA MÖLLER (S).....	40
Anf. 65 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S).....	40
<i>Förhandling om infrastrukturprojekt</i>	40
Anf. 66 MARIA STOCKHAUS (M).....	40
Anf. 67 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S).....	41
<i>Stöd till småföretag under pandemin</i>	41
Anf. 68 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD).....	41
Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	41
<i>Ytterligare statsbidrag till kollektivtrafiken</i>	42
Anf. 70 JENS HOLM (V).....	42
Anf. 71 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S).....	42
<i>Målet om minskade koldioxidutsläpp</i>	42
Anf. 72 MAGNUS JACOBSSON (KD).....	42
Anf. 73 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S).....	43
<i>Åtgärder mot arbetslösheten</i>	43
Anf. 74 SULTAN KAYHAN (S).....	43
Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	43
<i>Bilstöd och fordonsskatt</i>	44
Anf. 76 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	44
Anf. 77 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	44
<i>Statliga medel till antidemokratiska organisationer</i>	44
Anf. 78 ARON EMILSSON (SD).....	44
Anf. 79 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	45
<i>Vapenstöder från Regeringskansliet</i>	45
Anf. 80 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	45
Anf. 81 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	45
<i>Regeringens arbete för klimatomställning</i>	46
Anf. 82 LORENTZ TOVATT (MP).....	46
Anf. 83 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	46
Anf. 84 TREDJE VICE TALMANNEN.....	46
<i>Momsbedrägerier och nya skatteregler</i>	46
Anf. 85 ANNA VIKSTRÖM (S).....	46
Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	47

<i>Prioritering av tågpendling</i>	47	Prot. 2020/21:46
Anf. 87 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	47	3 december
Anf. 88 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	47	-----
<i>Anonyma vittnen</i>	48	
Anf. 89 ADAM MARTTINEN (SD).....	48	
Anf. 90 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	48	
<i>Kostnaden för ändringen av 180-dagarsregeln</i>	48	
Anf. 91 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	48	
Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	49	
<i>Ändrad förordning om den tillfälliga gymnasielagen</i>	49	
Anf. 93 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	49	
Anf. 94 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	49	
Ajournering	50	
Återupptaget sammanträde	50	
§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats den 2 december	50	
UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan.....	50	
§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	51	
UU5 Kommissionens arbetsprogram 2021	51	
§ 9 (forts. från § 5) Kultur, medier, trossamfund och fritid (forts. KrU1)	51	
Anf. 95 CHRISTER NYLANDER (L).....	51	
Anf. 96 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S)	54	
Anf. 97 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	56	
Anf. 98 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik	56	
Anf. 99 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	56	
Anf. 100 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik	56	
Anf. 101 ARON EMILSSON (SD) replik.....	57	
Anf. 102 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik	57	
Anf. 103 ARON EMILSSON (SD) replik.....	58	
Anf. 104 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S) replik	58	
Anf. 105 PER LODENIUS (C)	58	
Anf. 106 MATS BERGLUND (MP).....	61	
Anf. 107 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	62	
Anf. 108 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	65	
Anf. 109 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik.....	66	
Anf. 110 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	66	
Anf. 111 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik.....	66	
Anf. 112 ARON EMILSSON (SD) replik.....	67	
Anf. 113 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik.....	67	
Anf. 114 ARON EMILSSON (SD) replik.....	67	
Anf. 115 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik.....	68	

Anf. 116 LOTTA FINSTORP (M) replik	68
Anf. 117 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	69
Anf. 118 LOTTA FINSTORP (M) replik	69
Anf. 119 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	69
(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	70
§ 10 Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor	70
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU6.....	70
Anf. 120 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	70
Anf. 121 MARIA NILSSON (L)	71
Anf. 122 GUNILLA SVANTORP (S).....	73
Anf. 123 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik	73
Anf. 124 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	74
Anf. 125 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik	74
Anf. 126 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	74
Anf. 127 MATS BERGLUND (MP)	74
(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	75
§ 11 Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen	76
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU12	76
Anf. 128 EMILIA TÖYRÄ (S).....	76
Anf. 129 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	77
Anf. 130 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	79
Anf. 131 MARIA MALMER STENERGARD (M)	81
Anf. 132 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	83
Anf. 133 JONNY CATO (C)	85
Anf. 134 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	86
Anf. 135 JONNY CATO (C) replik	86
Anf. 136 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	87
Anf. 137 JONNY CATO (C) replik	87
Anf. 138 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	87
Anf. 139 JONNY CATO (C) replik	88
Anf. 140 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	88
Anf. 141 JONNY CATO (C) replik	88
Anf. 142 HANS EKLIND (KD).....	89
Anf. 143 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	90
Anf. 144 HANS EKLIND (KD) replik	91
Anf. 145 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	91
Anf. 146 HANS EKLIND (KD) replik	92
Anf. 147 FREDRIK MALM (L)	92
Anf. 148 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	94
(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	94
§ 12 Förlängd ersättning till riskgrupper	94
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU11	94
Anf. 149 LINDA LINDBERG (SD)	94
Anf. 150 IDA GABRIELSSON (V).....	96

Anf. 151	MATTIAS VEPSÄ (S)	97	Prot. 2020/21:46
Anf. 152	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	99	3 december
Anf. 153	SOLVEIG ZANDER (C)	100	-----
Anf. 154	HANS EKLIND (KD)	100	
Anf. 155	BENGT ELIASSON (L)	101	
Anf. 156	MATS BERGLUND (MP)	102	
	(Beslut skulle fattas den 9 december.)	103	
§ 13	Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget	103	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU9	103	
Anf. 157	LINDA LINDBERG (SD)	103	
Anf. 158	MARTINA JOHANSSON (C)	105	
Anf. 159	EMILIA TÖYRÄ (S)	106	
Anf. 160	MATS BERGLUND (MP)	107	
	(Beslut skulle fattas den 9 december.)	108	
§ 14	Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning	108	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU10	108	
Anf. 161	JENNIE ÅFELDT (SD)	108	
Anf. 162	SOLVEIG ZANDER (C)	110	
Anf. 163	IDA GABRIELSSON (V)	111	
Anf. 164	HANS EKLIND (KD)	112	
Anf. 165	BENGT ELIASSON (L)	114	
Anf. 166	MATTIAS VEPSÄ (S)	115	
Anf. 167	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	117	
Anf. 168	MATS BERGLUND (MP)	118	
	(Beslut skulle fattas den 9 december.)	120	
§ 15	Bordläggning	120	
§ 16	Anmälan om interpellation	121	
§ 17	Anmälan om frågor för skriftliga svar	121	
§ 18	Anmälan om skriftliga svar på frågor	122	
§ 19	Kammaren åtskildes kl. 20.18.	131	